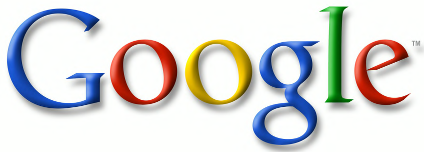
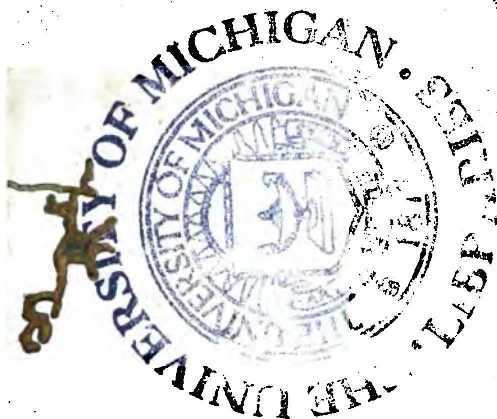
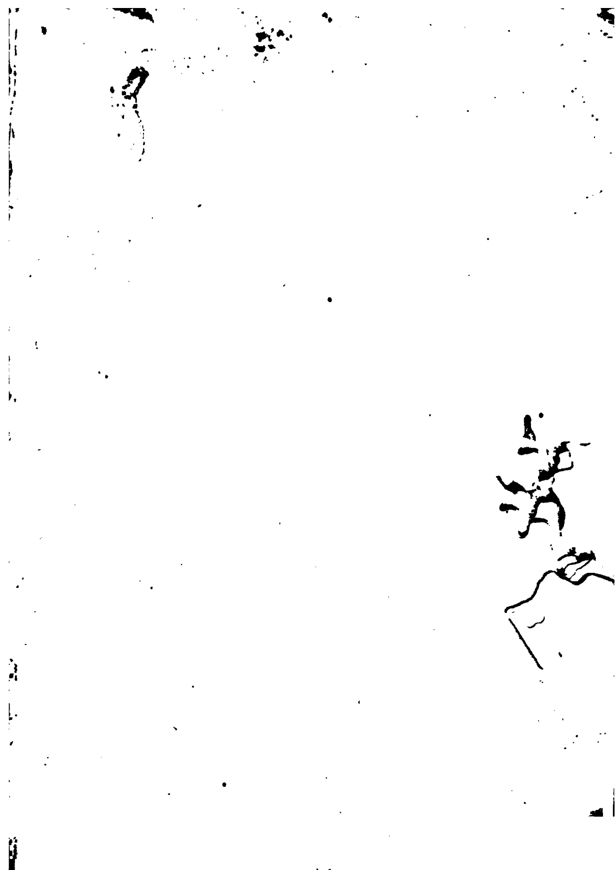

Tachatrean, Hambardzum

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ

1170 p.

Hawakatsoy haykakan...

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՌԱՑՈՒԱԾՈՑ

Ի ՊԷՏՍ

ՆՈՐԱՎԱՐԺ ՈՒՍՄԱՆՈՂԱՑ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Յ. Փ. ՃԷՐԻՏԷՀԱՆԷ

1862

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ· Տ· ՄԱՏԹԷՈՍԻ ԿՈՒԱՉՆՈՑ

ՎԵՀԱՓԱՌԻ

ԵՒ

ՍՐԲԱԶԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԱԶԴ

Լաւ համոզուած ըլլալով՝ թէ ազգի մի անվթար յարատեւութեան և պարծանաց ճշմարիտ միջոցներէն մէկն ալ իւր բնիկ լեզուին անփոփոխ պահպանութիւնն ու մշակութիւնն է. և հետեւաբար՝ ազգային մանկըտւոյն մեր հայկական գեղեցիկ լեզուին դաստիարակութեան մէջ օրըստօրեայ յառաջադիմութեան փափաքող, և մանաւանդ՝ այս կարեւոր մասին համար ուսումնական և ազգասէր Ընձանց թափած սուրբ քրտանց մէջ մեր կողմանէ ալ փոքրիկ կաթիլ մի աւելցնելու ցանկացող ըլլալով, յոր կթելադրէ զիս և՛ վարած պաշտօնս իսկ, համարձակեցայ մատուցանել սիրելի ուսանողաց այս դոյզն երկասիրութիւնս, որ է "Հաւաքածոյ Հայկական Ասացուածոց". որով եթէ՝ ինչպէս կկարծեմ, օգուտ մի պատահի նոցա, ունեցած պաշտամանս անժխտելի պարտուց ամենափոքր մասն թերևս կատարած ըլլալու բերկրութիւնն կզգամ արդէն զգացածիս հետ, որուն պատճառն է Ազգասէր բանասիրաց

զովելի բնաւորութեան վերայ ու նեցած վստահութիւնս, զի հաճին միշտ քաղցր և անձեռագիր աչօք նայիլ ո՛ր և է աշխատասիրութեանց վերայ, և յարգել, որով կ՚քաջալերին երկասիրողք, և որով միայն յուսալի է արդիւնաւոր երկասիրութեանց յաճախումն, և այսպիսի Թերթի հրատարակութեանց կատարելութիւնն ի նպաստ ուսումնական յառաջադիմութեան Ազգիս։

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ Ս. ԱԼԱՃԱՃԻԱՆ.

Ա

զԱթոռ ունել, կամ առնուլ. վարել զիշխանութիւն կամ յաջորդել:

զԱթոռ փոխել. տեղափոխել զիւյան տերութիւն:

Ածել. յածեցուցանել, յեղյեղել. "զամենայն պղծութիւնս ընդ բերան ածեն": Եզնիկ: "Ի բանս ածեալ խօսիք և սիրէք զայնս՝ որք պղծեն զլսելիս." Ոսկ: "Աչս ածէին փախչելոյ:" Փարպ:

Ածել. պատել. քոլորել. կապել. "Ած զգօտի քո: Գօտի ածեալ պաշտեա զիս: Սուսեր ածել ընդ մէջ: Ածցես նոցա կամարս: Ածից զքև պատնէշ: Ած շուրջ զնովաւ ցանգ: — Խոշկինեակաւն, զոր ընդ գլլուխն էր ածեալ, հանեալ պատէր: Խոր: "Օձուրարն ոսքա զահեակ բազկաւն ածեալ: "Եղծ. պատարագ: "Ածել փոս զբանակաւն." Բուզ:

Ածել. հարկանել. "Ած ապտակ Յիսուսի": Յով. ԺԸ: Ած տաւսերաւ: Ածել ուղեք տաւսերաւ: Ածեալ նմա մականաւն անէ, ծանէր զգեղ: Խոր. Բ. Գ:

Ածել. յառնելու. յարել. դնել ի վերայ. "Ածէ զնովիմբ, եթէ հայեցարուք յաբրահամ. Ած զձեռն իւր զակամբ իմովք. ՃԸ.

Ածել. ըմբռնել. ունել. "Ձեռօք ո՛չ կարաց ածել զայլն. Բ. Մկ. ԺԵ. 31. Որ զբռամբ ածելոցն իսկ է զմեծ վիշապն. Յոբ. Է.

Ածել. յանկուցանել. լահել զուէրս. "Պատուասիրարար յինքն ածէր. Յհ. ԿԹ. Սարկցես ածել զնա զքեւ. Զհրէայսն զկուրս ածիցէ. Սկ.

Ածել զհերս. ածիլել. "Ածին զհերս և զմորուս ծառայից նորա. ՃԸ.

Ածել զբոցով. անցուցանել ընդ բոց. Օրէն. ԺԸ. Եզեկ. ԻԳ.

Ածել ընդ բանս. փոփոխել յայլ և այլ բանս և ի խորհուրդս. "Ընդանց ընդ բանս ինչ ածելոյ". Գործ. Ժ.

Ակամ հատանել. ծակ կամ փոս բանալ. "Ակամ հատանել զտան իւրոյ, կամ ի տան իւրում". Ղկ. ԺԲ. ՃԸ.

Ակամ հատանել. ապականել զպարկեշտու-թեան կամ զամուսնութեան անկողն. "Ածա-ծութիւնն (զգաստութիւն) ծերև զող ա-

կամ հաստատես ։ Մի՛ գուցէ ակամն հաստա-
նիցիս առ անմտութիւնն ։ Առակ ։ Մաթ ։
Սրդ ։ ա ։

ժԸ.կն անկանել . ուշ+է երեմոլ . "Այս ոչ պահապանացն յակին անկեալ (յարուցեալն) ։ Որք յակին և եթ կամին անկանել ։ Ընդր յերկինս զարդարեալ՛ց , ան՛դր անկի՛ր յակին ։ Նշքէ ։ Առկ ։—

ժԸ.կն արկանել . երեւցնել . "Ձերեաս նոցա ինձ յակին մի՛ արկանէք", ա . մկ ։ Է ։

ժԸ.կն արկանել . ուշ+ե անցնել . "Ընզա-չեմ զամենեսեան՝ որ զգիրսդ յակին արկա-նիցէք" ։ Բ . մկ . Զ ։

զԸ.կն արկանել . ուշ+ե՛ երեւե յզել . ան-հոգ լինել ։ "Ձգեստանեաց զնուակն զա զակն մի արկանիցես" ։ Նա . ժԸ ։

ժԸ.կն առնուլ . ուշ+ը ձրան ըլլալ . "Ցան-չէ զամենայն որդի , զոր յակին առնու ։ ԽԷ ։

Ըկն կատարեանել . փոյ զգուշութեամբ . "Ի ծնէ կուրին ակն կատարեանել" ։ Զ.ՑՐ ։ կԹ ։

զԸ.կն պահել ակնոք . հոգել տալ . "Ձի ի նմա պահելով զակն՝ անձնաւոր ըլլ-բռնած անցանէք" ։ Խոսք . Զ ։

զԸ.կն տալ , խոս տալ ակն . նայել . զին-

յԱ՛ղերս անկանել, կամ մատչել․ աղաչել երկին և երկին ։

Ա՛զմուկ առնել․ գոռալ․ յարուցանել զխռովութիւն ։

զԱ՛ղմկաւ լինել․ զբաղիլ յաղմկօք շփոթիլ ։ ՙՙԱ՛ւոդ զերծաւ ի սեիրովթա, մինչ նոքա զաղմկաւն էին՚՚ ։ Դատ․ Գ․ Մ՛ինչդեռ ժողովք զթագաւորացն աղմկաւն էին՚՚ ։ Լաստ․ իա․

Ա՛ղօթս առնել, յաղօթս կալ, կանխել յաղօթս․ աղօթել ։ —

յԱ՛ճիւն դարձուցանել, կամ փախճանել, ի մոխիր դարձուցանել, կամ դառնալ ։

զԱ՛ճիւն լիզել․ մոխիր ուտել ։ ՙՙԱռէք բարձրութիւնս անճառ զօրութեանց, և ինձ զաճիւն լիզելոյ պատիժ՚՚․ Նար․ ի․

Ա՛մյամանել․ փորոտ ապրէ հեղել․ ուղղացնել ։ Մանդ ։

Ա՛մբառնալ զձեռս, զինքն, եւ․ վերաբերել․ ուժ առնել․ ՙՙՈ՛չ ես յաւելին ամբառնալ զձեռս իւրեանց՚՚ ։ Գոր․ Ը․ ՙՙՈրք ամբառնային զձեռն մատուցանել ի վերայ սկայիցն ։ Խոր․ Ա․ Մի՛ ամբառնար եղջիւր ի բարձունս՚՚ ։ Սաղ․ ԿԷ․

Ամբոխ առնել . խալքը դէրէթփէմէք .
“Ամբոխ արարեալ խռովեցին զքաղաքն ։ Գրծ . ժէ ։

յԱմօթ առնել, յԱմօթի առնել, Ամօթով առնել, ընդ Ամօթ հարկանել . խըղը-նէյնէլ . խօտղ ըննէլ ։

յԱմօթ կամ յամօթի լինել, յամօթի կամ յամօթի հարկանել, ամօթով լինել, կալ, զամօթ զգենուլ . խըղնէլ խօտղ ըլլօլ ։

Այլ յայլմէ լինել . փոխուիլ՝ շրջուիլ .
“Այլ յայլմէ եղև զաքէոս”. ուս ։

Այն՛ տալ, և առն կամ արանց լինել . կարգիլ . կարգուիլ ։

զԱրամբ գալ . սիրել զայր կամ կին զօտա-տար . “Իբրև կին՝ որ զայլ արամբ գայցէ ։ Երմն . աղ ։

Այց առնել, յայց ելանել . տեսել, զըննել ։ — Հայցել ՚ի կարօտութեան և ՚ի պէտս, և խնամարկել ։ — ՚Ի տես երթալ, տեսանել և ցանկանել ։ — Արկած խնդրել ։ —

Անդորր առնել, յանդորր հանել, կամ ածել անդորրացուցանել . “Ի յանդորրութեան իմ անդորր արարեր ։ Անդորր արար սրտի իմոյ ։ Եհան զիս յանդորր” ։ Սղմ ։

յԸնծանօթս լինել. ծածկել զանձն ծըպ-տելով. Եւ ինքն յանծանօթս լինէր" Ընդէ՞ր իցէ այդ՝ զի յանծանօթս լինիս" ։ Գ. Թգ. ԺԴ ։ Ըգաթ ։

Ընկանիլ յերեսս. երեւիլ տրտմալի. "Վա-սատակար ծառայք չիշխեն յերեսս անկանել թագաւորաց" ։ Վանակ. Յոբ ։

Ընկանիլ 'ի մտաց. խելքը կորսնել ։ Տգէ-նիկ ։ Լատ. Թ ։ Շ. Թղթ ։

Ընկանիլ 'ի միտս, 'ի սիրտ, կամ զմտօք. յիշել. յօժարել. կամիլ ։ Ըգաթ ։ Տղեկ ։ Գրծ. Է ։

Ընկանիլ 'ի ճանապարհ, յուղի, 'ի չու. [illegible]ւանել՝ ճանապարհորդել, երթալ ։ Գրծ. Ժ ։ Պերտ ։ Խոսր ։

Ընկլուն հատանել. ակսան հատանել .յն. զդրան հատանել. "Ընկլուն հատեր, այլ զզանձս իմ ոչ կարացեր գերել ։ "Ըհատ անկ-լուն գողն, եմուտ 'ի ամենակ ։ Ճ՝ ։ Յ. Ոսկ. ա. Թեա ։

յԸնհնարս մտանել. որ եւ անհնարանալ, անհնարիլ. անճրկել. ընելիքը չգիտնալ. "Յանհնարս մտի վասն այնպիսի իրաց քըն-նութեան ։ Գրծ. ին. Ա ։

յԸնհնարին հնարս մտանել. անճրկել ։

«Յիմարեցիս, զարմանայցես, և յանհնարին հնարս մտանիցես։ Ոսկ. ԱՅՀ. ԺԸ։

Ընձին առնել, կամ հրամայել. պատուիրել երթալ ինքը զինքը ապաւինել։ Եսայ. ԺԲ. Բ. ՄԿ. ԺԳ. Գ. ՄԿ. Գ։ «Սաստկաւորաբար արար ընդ անձին խորհուրդ։ Յոբ. Գ։ «Սուր առեալ և անձին առնիցէ։ Ոսկ. Մատթ. և ա. թեա։

զԸնձամբ առնուլ կամ արկանել. դիւրաւ առանուլ կամ կարկանել, դժնդակել։ Եւ. Լ։ Եղէշ. Ը։ «Ես ո՛չ զէն զանձամբ առնույր», յն զէն շարժել։ Ոսկ.

ըստ Ընձին առնուլ կամ ըստանձել. շարունակել. «Բարձեալ զմի մի ըստ անձին տարեալ հետո։ Փարպ։ «Օգտուտ քաղաքին առ ըստ անձին։ Եփր. դտ. ԼԸ, ԼԸ։

յԸնձն ընկանիլ, կամ զանձամբ դառնալ. պարփակել. դառնանալ։ «Ընդդէմ յանձն ընկելոց ի քարանձաւաց լերանց ձայնից ի խմ. ժէ։ «Յուրեք դարձան զանձամբք։ Եփր. Յես. ԼԸ։

զԸնձամբ լինել. բռնաբարել. «Երի կամ ի զանձամբ քով լեր։ Պատմ. աղ։

յԸնձին ունել. ընդդիմանել. խոստովանել.

խոստանալ. ՙՙՕրհնեալ ձեր յանձին կալ-եալ, և 'ի նոյն յանձնառեալ. Ը. Պ. ԻԸ, ԻԸ:

Ձեռն յԸնձին հարկանել. Յետնելոց լինել յանձգուդն ամբարշտութեամբ, կամ արժանութեամբ. յանդգնել. պարծել. ՙՙՄի ձեռն յանձին հարկանիցէք, եթէ անհնարինք ձայր զարգահամ: Ղուկ. Մ. ԻԱ: ՙՙԴուրս եանս զգողիւրդ որ նախատէր զիսրայէլ, հար ձեռն յանձին սպանանել զայլազգին: ԻԸ, ԻԸ:

ընդ Ընձն անկանիլ. վրան ցանկելով խաղալ. ՙՙՍիմ զպայլայ կորիւն անուցանէ, և իբր զշան կորիւնս ընդ անձն անկանին: Եզնիկ:

Ընց և անց առնել. հորձանաց ընդել. եռան ջրղոյ կերպեր. ՙՙՄի վեր 'ի վերայ անց և անցս առնիցէք: Ղուկ: ԻԸ:

Ընցանել, բանիւ կամ գործով, խօսել. Ճշմարել:

Ընցանել անցից. Գլուխը գալ. Զլինել անցնել:

Ընցանել ընդ Հայր. որքիկ հրով առանց

այրման ։ "Անցաք մեք ընդ հուր և ընդ ջուր"․ կէք. սաղմ. ա ։

Անցանել ընդ քուն կամ ՚ի քուն ․ գիշա-նալ ՚ի ննջելն ։

՚ի բաց անցանել ․ դուրս ելնել գործէ ։

Անցանել յաշխարհէ ․ վախճանիլ ՚ի կենաց ։ Ծնուզ․ գ ։

Անցան ընդ աւուրբք․ ծերանալ ․ "Աբրահամ և Սառրա ծերացեալք էին, և անց-եալ զաւուրբք ․ Ծնն․ ժը ․ Ղուկ․ ա ։ է ։

Անցուցանել ընդ հուր․ յածելով ՚ի մէջ կամ ՚ի վերայ հրոյ՝ խորովել ․ ղոճել․ կամ փոր-ձել ։ "Որք անցուցին զմարմինս իւրեանց ընդ հուր և ընդ ջուր ։ Ճառ ։ գ ․ Թգ․ դ․ ժգ ։ ժէ ։ ժա ։

Անցուցանել ընդ թիւ կամ ընդ թուով․ թուել, համարս առնել ։ Արուդ․ եզ ։ Եզ-եկ․ ի ։

յԱնօթ առնուլ․ զանօթի լինել և սգործել ՚ի փոխ և ՚ի պէտս առ ժամանակ մի առանալ․ Եւ զայն յանօթ առեալ էր" ։ դ ․ Թգ ․ զ ։ "Շնորհքն ոչ մարդկեղէն են զայրութիւն առնուն յանօթ, այլ զէւրն ունի ընդակա-ւոր ։ Սեբեր ․ դ ։

անկանիլ ։ լինիլ ․ առնուլ ․ ծնիլ ։ Ղուկ ։ Խոր ։ ԼԱ ։

Ըստ առման ի հնարից, ապառնման ի բժշկա- կան դեղոց ․ անբժշկելի ․ Եզեկ ։ ԽԷ—ԺԲ ։

Ըստ առման ի հնազանդութենէ կամաց ․ ան- հնազանդ խոհոց ։ Ընդհ ։

Ըստ ապտակ ածել, հանել, դնել, մատուցա- նել, ապտակել ։ «Ածիցէ ապտակ յաջ ծնօտ- քո» ։ Մատթ ․ Ե ։ «Եւ սպասաւորքն ապտա- կօք հանէին զնա» ։ Մկ ․ ԺԴ ։ «Ծառայից չար- աբուանեաց ․ և ապտակս դնելով առնէին» ։ Յով ․ ԺԸ ․ «Սպասաւորին անդէն ապտակ մատուցանել» ։ Յոհ ․ ԺԸ ։

Ըստ ականջ առնուլ, ապտակ ըմպել ․ ապրո- պիլ ։ «Որբոց ամենայն, առ աղքատս ։ Ղուկ ․ ՅՀ ․ Ա ։ «Խաւարեալ լեռնէ առէ յուսումն ։ «Թէ և ապտակ առնու յարմարումն ։ Ը ․ ապ- րուք ։

Ըստ ․ ոնով ասէ ․ «Ըստ հաւանութեան ի- րուն ինչ և բառնալով ․ Երեմ ․ գլուխ ․ «Սկսա- բերցին զայն խաղաղութեան յեսակայ և կեց- ցեն ։ Երկայնամտութ ․ երկին առաւ զաւ խաղա- ղութեան ։ Եփես ․ Յեա ։

Ըստ աղաղակ ․ Ամբաստանեաց ասէ ․ «Ղօղեալ

համարեսցին ընդ անձանց յիմարութիւն ա-ռաքինութեան։ Իմ. ժե. "Պատուիրեսցի զա-ռաքինութիւն սրտից նոցա. Եզեկ. ժը։ "Ընդու-նելով պատուիրանաց առաքինութեան հին համարեալ։ ԵՅՀ. կթ. "Յօրէնսն ընդ կենդանութեան առաքինութիւն։ Իսր. գ։ "Դժնդակս զօրձ արա-րի քո, և զառաքինութիւն մանկութեան։ Յերեմ. Ե։ "Վախճանաբանեալ զօրս և զօրինութիւնս, զհի-նգեալ, և զօրինաց խոստմն։ Եզեկ։ ԵՀ. ԿԹ. Նոր։

Օրհնութիւն ունելով առաքելոց առնելով խրախու-նել "Եւ դուք զառաջին ոչ կարիցէք ունել։ Եւ շնորհն բարեխնամութեան Հանգերձ զառաջին ունէք նորա։ Ա. Մկ. գ։ ժէ։

Ըստ ասելոյ կամ առակ արկանել, կամ զրել. տալ՝ խօսել՝ գրել զառաքելոյ կամ զառակս. "Ըմբռնեցան առասպելս արկանեն։ Եզեկ. "Որդի մարդ զառասպելն քո, և լու-ւիցուք զնա։ Դա. ժէ։ Ըստ առակ արկ ա-ռնոյ։ ԻԶ։

Ըստ ասացեալ. Նմանութեամբ՝ Եբրայեցի։ "Ասա-ցէք տեսանել զգեղեցիկ առասպելս. յոր-ժամ գիշերն ժամանէ, տես զարգարեալ զերկինս աստեղօք։" Սեպ. ԵՀ. Ժ։

Արբենամ. նմանօ–րինակն աւ. «Արբեցաւ սուր իմ յերկինս։ Արբեցից զերկիրն յարե-նէ նոցա։ Յառաջ քան զարբենալ անձա-նայն բանիցս ո՞չ յամաքիցի. Ա, Ա։

Արբուցանել՝ զծարաւ. անցո–ցանել զծ ա-րաւ. «Ո՛չ զբաւանդակ ծարաւն արբուցա-նել. Նղէշ. դա. Ըստ կարին զքաղցն լնու, և զծարաւն արբուցանէ. Յարդ. ա. փու-թայր արբուցանել զծարաւ իւր արեամբ որդոցն. Խոր. Հիւփզ։

Արգանդ. նմանո–րինակն՝ «Արգանդ մարց։ Արգանդ մարսոյ մեծին մերողական։ Յար-գանդէ յառաջ քան զարուսեակ ծնայ զքեզ։
Արգաթ։ Ճար։ Աղ։ «Օմեղ ծնանի աւա-զանին արգանդաւ հոգեւորն։ Յոբ. ա. «Նմա-նակ կամ փակել Ստուածոյ զարգանդն» ծնո-ղաց՝ և յօղոդել կամ խափանել զծնո–ղութիւն. ծն. իթ. ի. «Որ բանայ զարգանդ», և անդրանիկ է. Նյ. ժգ. Եփեսաց. ծբ.

Արգել առնել կամ լինել. արգել ար-գանել, առել, արգելուլ, խափանել։ Ձեռ. խոր. Նշխիկ. զ. մկ. է։

յԱրգել արկանել. շղթայ պաշարել փա-կել ի ներքս. «պաշարեր զնոսա, և փակեց

արկանէր զնոսա ։ Յօ․ Մկ․ ԺԱ ։ Ե ։

յԱրդիւնս ածել․ արդիւնաւորուցանել․ "Յարդիւնս զբանն ածիցէ ։ "Զամօթխածական սպառնացուածս յարդիւնս ածիցէ ։ Խոր ։ Ակ ։

Արև․ Նմանութեամբ՝ կեանք, կամ կենդանութիւն․ փեսութիւն լուսոյ ի կենցաղումս․ "Երդուեալ յարևն փարաւոնի" ։ Ծն․ ԽԲ ։ "Երդնու յարևն Արտաշէսի և Տիգրանայ ։ Խոր․ Բ ։ Ե ։

յԱրևէ արկանել, կամ անկանել․ բառնալ կամ բառնիլ ի կենաց․ "Այլ թէ ընդդէմ դառնայցէ, յարևէ ես արկանէ ։ Զանի յընչից և յարևէ արկանիցեն ։ Եզնիկ ։ Ե ։

զԱրև հատանել․ բառնալ զկեանս ։ "Զբաղըլ արևս յաչացդ հատանիցի ։ Գ ։ Մկ․ Ե ։ "Փոխանակ կեանս առնելոյ՝ զարև հատանէք, ասէ ։ Եղիշէ․ Է ։

Արև տալ․ ծագել լոյս արևու․ "Ես տաց պարգևս արև բարեբաստութեան ։ Նար․ Հղ ։ "Յորժամ անձրև բեալ իցէ, և արև տայցէ ։ Եզնիկ ։

յԱրևու, կամ յարևի գալ․ իբր ծնընդեա լոյս է՝ գալ․ "Զի՞ է՝ զի յարևու եկիք այսօր ։" Ել․ Բ ։

Արիւն հանել, կամ թափել, կամ հատա- նել, կամ թողուլ. արեան առնուլ համարմամբ երակի։

Ընդ Արիւն գալ. Ժամանել կամ շաղախել արեամբ. "Ժամանակ է այս նահատակելոյ... ընդ արիւն գալոյ։ Ոսկ։

յԱրեան առնել. արտահոսել. "զփրուշան ուստի և ունիցի ոք, յարեան առնեն զձեռս ունելեացն։" Ոսկ։

Յինքն կամ յինքեանս, յիւրեանս արկա- նել. էբէն տալէլ. "Ի ազդում ննդութեամբ զանձեղ մարդիկ հրապուրէր և յինքն ար- կանէր։ Զամանս ամանս յինքեանս արկին։ Արկ յինքն և զնեղուհս ամանս։ Եղիշէ։

Արկղ. տապան մարմնոյ արքայ. "Ունէին արկեղս զնշխարս նախատառեղծիցն։ զՄի մի ի որքոցն յիւրաքանչիւր արկեղ դնէր։ Ա- գաթ. Ե։

Արձակել զթուղթ. քանալ դիւէլ. Ճ. բ.

Արձան կանգնել, կամ առնել, արձանա- ցուցանել. հաստատել. Է. Թգ. Ժը, Գ. Թգ. ԺԷ։

Արշաւանս գնել. արշաւել։ Ագաթ։

Արշաւեմ. այլաբանութեամբ, "Ընդ հով-

մայնեցուց լեզուն խորախտալով արշաւէ (այսինքն՝ համարձակ էր) ։ Արտաքոյ արշաւել խոր-հրդոյս զօրութեան (այսինքն՝ ի դուրս ելանել ։ Լմբ ։

Արշաւեալ արեգական արդարութեան յհ. Գ . Այսրապետն ։ Շար ։ Նար ։

Արտասուս արկանել . արտասուել . "Զձի-ւահարն յորժամ տեսանեմք, արտասուս ար-կանեմք ։ Ոսկ . ա ։

Յարտասուս հարկանել, կամ լինել, կամ ցնդել . արտասուել լալ ։ Խոր ։ Եղիշ ։ Վրք ։ Հց ։ Առ ։

Արտօսր արկանել, կամ կաթեցուցանել ։ Լաւ ։

Աւար կամ յաւար կամ յաւարի ածել, կամ տանել աւար, կամ յաւարի առնուլ . աւար հարկանել . Բուլղն . գերել գերփել ։

Աւել ածել, կամ ածել աւել . աւլել . "Լուծանիցէ ճրագ, և ածիցէ աւել ի տան" ։ Ղկ . ժե ։ "Ածեր աւել տան քո աշխարհի" ։ Շար ։

(Աւեր դարձուցանել . աւերել ։ Եղիշ . ե ։ Խոր . բ ։)

(Աւեր դառնալ, լինել, մնալ . աւերիլ .

Եօ. Է. Աղ. Հք. Նշան. Խղ.

Ընդունի առնուլ. պար առնուլ. խմբել.

Տող. Դոպ:

Ընդունայնել զձեռս, կամ զկերակ, եւ. Կե-րօք կամ նմանութեամբ. մարթել. "Ընդունայ-նել զձեռագուտս, կամ զկերակս": Եղիշէ.

Զանուն հայրենի ընդունայնեալ անուանակ սեղա-նոյ: Տիկոփեսո.

Ընդունել լինել. լուսաւոր. ճառախաղ ըն-կալ՝ "Ընձիւղայն ըղձունս լինելոյ": Ընդունել Եղիշէյ՝ զապաւինալով Թողուլ Հրամայելոյ:

Բ

Բազուկ. Նմանութեամբ՝ զօրութիւն, կա-րողութիւն, իշխանութիւն, Քաջութիւն. "Ընդդէմ գալոց զձեռս քաջին բազկաւ: Մեծու-Թեամբ բազկի քո քաղաքացին: Բարձրացեալ բազկաւ հանցէ զդուռս յերկիրս խոլմէ: Եթէ բազուկ առ բազուկ իցէ՞ քո ուսանն. Յոբ. Ես. Բազուկ քո իցէ ընդդէմ եւ, եւ:

Բամակ. Նմանութեամբ՝ նշանակ յարդա-րութեան. Վրէժ, Հաւատարմութեան, փրկութեան

ուրախութեան , ոխոյ . Աէ ։ "Կարէ՞ք ըմպել զբաժակն , զոր ես ըմպելոց եմ ։ Հայր իմ , եթէ հնար է , անցցէ բաժակս այս յինէն ։ Բաժակ փրկութեան ընկալայց ։ Բաժակ ցասմանն Աստուծոյ ։ Որք զբաժակ մահու ընդ քեզ արբին ։ Զփրկականն ըմպելով զբաժակ ։ Ի մահաբեր բաժակ հեղեալ յերկնից սուրբ հոգի ։ Աէ ։

Բան ի գործ առնել . յեւանացիլ , ոխտանել արդելանալով զբանն խորհելով . "Բանս ի գործ արարին ուսնել զեա" ։ Եզնիկ ։ "Անկեալ բն սպարտեալ բան ի գործ արասցուք վարդապետել ձեզ" ։ Ագաթ ։

Բան ինչ առնել . դիմախօսել . դարմանել . "Ոչէ՛ սատ՛ բան ինչ ի սեղբ , և վայելչանաց՛ց

Յոբ . Է ։

Բան ունել յում առնել , յում կալեալ . խօսել յում , յում դնել . ատեան դնել . "Որ մաղէն բանս արարեալ քաղաքին ի ներքս առնուլ զզօրսն ։ Մամիկ ։

ի Բան ձգել . քննել իրաց դնել , ու տեսան խօսել . "Զօ՞ս ի բան ձգել , և պատմել՝ անարգութիւն է չարչարին" ։ Նար ։

ի Բան ունել . քննել , դնել դնել ։ "Արդեր-

ւորն թագաւորութեան բարձի թողի առնել"։
Հ. ընդհ։ մն։ Մարթին։

Ընկանել զոխրա. Ընկանել սրտի. պար-տել. տկարալ խորտել. Հզիմանալ. տագնա-պել. "Խանդաղատութիւնս երկրորդն. զոխրան ըն-կանէին, զառաջին զալլարեն. Մաղթ. "Սիրան ընկանէր, և առաջին զալլարէին"։ Եղիշ. Դ. "Մէ ենէք հայք, զի ընկալ փառն դատեթի"։ Ա. Թագ. Ի։ "Ընկցին ամենայն սիրտք"։ Եղեկ. ԻԱ։

Ընկանիլ նախանձու. նախանձայոյզ լինել, "Նախանձու ընկեալն՝ անբաւժ է յուրախու-թենէ. Դմբ. "Ընկաւ նախանձու. վիշն. ծն։

Ընկանիլ անդրէն. անդրադառնալ. յետս դառնալ յոյնժ բախման. "Կամ անդրէն յան-ձին ընկեցոյց ի քարանձաւաց լեռանց՝ ձայնից արձագանգաց։ Իմ. ԺԷ։ "Ոչ և ոչ ար-ձագանգին այսպէս ընդդէմ ընկեալ մարկ-պարագի առ բազմութեանն, որպէս ի թշնա-մեացն թշնամանքն դառնան"։ Բրս. բարկ։

Ընկան. ոտից առն. "Ոտնիկն մերձ առ ընկանեն դնեմք։ Մաշկ։ "Դնել ի ընկանն ա-դամնեայ քա զանմանութ բառս զայլասնիկ"։ Ճ.

Թագ. ԺԶ ։ "Սկսան բանս ի բերան դնել մոգպետին" ։ Եղիշ. Է ։ "Զնոյն զերից մանկանցն ի բերան առնելով՝ նուաստեմք զօրհնութիւն ։ Գործ ի բերան առնուլ ։ Ոսկ. խմ ։ Եղիշ. Ը ։ "Սաղմոսքն՝ զորս յամենայն ժամ ընդ բերան ածեն ։ Բանք սաղմոսին ձայնիւք միշտ ընդ բերանսն գայցեն" ։ Ոսկ ։ "Ո՜ Թէ՝ զոր ցերեկ ընդ բերան ածիցէ մարդն, ի նոյն և ի քունն զբաղմունն միտքն" ։ Եզնիկ ։

Բերան՝ խելամտութ-Ենամբ՝ ձայն փոխանակ Բուրբէ Եփեսոս. "Ձայր Յովսէփ ասձիկս" ցուրեան ըստ բերան ։" Բայնինտն ըստ Բոտոյ ֆերողոց ։ Դոն. խէ ։ "Աղչեսցուք զաղջիկն, և հարցցուք ի բերանոյ նորա" ։ այսինքն՝ զնա ։ Դոն. իԴ ։ "Բերան առաւն խօսեցաւ զայս ։ այսինքն՝ Տէր ։ "Ըմենայն բերան խոստովան լիցի ։ "Ըստ եղեցի քեզ բերան ։ այսինքն՝ առաջնորդ բանի ։ կամ խօսող ՚ի դիմաց քոյ ։ Ել. Դ ։ ԺԶ ։

Ի Բերանս լինել. ափիբերան լինել. Բերանոխել. կարկել. պապանձիլ. Բռս. ի Սահեփ ։

Բերել ի համար կամ զհամար. Համարել. Հաշուել. "Զարգասիւն ի համար ո՛չ բերեն" ։ Գ. Մկ. Գ ։ "Զի՞նչ բերիցեմք ի համար

զմեր նեղութիւն"։ Եզաւթ ։ "Օմերայս ո՞վ բերէ պահանջ ։ Օտարբերացելոցն ո՞վ բերիցէ պահանջ ։ Լասա ։

Ի գործ Բերել, վարել ․ ի կիր արկանել ․ խա-փարել ․ "զհրամանայեալն ի գործ բերել"։ Եզաւթ ։ "Մինչև ի վախճան պահպանմայեալն ի գործ բերել"։ Արիւն ։

Ընդ հարկանել Ը Բիւրական ․ կամ Ը բիւրս տալ ․ ալէին դալէն ․ "Որ մերձենայ ի ձեզ, որպէս որ ընդհարկանիցի Ը բիւրական իւրոց"։ Զաք ․ Ը ։ "զԱնդրան ոչ կափեմք, այլ առաջնորդեմք ․ իսկ դու ․ ․ ․ Ը բիւրոն տալով՝ յետս մղես"։ Պիոն ․ Թղթ․ ։

Բիծ դնել ․ Բիծս կարկառել ․ ի Բիծ ա-նիլ ․ արատ կամ պախարակութիւն դնել, մեղադրել կամ պարսաւորել ընել ․ "Բիծ իսկ ոչ ոք կարէ դնել ընտրելոյ օրինաց նորա"։ Նշխ ․ Գ ։ "Բիծս կարկառէք առանց իրիք պատ-ճառանաց"։ Ոսկ ։ "Եթէ ի գձուձ կերպարանս (տեսանիցեն զայլքաւոն), և զայն ևս ի բիծ տանիցեն"։ Ոսկ ։

Բլուր մսեղէն ․ նմանութեամբ՝ հոյաշէնքի-խարք ․ որպէս հողէդ ․ "Պղնձութ ի մանկու-թեան ժամանակին քարիւ կործանեաց զմեծ բլուրն մսեղէն"։ Նշխ ․ Ե ։

– Ընդոյց արկանել, կամ հաղորդանել, կամ բաժանել, կամ ունել, կամ կարգել . ժողովել . Այնորիկ արկի առ ձեզ, և ոչ փրկեցէք զնա ի ձեռաց նոցա'' : ''Այս մի բողոք հաղորդանիցն զքէն առ ունել : ''Ընդոյց բարձեալ աղաղակեցին առ խո : ''Ընդոյց կալան աւազին փարաւոնք : ''Ընդոյց ի դուռն կարգայցին'' : Եղիշէ .

Ընդ . ներգործական . ''Ընդ սահմանաց ի գիշերի'' . այսինքն' առաւօտէ պայծառութեան , կամ նշոյլք լուսոյ : ''Ընդ հաստատեսցին , և աշա հնոց ծխեալ''. Ծն . ժե . Բայց յինէր : ''Ըստ ի շամբելոյ առն զուտար իւր կամ զպտուտոյ զբօսնուլ մեղքամայ'' : Դ . Թգ . Ընթերձաւ :

Ընդուն հարկանել, ի բուռն առնուլ, կամ արկանել . զբուռմն առնել, կամ արկանել . յետ զարդնել . փղձել, բանել, փաթթոտել . օխոել : ''Ընդուն ենար զինէն , և կացոյց ի վերայ առէց իմոց : ''Զերասանակ ի բուռն առեալ : ''Որ զբուռմն առնլոց իւիք է զմին մեղադին : Առակ . Է : ''Զձանայր զբուռմն արկանել զաձիա . Բ . Մկ . Է :

Ի Ընդին ունել կամ զնել զոքի , Է ճարմանց ձաձնա զնել զանձն . ''զՈզիան ի բունն առեալ , և ի պատուանութիւն ձեռաբերել'' Սոփ : ''Ըսա-

Է. ԺԷ. Ը. «Զգեստաւորութեան բանիւ. և. Զիմաստու. զիմաստութեամբ. Եւս. քը: Զուարթութեան. զհոգևորօք. Սոփ: Զար-բեցութեամբ. զանձինս: Մատթ: Զգեւ-ստամբք (ոսկւով կամ պատուով). զհաւատացեալ կանանցաց. զայլ արտածը, ԽԶ. Սոփ: «Զգր-ռովք Հօրըն եկեալ: ՅՀ. ԿԹ: Սրբէս բթն զաւազանը եկեալ: Յոհ: Սարգաւագին զայս զոսկերօքն: Նշնիկ: Հագուր առ զամ...ամբք եկեալ զատանէ. այսինքն՝ բովանդակութեամբ: Նշա. քը:

Ո՛րչափ կամ ո՛րքան Գրաւ. յետադրեալ կաչածին կոչ. «Որչափ իւր ինքեան զալ էր, զբա-զմանդամին ի միջոյ ի բաց կամեցաւ բառնալ: Պիտ: Որքան զալ և քեզ՝ մի՛ առնել պա-կաս: Մ. բղն. Սղ:

Գրամարգիս կամ գամմագիւս ընթել, կամ գամ-մագիծ գտանել. ճոր մը ընել՝ վերոյէ: «Ա-ղուէ ամավ պահել, յետոյ երկինքներ, դէմ դնել. «Զ ինէք զամմագին պարգևաց: Նշա. քը: «Յորս Հապարութիւն ամբարշտութեա-թեան ոչ երբեք կարացէ ընել զամագիւս: Սարգ. ԶՀ: ԽԶ:

Գրամ հարկանել. ծեծել. «Արտան հարթն

զնա ։ Եւ պիղատոս զՅիսուս , և զանն նշար ։ „Օրպր հասմանկէցի և անտարաա պա՞րտ իցէ ձեզ զան հարկանել ։ Եզ ։

Գրան ըմպել . ծեծ ռաքել . "Արբցէ՝ զան բաղում . . . արբցէ զանուսկաւ" ։ Դկ . ժԹ ։ Գրան արբ երկու աչօքն խրբովք (այսինքն խօսքայան) ։ Ոսկ . զծ ։

Գրալ յոմ ի գար հայել . ծոտա նայել ։ "Օհղզ և ապաշաւ լինիցի առ ի գար հայելոյ իւր յուղել յարարածն , զոր ապաշաւակեալ կամանկորիցէ" ։ Եզնիկ ։

Գետավէժ , կամ գետավէժս առնել . լինել . ի գետ հոսել , և . "Գետավէժս առնէին ըզնաւս ։ Ագաթ ։ Դ. կոնդ ։ "Օգէոս գետավէժըս արարեալ ։ Փարպ ։ "Յորձանաց ոսկոյ գետավէժ լեալ ։ ՕՏ . կԹ ։

Գետանախշաք , կամ գետանախշարհ լինել . ընկողմանիլ ի վերայ մեծ գետոյն ։ Եզնիկ ։ Ը ։ Խոզն ։ Ոսկ ։

Գետանապարշ լինել . ըստ երկիր և ըստ երկրառայս նաւթանցիլ . "Ընհաւաւոն , որ մերա գետանապարշ լեալ՝ ընդ օձին յարձակի ։ Ընհաւատութեամբն մերա գետնաքարշեալք" ։ Ժզ ։

Գլխին հատանել կամ արկանել. որպէս ըն-դէմն: Ղուկ. ԻԷ: Մատթ. ԻԷ. ԻԵ: «Արկանեաց նոցա գլխոս հատանէր». այսինքն՝ ի վտանգ-հանէր. Ա. ԺԱ. Ի:

Գլխոց առնուլ. երբ գնել. Կող. Գ: «Առ զնա գնոց:»

Գլխոյ տանել, խնդրել՝ երբ ի վճար, ի վարձ: ԻԷ. «Զնոսա բժշկութեանց գլխոյ տալով. Զբժշկեալն ի գլխովին զլխոյ բժշկութեան խնդրեցէ: Եղծնիկ:

Գլխոյ. ոճով ասէ. «Այլ ինքն ի գլխուած էր. (յն. արբեցեալ, կամ ընդողով): «Ընդ գլխոյ մտեալ էր, և արբեալ. (յն. արբեցեալ և արբեցեալ էր: Գ. Թգ. Ի: «Արբուն ընդ գլխոյ եմուտ բաղդատաւր: Գծան. Ե. (ի ծովային գինւոյ: «Արբուն Ը գլխոյս մտին, հրամանն եւ թագաւորին: Սգաւթ: «Մ՛է է արժան նմա զգլխոյս անկանել. Մծբ: «Համարեցաւ գնա երէ գլխոյ կալաւ զխելս նորա: Եղիշ. Թգ:

Գլխաւորաց առնել. թաղել ընկենուլ ի բաց ընդ գլխոյ: «Զապականելի մարմինը գլխաւորաց արարեալ երբև զադիր մնեղեաց: Եղիշ. Ա:

Գլխոյ առնել. գերել. գրով դրոշմել կամ հը-

բառաբառելեաց ձայնն ։ Օր. «Սփիւռ առնէր, և ի հիպատարակս տայր տարածանել ․ Գիր հաս- տատանել ․ Օր ․ գ ․ Մկ ․ ա ․ «Գրիր հանցէ ձեռ- ռամբ իւրով, թէ Աստուծոյ եմ ես» ։ Եսա ․ խդ ։

Ի Գիր արկանել, հանել ․ ի գրի կամ զգըր- րի հարկանել ․ գրել ․ արձանագրել ․ մակագ- նաքրել ․ «Պրուսմարեա՝ զամենայն (զմեղաց) և ի գիր ա՛րկ ․ Մակ ։ «Այս ի գրի հարեալ՝ մի ըստ միոջէ այսպէս պատմէ ։ Եղիա ․ քր ։ «Զպատ- շաճ համարեցայ ի գրի հարկանել ։ Խոսր ։ «Զամենայն ի սկզբանէ զթագաւորին մակեդո- նացւոց զգրել հարկանել ։ Մատ ․ երէց ։

Ի Գիր, կամ ․ Ը գրով անկանիլ, լինել ․ անցանել ի կարգ արձանագրութեան ․ «Ճանա- չի ըստ գրով չեն կրօնքն (աղանդացն), նո- րենն զայս առնն, և այնու խաբեն, և նո- րենն զայն ։ Լաստիվ ։ »

Զ՚Իրով կամ զգրովք գալ ․ դէմ ընդ ի գիր, կամ յանձն ․ «Հրամայեաց զառաջագոյն զգր- րով գալ, և աղօթից առնել կալ ։ Խոսր ։ «Զգրովք հարցն եկեալ՝ ծանօթս կացու- ցից ։» Ագ ․ կթ ։

Գիրկս արկանել ․ կամ տարածել ․ փաթել ․

պատփէլ ղայլըն · ընդդէմն · և ոչըով յարել ·
Ծն · ԻԹ · ԼԷ : Առակ · Է · Ժող · Գ : "Գիր-
կըս արկանել զնովաւ, զքև · զնմանէ, նը-
մա · փչոց · ընչից · կենցաղոյս օրոյ · զեր-
կայնմտութեամբ և զսիրով : Ա : "Ոչ բանս
ինչ ողոքս, և ոչ բարբառս ինչ աղերսա-
կանս լուաւ · այլ միայն եսես, և գիրկս
տարածեաց : Ոսկ :

Ընդ Գիրկս մտանել · լարել զաղեղն · յա-
րոյ ի ցեն մտանել ըեան գրկաց լարողին · խոյ
չեւ ... պողպատարմաք : "Ընդ գիրկս եմուտ
(յէու) : և եհար զյավէրամ : Է · Թգ · Ի :
"Մուտ ընդ գիրկս իւր · ող · Հ : "Այնպէս
լինէր զաղեղն ի գիրկս իւր թափել, և նա
յեստ կոյս կործանեցաւ" · Իմա, յորժամ
յաղթական զամենայն ոյժ եդ ի լարել զաղե-
ղըն և հարկանել զնետիւ, յետոյ խոյս ըն-
կըրկեցաւ : Ա · Մկ · Թ :

Գիրկ ընդ գիրկ խառնել · գիրկ ընդ խառ-
ըն լինել · պատփել զմիմեանս · սիր ով, և ի
գօտեմարտէ : "Գիրկ ընդ գիրկ խառնեցաւ
որ առ Աստուած . . . շաղկապք պատուեցաւ
ընդ սէր : Վկոյր · Ե : "Յորժամ գիրկ ընդ
գիրկ խառնիցին, զուգանիցն թերևս պարտ

իցէ կամաւ եւ յաղթել ։ Որպէս ։ "Յորժամ գիրկ ընդ խառն լինիցի (Յուդա ընդ Յիսուսի) ի համբուրել զնա, յայնժամ արկցեն ի նա զձեռս ։ Իսկ ։ "Գիրկ ընդ խառն եղեն (ամփոփեալ եւ առնուլ)" ։ Փիլ. առաք ։ "Մերկ ընդ մերկ ի թշնամեաց կամիք լինել գիրկ ընդ խառն" ։ Խոսր. ։

Ի Գլուխ հանել կամ տանել, ածել, բերել. եւ. գլխաւորել՝ Բովանդակել ։ Ի գըլուխ հանել զբան, զծով, զնաւարկութիւն, զհրաման, զօրէնս, զգործն, զօրն, զգիշերն. եւ ։ Ի գլուխ տանել զերս, զգործ մեծ ։ Ածել, ի գլուխ զյաղթութիւն, զայս հանդէս ։ Ի գլուխ բերել զհոգեւորական ջան ։ Ի գլուխ աւարտանել զկամսն ։ Օգնութիւն մեր ի գլուխ աւարտեն ։

Ի Գլուխ ելանել, հասանել, գալ, երթալ կատարել ։ գլխաւորել, լուանալ ։

Գնալ զճանապարհ կամ ճանապարհս, կամ զճանապարհաւ, զկողմամբք. երթալ ի ճանապարհ, կամ դեղջ, կամ ընդ, շաւիղ, եւ նըմանանշանք փաղաքաղաքէն ։ "Գնաց զճանապարհս Թիւրս ։ Գնացեալ է ճանապարհս հեռի ։ Նա Յակոբ գնաց զճանապարհս իւր ։

ԺԱ ։ "Գինալ զկողմամբք եկեղեցւոյ, կամ տաճարնոյ, կամ զխորանին արեւելեան Հիւսի-սոյ ։ Խոր ։

Գնալ զջրոյ ․ ջուրք երթալ ․ "Յաղթել հաւատովն զջուրս այցումն' յարուցեալ մեր-զինքս զնայր զջրոյ ի մնոտակայ աղբերն ։ Փող ․ և Մ․երգ ։

Գնալ զհետ, կամ զհետ գնալ ․ հետեւել, և հաղորդել ․ պաշտել ․ Մաթ ․ Ժ ։ Թ ։ "Տիեզերք ամենայն զկնի սորա նորա զբ-նացին ։ Յովհ ․ Է ։ "Ոչ ես հրամանացն զբ-նացեալ ։ Եզեկ ։

Գոյժ առնել ։ Երեմ ․ ԺԱ ։ Բաղ ․ Է ։ Ղկր ․ ԿԹ ։

Գոյժ արկանել ։ Ա ․ Թագ ․ Է ։ Երեմ ։ Է ։ Եզեկ ։

Գոյժ տալ ։ Երեմ ․ Է ։ ԽԷ ։ Եզեկ ․ ԻԷ ։

Գործ առնել ․ լինել գործ գործել ․ ձեռն առ-նել ․ և ջարդել ի գործ ․ "Գործ արարացուց պատմելն մերժուց (առ Յաստուածոյ), ամենեքին յանձնառուին տանջանացն աղբերցն ․ Մեկ ․ ԺԱ ։

Ի Գործ ածել ․ գործադրել, բանեցնել ․ "Ի գործ ածեալ, և արդեամբք անձանձրանալ-տարեալ" ։ Ի գործ ածել զխորհրդն" ։ Մեկ ․

՚Զգաջեմն, զոր նա, պատրաստ է ի գործ ածել ամենայն զգուշութեամբ ։ Իգն ։ "Զիշխա-նութիւնս ի գործ ածից" ։ Նմբ ։

Ի Գործ առնել, և առնուլ. ի գործ դնել, և ի գործ արկանել. "Զպուր ի գործ արար-եալ կատարէր զարուն" ։ Դ. Կոնդ ։ "Ընդար-ձակութիւն սրտի ի գործ առեալ ։ Յհհ. կթ ։

Ի Գործ արկանել կամ տանել, բանեցնել. գործածել. "Զկործանեցեալ երկիր ի գործ ար-կանել" ։ Ոսամբ ։ "Սուր ի գործ արկանել" ։ Նմբ ։ "Խոյց նա և ո՛չ զմի ինչ յայնցանէ արկի ի գործ . ա . Սոր . թ . ՃԱ ։ "Զճարպ մտաւորութեան տանել ի գործ ինչ արուեստին, այլ ոչ թէ ի կերակուր" ։ Եզնր ։

Ձեռն ի Գործ արկանել . ձեռն ի գործ առ-նել . յեռել զործել . սկսել . "Սկսեալ ձեռն ի գործ արկանել, և զտեղին շինել ։ Եւսե-բր ։ "Ո՛չ ինչ լինէր նոցա զանազան զա-նազան ձեռն ի գործ արկանել ։ ի . մկ . Ճ ։ "Սկսան ձեռն ի գործ առնել ։ ի . մկ . դ ։ "Ձեռն ի գործ առնէին, ա . մկ դ ։ ի . մկ . ճ ։ մբ ։ "Ձեռն ի գործ արար ։ Երեմ . ծա ։

Ձեռն Գործ մատնել . ի րենել կամ վարել ի գործ . "Ոչ զերին մի յարհաւոր, որ

ընդ գործ չեղէ մնեալ"։ Օր. իա։ Ընթեր-ցըն՝ բանեցուցած ըլլայ՝ երկիր վարելոյ։

Ի Պուլճս իջանել կամ հարկանել, կալ, եւ ըսել. "Ի գուլճս իջեալ աղաչէին, կամ երկրպագանէին Աստուծոյ"։ Յուդթ. է։ "Ամայր ի գուլճս ի վերայ ծնգաց իւրոց։ Գ. Թգ. ը. ԾԱ։

Պուլմարտակ առնել կամ դնել, կազմել, սփռել, եւ գունդ կազմել, գիրս արձակել կամ խաղաղացուցանել. ի մէջ ի պատերազմ. հա-կառակ. Բանել. ա. մկ։ Խոսք. բ։ ՅՀ. կթ. առէպ։

Պուլն գործել կամ դնել. ըմնել ըստ։ "Օշա-տարակն պատեցին, և ի վերայ դրանն գուլն գործեցին. բ. մկ. ժգ։ "Ո՛ր ալ զանձն ի մահ դնելով գուլն գործիցէ"։ Եղիշէ. է։ "Ի վատաակս բարեաց գուլն եղեալ մարտն-չեցին"։ Ա_եգոր. ա։ ԾԱ։

Պորտաւաթեաւ լինել կամ առնել, գրաւել Ռե-ֆել. աղտոտել ըլլալ՝ պառաւել ապրատ կամ գիր-կանս. "Պորտաւաթեաւ գերելոյն ընտանեաց լինել։ Պորտաւաթեաւ առնելով՝ որք ըմբռն-եալ իսկ էին ի ձեռս չար ստացկանին։ ՅՀ. կթ։

Փրթոտ կամ գաւոտ առալ. ամբոխիւ դիմել. խառնաձայն յարձակիլ. "Փրթոտ առնելով դիմեցին ի մահ։ Փրթոտ առնելով ընթանային ի հօտ ողխարացն ժամանել։ Նշխ. "Զամբամբքք գրոհեալք՝ խնճոյս կացուցանէին"։ Ագաթ. Ա.

Փոստի ածել. գոտի կապել իմեւեան կամ այլում. և կազմ լինել ի գործ. "Սփոստի ածեալ պաշտեա զիս Ըծ ըղզոստի քո, Ա։ "Ըծել զողջախոհութեան գօտի, և ամփոփել և զուշել զմեզ յերկրաւորաց։ Տօնակ։

Փողարիլ աղեաց. ուրուք ծմլիլ. կսկր կսկր ըմպել Փողարէին աղիք նորա ի վերայ եղբօրն իւրոյ"։ Ծն. խգ. Ա։

Ք.

Քաշա ։ Նմանութեամբ՝ ապարօշ կամ ընդարձակութեան ծովու, Նշնոյ, Ա. "Ի կապոյտ ծաւալին ծիածանի լինէին (նաւաւ) անցանել գնացիւք։ Ագաթ. "Նորեկնագոյն դաշտաց, լուծականս լերանց, կապոյտ կճուաւակաց։ "Ապականական լուսաւորայն ծաւալոյ քարանձիւք։ Նար.

Ք. Քաշատամութիւն լինել. փոխ՝ եղծանել ի դաշտէ.

"Ընդ առաւօտն կանխեալ՝ լինէին դաշտա-
մածք։" ա. Մկ. ԺԴ.

Դատանդալ. առնուլ. չոքել. երկիրպագանել. "Նե-
հա դարձաւ օրն յերեկս, առաջէն ածին. դա.
ԺԹ. "Յաւուր ուրբաթու ի դատանդալ ա-
ւուրն։" Մատթ. Թ.

Դատ առնել. դատել. իրաւանան առնել.
ատել. կամ ընդ մեջ առնու և նորա. և վրէժ-
խնդիր լինել. ծն. ժզ. Աղ. իճ. ա. Թգ.
ԻԼ. Պկ. ժԷ.

Դատ դնել. էհր դատ վարել, ի դատ մը-
տանել. Նար. ա. Սղմ. Մաղթ. գէ. եզ. ԽԷ.

Դատել հրով, սրով կամ ի ջուր, յոգի,
ԽԷ. այրել, խորել, սպանանել, կամ խորե-
վեր խոցել. "Զայն տանջար հրով դատեցայց.
Զփայտակերտն հրով դատել. ա. Մկ. Է.
Գ. Մկ. Ե. "Զգաւառս սրով դատի յան-
խնայ, խոր. "Ընկան ի ձեռս թշնամեացն.
որք դատեցին ի ջուր խեղեալ. Եղծ. Բ.
"Յոգի դատեցաւ զայրն անձն. Որ ընձէն
զանձն մեծաւ ծաղանօք յոգի դատեցի. Նար.
ԽԶ. կէ.

Դարանակալ լինել, դարանամուտ լինել.
դարան գործել. ի դարան մտանել. Սեր.
Սղ. ԽԲ.

ՙԴատաստանայոյ առնել ։ յանցնել դատաստա-
նըն · դնել ի դէպս լինել ի դատարանաց · Պատասխա-
նատւոյ այրար գրաւ (գանեղէն) , և զգուշա-
ցանս ամիսն ։ Է · Թզ · Զ ։

Դատել հատանել · որ և զատել , ատել ,
ատելը · որպէս հալածանել և փարել յերաց զէն-
տիկն ՙՁեռոսայ ի դաշտի , և գտանէր հասանա-
նէ · Յոբ · լթ · ՙԴատարք հասանեալ վրնչէր ։
Սաղ · լէ ։ ՙՍրշնդամբ ձեռացն գրգռէր դարպս
հարկանէին ։ լաստ · ժա ·

Դրերն , ի դրերն , ի դրերս առնել , հանել ,
կացուցանել · փծացնել · տարբել · ՙԴրերն ա-
րար զհաստատութիւն հաւատարմութեան ։ Ի դր-
րս առնել զերկրպագութիւն ։ Ճ․ Մ․
ՙԶերծակացութեանն' որ վասն Քրիստոսի , ի
դերն հանել ։ Սարգ ։ ՙԶուարճութեան
մարթիւոյն ի դերն կացուցանել ։ Ճ · ը ·

Ի Դրերն ելանել · դերն լինել · փծանալ ·
ՙԻ դերն ելանէր խռովութեան զառանձնանալ-
թեան · Յհ · կթ · ստէպ ։ ՙԶի մի՛ նորայն
աղօթք լիցի դերն ։ լմբ ։

Դէմ դնել , դէմս առնել · որ և երեսս
հաստատել , դնել դէմ ուղիղ ի տեղի ու…
րէ · ուղղել ըղձնիւս · ՙԴէմ եդեալ մտանել

"Յեկեղեցին Նախակարապետաց : Երգեմ . ԽԶ : "Զքեզ
եղանակ եւ նոքա երթալ Յերուսաղէմ · Ղկ · ԺԹ :
"Մեղեդս աւուրն առ քո սրբութիւնս :

Ի Կիւրակէս ածել , խոյ բերել . յանդիման պա-
նել , ... եւ յանկին բերել . "Մի
գեղմ ... զոր գիւտ ... գահաւորակս ,
եւ զիւր անդրանկութեան զմարգարեութիւն-
նոցն : Ձի զամենայնին կենդանութեան իւրեւ ի
գեղմ բերել ... : ԽԷ .

Ի Կիւրակէս զալ . յանդիման ընծայ . "Ցածնան
ի բազմութեան կացցեալ ձգե նման , եւ ամենայն-
նքի ... յաղթել , ապա ի գեղմ զալ : Լեռ · Այգ :

զԿեամ ... . դեմ դնել . Ձ . Թզ .
ժբ : ... Կա ... զծ . Ղ :

Կատարել թմբկի . ձայնել յայսն ...
"Փողք եւ քնարք հնչեսցեն , եւ թմբկահարքն զար-
փեսցին' : Երծը :

Ի Կիւրակէ Հարկանել . զերկրորդ Հարկանել ,
դեմ դնել : սաղմ :

Ի Կիւրակէս զալ . ի դէտ ելանել . յաւուր Գալ .
"Ի դէտ ելանէ նոյա Աստուածային բարբառ-
ոյն : Աւետիք : "Մեղք կարի քաղ ի դէտ ե-
լանէ : Երգել . Ճ . ԽԷ :

Կատարեալ ... . ով գնացեալ նաւին խոյ ըն-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Թեկան ընդ խաչերանց զինս ելանելոյն» : Երեւ. ապ. ժբ :

Ելանել զմեծամեծս . Եկեղ. տանել . «Ի դատակ զմեծամեծս ելանել» : Հռ. ժբ : «Ակրասն . . . զմեծամեծս ելանել ի բանից պատասխանիս» : Եզեկ. ը : «Մի զմտօք ելեալ փութով կատարեն զկամս ձեր» : Փարպ. : «Այր զարմանք ելանելին՝ տեսեալ աշխարհիս : Խոր. ա :

Ելանել , խոս եղև . ակնապեսօրով . «Ի սացա բանս եղեւ թագաւորին» . այսինքն՝ հրամանաւորեալ , հանձնարարեալ . Եզեկ. : «Հաղաւոռ զայնու ելեալ» . այսինքն՝ դնդալեալ . Ղուկ. ժը : «Ելաւ ընդ քեզ . այսինքն՝ նախաձեռնեալ , անկանել ի միջոս . Ի . Թգ . ժէ : «Ելաւ ի ժամանակին կամ յասուլն» . Ա . այսինքն՝ ելեալ եղև . խոս յաջողեալ , Ա . «Ելաւ բանն տեսանն առ» . Ա . այսինքն է խոյսա խոս պատրաստ իբր որ խնդ :

Ելաւ ելովս անկանել , ելեր ամէ . խոյս տալ . «Ասէր որոյս խոտեցի , և յերկինս անկանիցի : Ոսկ. :

. Ելանք . Նմանութեան՝ զգուշութեան . զեն ամբողջութեան , Կիւրղ . այս . յայտնապատար

նաւթիւն · գոռոզութիւն · գոռոզացութիւն ·
"Բարձաւ եղջիւր իմ Աստուած փրկիչ իմ ,
Բարձրացուցէ զեղջիւր օծելոյ իւրոյ · Ա-
պաւէն իմ , եղջիւր փրկութեան իմոյ · Զա-
մենայն եղջիւրս մեղաւորաց փշրեսցես · և
բարձր եղիցի եղջիւր արդարոց · Մ՚ի եաւն
բարձրանալ եղջերն ամբարտաւանութեան ։
ի ՍԷ գիրս ։

Եղջիւր ածել , խրոխտալ իբր եղջերչելով ·
պատարատիլ · ոգորել · Գոռոզանալ · Ա · "Յոր-
ժամ կցածիցես իբրև զէշ , և եղջիւր ածի-
ցես իբրև զցուլ ։ Առակ ։ "Սկսաւ եղջիւր ա-
ծել ամբարտաւանութեամբ ։ Եզնիկ ։ ա ։

Յերազի անցք անցանել · յերազս լինել ·
որպէս գէլանող ։

Երանի տալ · այսինքն՝ երանի տուել , բախ-
տաւորս համարել · "Ունկն որ լսէր , երանի
տայր ինձ ։ Յոբ ։ ժթ · "Յառաջ քան զոր
վախճան մի՛ տար երանի մարդոյ ։ Սիր · ժա ·
Եղիշէ Նար ։

՚յԵրաշխիս առնուլ , և առնել · երաշխաւոր
լինել ումեք · "Որ զմահապարտս յերաշխիս առ-
նու ։ Որ յերաշխի առնու զմանուկ անմիտ ,
Առակ · ժե ։ իէ ։ Սիր · իթ ։ Կամ իրօք

տալով՝ վիճակ առնել, բաժնս պահել. Ձեռս առնուլ՝ զդա յերաշխի։ Հրամայի քո առնել է յերաշխի զմանուկդ ի հօրէ։ Ծն. ԽԳ։ ԽԴ։ "Ես առ զմեզ յերաշխի" ։ Գծ. ԻԸ։

Յերգ արկանել, վարել զձայնս կամ զեղեգա- է կարգ երգոյ. "Օրհնութիւնս յերգ արկեալ նուագէ։ "Օրհնուս մեր յերգ արկեալ՝ սաղմոսացուք։ Ջ. Գ։ Մանաւանդ խաղ՝ հանել. խաղ խաղալ. "Վեզուր ունիս, ո՛չ զի զայլս յերգ արկանիցես, այլ զի զԱստուծոյ գոհացող լինիցիս։ Ոսկ. ԻԷ։

Յերդմն լինել, երդմն առնել երդնուլ. "Ուխտ եդ, երդմն արար։ Յերդմն եղենոցա։ Բ. Մկ. ԺԳ։ Ա. Մկ. Է։

Յերկօթս առնուլ կամ առնել. երկնչանալ Ձեռն ի լուծ դնել. "Զի այնպէս երկօթս առնել ի լերինս աւուրս բազումս։ Ըսորս քան երկօթս առնէք։ Ըզամթ առ "Յերկօթս առնել յարտաք գաւառի։ ՅՀ. ԿԹ։

Յերեսս կամ երես առնել, խոտորնայել. "Մեծ Նորահամար առաջանայցն առնէր երեսս, և ոչ զօրանայ։ Բնձ երես՛ս արա։ Ոսկ. Աէ բա՛չ ողորմանացն ինձ երեսս ինչ արար։ Յզէկ. Բ։

Յերեսս առնուլ. զխտրանութիւն. բարբառ-

նուաճման, խօսել ի դէմս անձանց: Սոփ:

Երկնեցուցանել զերկաս. դղրդել այլ զա-նել: Իմաստ Գ: Սղ. Է: Թ:

Երիկամունք. լայնանօք' ոտքը, և գաղղա-ցի չարժմանն որոց ա.լեւ. լեռնացամցնել. Զննէ զսիրտս և զերիկամունս: Խրատեցին զիս երիկամունք իմ: Սղ. Է: ԺԵ: Հեռի ես յերիկամանց նոցա: Երեմ. ԺԲ: Երիկամանց նոցա վկայ է Աստուած: Իմ. Ա:

Երինջ. նմանութեամբ' հորթ, ... Եթէ ոչ հնչեալ էր զերինջն իմ, ոչ գտանէիք զառակս իմ: Դատ. ԺԴ:

Երիվար. նման օրինակ' Հաւաքեցէք զերիվարս քո գործոց աշխարհի. Թ. Յոբ: Սոքա' որ եղեն երիվարք չխնութեան և խառնակութեան. Երեմ. Ե:

Երկաթ. գործի երկաթի, սուր, ածելի, կացին, մանգաղ, Թ. Որ' ապրեցի ի ձեռաց երկաթոյ: Յոբ. Ե: Երկաթ մի' եկեսցէ ի գլուխ նորա: Դատաւ. ԺԳ: Որ հարկանիցեն զծառս անտառին նորա' արկանելով ի նմա երկաթ: Օրին. Ի: Ո՞ եղան յանկարծակի զօրաւորք յորս ոչ մերձեցաւ իսկ երկաթ: Յես. Է: Գինովմանախօսից երկաթեւ ամենայն վերակացու: ԱՀ. ԿԹ:

Երկաթ. խայտանք երկաթի ընկոյ. «Մինչ ընդ երկաթս անձն նորա»: Վասպուրական էին յառաջ-գաւառութեան որպէս յերկաթս: Սղ. ճդ. ճզ:

Երկայնամիտ լինել. յերկար համբերել: Եղ-կէ. Մովթ. ժը: Ղկ. ժը: Եղեէ. Ը:

Յերկրպագս լինել, և տանել. երկրպագել. երկրպագանել «Զամենայն զօրս յուսոյ յերկրպագս առաջի իւրոց ուխտին» Եղիշ. գ:

Երկիւղ մահու ի վերայ դնել. մահ սպառ-նալ. Խոր. եղեկի:

Ծերիկս խոր յերկինս լինել. վարակել. խասխալել:

Զ

Զանգի հարկանիմ. վախնալ: Մանկ:

Զգալ՝ անձին, խոր խելաց. ելել գլուխը՝ խոր բնութիւնն գալ. «Զեղեղեաց որսս իբրև անձին զգաց: Բ. Մկ. Գ:» «Աթարեկցին և զգայցեն խելաց խորհուրդ: Եփր. Բ. Տիմ:

Զգաստ լինել. զգալ, խրատեալ լինել: «Զգաստ եղև Յակոբ մի անդրէն խրատու-թեան զգուշն: Բ. Մկ. Ժբ:

Զգենուլ. նմանութիւնք զամօթ, զա-նէծս, զարդարութիւն, զօրութիւն և փառս և պատիւ, ցնծութիւն, Է։ Այս եւ՝ զգենուլ զպատկեր, զՔրիստոս, զԱստուած, զպայծառութիւն լուսոյ, զառաքինութիւն հաւատոյ, զխաւար, զգոյնս, զհամ, զհոտ։

Զգենուլ բանին զմարմին. մարդանալ. առնուլ զբնութիւն մարդկային։ Շար։

Զգեստ. նմանութիւնք՝ "Խորքք որպէս զգեստ վերարկու է նորա։ Սղ. ՃԳ։ "Սմա-նեցուն հաւատրակ հնարէր զխնամոցս իւրոց 'ի վերայ տարածանել զգեստ։ Խոր. Ա։ "Այ-թէ զգեստուցն լուսոյ պարծիմ. Աւազանին զգեստիւ. Է. Նար։

Զգեցուցանել. նմանութիւնք՝ "Զգեցու-ցից զփրկութիւն կամ զամօթ։ Սղ. ՃԼԱ։ "Նա պարծրացեալ . . . զգեցուցանել արմտեօք զգեղեցկութիւն։ Նիւս. ԽԹ։ "Զխոտն ի վայրի Աստուած այնպէս զգե-ցուցանէ։ Մատթ. Զ։ Այս եւ՝ զգեցուցա-նել հանդերձ, զուրս, զհասակ, Է։

Զգլխել գինւով. գինեհարել, գինւոյն գը-լխոյն զարնել. "Մարդ արբեցող՝ զայն ա-սեմ, որ ոք յոռի գինւոյն զգլխի։ Ոսկ. Բ. Տիմ.

ի Զգուշի առնել. դնել ի գործածութիւն. յատկանշել. ՙՙԻ զգուշի արա՛ դու զմեզ, զի մի՛ է զոր այլ ունիմք՝ երկիրպագանիցեմք՚՚։ Կյող. ԺԵ.

Զգոյշ լինել, Զգոյշ կալ. Թագաւորա- կան ինքնուն՝ իբր անձնապահ լինել. և փրա- կանտա՝ որդւոց ուշ դնել, հայել. ՙՙԶգոյշ լերուք ի ստուտ մարգարէիցն։ Զգոյշ լերուք աղօթութեան ձերում։ Եփ.

Զիւրովին երթալ. ինքնիրէն ապաննել. ՙՙՄիթէ զիւրովի՞ն երթայցէ։ Զգեստ գօտէ- սէր, և կամէր երթալ զիւրովին։ Նոյն գօտե- սէրն, և շրջար զիւրովին։ Ի սուրբ գիրս.

Զհետ բերել. ի հետոյ բերել, յարել յա- ռաջինն. ՙՙՅաղագս որոյ զհետ բերէ առա- ցելոյս։ Բերս. Մեկ.

Զհետ երթալ, գնալ, գալ, լինել, շրջ- ջել. հետևել, յարել և անսալ։

Զհետ պնդել, յարձակիլ, եղանել, մտա- նել, վարել, լինել, հեծանել, երթալ, գալ. խոտեցին կալուլ՝ ինքնու. ժէլ.

Զբաշհետ վարել, բերել. լինել, Եփ. ի զօր ունէր կարել, պնդել. և ունէր անտարբերոց կամ յընթացայն շաւիղն ընթանալ։ ՙՙԶբօ-

նոցա հրեշտակաց՝ զոր չիցէ տեսեալ, զանձին վարել": Կող. բ։ "Օտարացեալ եղեալ մտա-ցեալն ի չար անդր։ Եփս. ա։

Զօր հաստանել. Զօր առնել. զօրաժողով առնել. ընդդիմանալ զօր ժողովել. "Ի՞ս զա-լուստ ամին միւսոյ՝ զօր հաստատեր, այրեւ ձի առներ": Ա. Մկ. գ։

Ը

Ընդաթուր հարկանել. որով հալածանել. խոտորել ի սայր մտառոյ. "Զերկաթասայրս իմ ընդ աթուր հարկանել:" Յուդթ. ժգ։

Ընդունել ի սուրբ աւազանէ. կնքահայր լինել. Խոր. բ։

Ընդվայրընկէց առնել. վար զարնել. "Անզ-քաստութիւն, անարգութիւն, արհամարհել, ընդվայրընկէց զանձն առնել": Սոկ. ա. Խոսե. է։

Ընթրիս ուտել, ուտել զընթրիսն. ընթ-րել. Տոբ. է։ Ղուկ. իբ։

Ընթրիս առնել, խամ գործել. որպէս պատա-րաստել ընթրիս. Մարկ. Զ։ Յոհ. ժբ։ Ես-թեր. Թ, ԺԱ։ "Ո՞ր արդ առնես և ընթրիս ա-

Թափել զոգի. հոգին հանել, ոգւոց հա-նել. Յոբ. Է. Ողբ. ՅՏ. Ժ.

Թափել զգերին, կամ յարձակմամբ Թափել զգե-րին. ազատել յաղթութեամբ. Ծն. ԺԴ. ա. Եզր. Գ.

Թափել զանձն, կամ Թափիլ, խոնարհել զանձն.

Թափել ի խելաց, կամ ի մտաց. խելագա-րել.

Թիկն առնել զուրուք կամ զկնիք. յենարան-լոյ լինել. զհետ լինել, յաջորդել. "Ո՛չ զերկրորդականն առնէ դաս, այլ զառաջնա-թեան թիկն առնէ։ Խոսր. բ. "Զխաղաղա-պետս իմաստնոյ թիկն առնեմք, և ոչ յա-շակերտաց կարգի դասանիմք։ Մագ.

Թիկն առնել ումեք կամ ոմանց. Թև Թի-կունք [illegible], Թէր լինել "Որ ա-պատանմին թիկն առնիցէ, ընդ նմին զնոյն պատիժ կրեսցէ։ Սեբեր. ԼԶ.

Թև ի Թև հարկանել. իբր հէշ լինել. Ակ. Մ. Փ.

Թիկունս դարձուցանել. կամ դարձու-նել. արհամարհել. անփոյթ. մոռանալով՝ փախչել. "Դարձուցին յիս զթիկունս, և

ո՛չ գիտես խաւարանց. Յոբ. ԼԷ. Ի. «Պատա-ճառեցին զԹիկունս խաւարանց, և ասեն՝. խօսս է բանս այդ. Սակ. «Կորիւն առիւծու ո՛չ զանգիտէ, և ո՛չ Թիկունս դարձուցանէ յա-նասնոց. Առակ. Լ. Լ.

Թիկունս տալ. նոյն ընդ վ.

Թիկունս առնել. իբրև խնամ ընել.

ի Թիկունս առնել. իբր առանց եղանակի երգոց.

ի Թիւ յամ Թիւ արկանել, ընկել, յամ Թիւ համարոյ առնել, ի Թիւ կամ ընդ Թիւ մտանել. Թուել, Թուիլ. Սակս.

Թռչնամնութեանս ընկել, կալ. ի Թռչնամնութեան դառնալ, Թռչնանալ. Աղ. Գ. Ա. Թղ. Ժը. Ա. Իզ. Է. Ի. ԺԱ.

Թող լեր լինել. Թարգի Թող ըլլալ.

Թոյլ առնել, Թոյլ տալ. Թուլացուցանել, Թողուլ.

Թուխս զգենուլ. ի Թուխս համակել. սև իր հագնիլ. «Թուխս ընդէ՞ր ես զգեցեալ». Ոչ արտասուելով, և ո՛չ ի Թուխս համակելով. Եզ.

Թուխս զգեցուցանել, ի Թուխս համակել. սևցնել, սուգի նստեցնել. «Զգեցից Թուխս

աշխարհին իւրում, և նուաստ ի սուգ առ-ապստամբութեանն": Եզեկիէլ. Ռսկ.

Թօթափել զսուր. որպէս շրջշրջել. "Մեր-կացոյց զսուսերն ի վերայ առաջնոյն, և թօ-թափէր՝ զարհուրեցուցանել զնա": Գիրք հց.

Թօթափել զարտևանունս. որպէս որպէս խաբնաքել զաչս, բանալ և փակել, "Շաչշէր զաչս ի իր, և թօթափէր զարտևանու-նըս իւր, և թողացուցանէր տողոնս ի վերայ պարանոցին: Ճ. ա.

Թօթափել ականն. այլ բանալ գոցել մի. Սեղ.

Թաթաւել ընդ քիրտն. ամէ. արիւն քըր-տինք հոսել. "Ի մէջ գիշերի . . . հասաք ընդ քիրտն թաթաւեալք":

Ժ

Ժամ դնել, ժամ տալ, ժամ առնել. ադա-մանել խորհել ժամ և ժամանակ. "Ժամ դիր ինձ, առ երբ աղաչեցից աղօթս վասն քո" Ելք. Է. "Ժամ եդեալ նմա օր մի՝ եկին ի վանսն առ նա բազումք: Գրծ. ԻԸ. "Ժամ հասան, կազմեցան պատրաստեցան. Ճ. Մկ. Ը.

Ժամ ի ժամ ասհմանել . ժամէ ի ժամ առնել ։ յերկարաձգել ։ յապաղել . Մանդ . ա . բ ։

Ժամադիր առնել . ժամադիր լինել . ժամակալ լինել . օրէն կամ տեղ որոշել ։ Սաէպ ։

Ժամանակավաճառ լինել . ի զուր ծախել զժամանակ ։ Դան . բ ։

Ժամերք . նմանաբանութիւնք՝ "ի վիրաց՝ զոր ժամերք մեղաց հարքն յանձինս մեր" ։ Այնուհետև հօգք ինչ մերձակայից ոչ կարիցեն ժամերս արկանել ի մեզ . Որկ ։ ԽԶ

Ժոյժ ունել . ժուժկալ լինել . ժուժկալ կալ . զինքը զսպել . դիմանալ . "Ո՛չ կարաց Յովսէփ ժոյժ ունել առաջի ամենեցուն ։ Ծնն . խէ ։ "Զայր նեղասիրտ ո՛վ ունիցի ժոյժ" ։ Առակ ։ ժը ։ "Իմացայ՝ թէ ոչ կարեմ ժոյժ ունել նմա ։ ա . Մկ . է ։ "Եթէ ո՛չ ունիցին ժոյժ , ամուսնասցին ։ ա . Կոր . է ։

Ի

Յինքն դալ . զգաստանալ . խելաբերիլ . "Յոյն միտք յինքն եկին" ։ Գ . Մկ . Բ ։

Գնալ յինքեան կամ յինքեանս . երթալ առևորն . գնալ ի տեղի իւր ։ "Դարձիւ գնայ

յինքեան։ "Առ Դաւիթ զգեղարդն եւ ըղ-կուժ ջրոյն ի սնարից նորա, եւ գնացին յին-քեանս։ ա. թգ. իզ։

Իշխան լինել. իշխան կարգել. տանել իշ-խանութիւն. կարող լինել։ իշխել. համարձա-կել։ Սակս։

Իրազգած կամ իրազգաց լինել. իրազեկ լի-նել. յանկարծ հասանել. հասկանալ։ Սակս։

Իրաւ առնել, կամ տալ. տանել իրաւա-նքս. արդարութիւնս գործել. "Իրաւ ա-րար ինձ Աստուած։ "Իրաւ արա՛ ի դատաս-տանի իմում։ "Զիրաւ արարեր ինձ։ Յոբ. Ը։ Սղ. խը։ "Տո՛ւր իրաւ յանձն քո այ-որմ։" Մծբ. Դ։

Իրաւունս առնել, իրաւունս գնել, իրա-ւանել, դատ առնել կամ վճիռ ընդդեմ։ Սակս։

Իրաւունս համարել, կամ վարկանել. բար-ւոք համարել. լաւ թուել ինքեան։ "Իրաւու-նքս համարեցաւ թագաւորն։ Իրաւունս հա-մարիմ։ Գ. մկ. Է։

Իւր առնել. յուրացուցանել. Իմբ։

Լ

զԼալ առնուլ. ողբս առնուլ. «Զլալ առնոյր, կական բառնայր»: Ճ. ա:

զԼալ հարկանել. է լաց և լալք հարկանել, յարտասուս ցնդել. «Զլալ հարան: Ըզլալ հարկանէր: Ճ. ա:

ի Լեզու գալ. պարզել լեզուի. ի լեզու ելնել. լեզուն բացանել: Յհն. գ:

Լիճ. նմանութեամբ «Լիճ հրոյ». Յայտ. ժԹ: Ի: (դժոխք) «Զլիճ լուսոյն արտասուօք լցեալ.» Պետր. լԲ. (ադէ): «Ի լիճս աղեղանց և նիզակաց ձերբակալ արարեալ զանձնս. Նրծր. գ: (Վիճոյ աղեղան լարելոյ)

Լիր արկանել. լնուլ զխրամ կամ զգետ կամ զձոր և բարձրացուցանել. «Յարեւելից կողմանէ քաղաքին լիր արկեալ՝ մեծացոյց զքաղաքն»: Ճ:

Լնուլ զաղէտն. տարշել լիով. Բ. Ճն. ժԲ:

Լնուլ զժամն. դնել լինել ի յետս ժամանակի առ ի նուաճելն Աստուծոյ. ժամանակացուցանել. Ըստ ելն զկատարժամանակութեան: Եղ. ԻԲ: ԼԲ: Գաղ. Ը: գա. ժԵ: Գ. Թգ. ժԳ:

Լնուլ լուանի . լըռնուլ լուանէ : Ագաթ : Յճխ : Եզնիկ : Սարգ :

ի Լոյս ածել, հանել, գալ . ի լոյս ա- ծել. ԼԱ . Ստեփ :

Լոյս առնուլ . լուսաւորել , "Արարէք առ տէր , և առէք զլոյս : ԼԱ :

Լու լինել . լսուել :

Լուծանել զկեանս . լուծանիլ ի կենաց . մեռանայանել , մեռանիլ : Ստեփ :

Լուր առնել , և լինել . լսելի առնել , և լսելի լինել :

Լարաքամին , կամ լարագիր առնել . լարին- քով երկրաչափաց բաժանել . "Լարաքամբն առնել զամենայն երկիր նոցա : Բ : Մկ . Դ : Լարագիր արար զանդղին և եթող պատուհա- նքն : Ծ . ա :

Խ

Խաբ գործել կամ տալ . խաբել . դաւրան գործել :

Խածանել . նմանութեամբ՝ քամել . զխծե- ցուցանել : "Չիք այլ ինչ զօրաւոր՝ որ այն- պէս խածանէ զսիրտ մարդոյ՝ իբրև զխախտ- մունն" : Սարգ . Յկ . Բ . ԼԱ :

Խաղ առնել . ընդ խաղ՝ կամ խաղ արկանել . Թօղըրէ . Խաղ առնէին զմարգարէսն ։ Ընդ խաղ արկեալ՝ առէին , եթէ քաղցուալեց իցեն ։ Ա ։

Խարոյկ արկանել կամ վառել կամ լուցանել . Կրակ վառել . "Խարոյկ արկեալ , քանզի ցուրտ էր ։ "Խարոյկս ի մէջ քաղաքին արկանէին ։ Խիտ առ խիտ խարոյկս վառեցին ։ Լուցին խարոյկ ։ ի Սուրբ գիրս ։

ի Խաւար դառնալ . որդկս խաւարիլ . "Արեգակն դարձցի ի խաւար" ։ Յովէլ , Բ ։ "Արեգակն ընդ ժամանակս ժամանակս ի խաւար դառնայ ։ Եզնիկ ։

Խելամուտ առնել . խելամփեցուցանել ։

Խելամուտ լինել . խելամփել ։

Խելս խառնել . խելք խանեցնել՝ կամ վարպետութեան ընել . "Իբրև զայն ինչ խելս մեքենայից խառնեալ" ։ Գ . Մկ . Գ ։ Ա ։

Խեղդ արկանել կամ առնել անձին . խեղդել զանձն ։ "Խեղդ արկ , և մեռաւ" ։ Բ . Թգ . ԺԷ ։ "Խեղդ անձինն առնել՝ առանց թողութեան չար դիւի գործ" ։ Ոսկ . Մ . Գ ։

Խեղդ ընդ անձն արկանել . փոտամբ յըրգել զօր ի մահ . խեղդել . "Խեղդ ընդ ան-

ձրն արկեալ ձգեն զնա" ։ Եզնիկ ։

Ի խեղդ մտաբերել. ընտը զընտը խղդել. ՚՚Յհաղումք թող առ չժուժալ աղետիցն՝ և ի խեղդ մտաբերեն" ։ Ոսկ ։ եծ ։

Խեղդամահ առնել, լինել. խեղդել, խեղդիլ.

Խեղդեմ. Նմանութեամբ՝ ՚՚Այլեալ զնա՝ խեղդէր, և ասէր, հատո՛ ինձ զոր պարտիսդ" ։ Մատթ. ժը ։ իը ։

Խոզել ներքինիս. ներքինացուցանել. Խոզ. Բ ։ ԵՀ. կթ ։

Խոթել կաշառ. յետ տալոյ ոսկի՝ կաշառելոյ համար. ՚՚Այնուամ միում կաշառ զաղտ խոթէր" ։ Եղիշէ. Գ ։

Խոթիլ ընդ քարիւ. տակը տալ մտնել. սոխնեւլընէմըշիլ. Վեցօր. Է ։

Խիլ արկանել. փնտռել. ՚՚Մտանէին ի տունս և ի մառանս, և խիլ արկանէին և յուզէին ։ Եղս. պտմ. գ ։ եա ։

Խից արկանել. խցանել զմուտս. օրմորգել՞ ողորմնեցո չաննշնել. ՚՚Երկանել խից ի վերայ դրանց նորա ։ Խից արկի ջուրց բազմաց" ։ Եզնիկ. Խից արկեալ ճանապարհաց նոցա ։ Վ. Եանս ։

Խնամ ածել, առնել, տանել․ խնամել հո-գալ։ Մատթ․

Խնայ առնել․ խնայել․ "Ի վերայ աղքա-տութեանց խնայ մի՛ արասցեն խնայ"։ Սիր․ իգ․ ե․

Խուզարկ խնդրել առնել․ ձեռս քննելով ըն-դել՝ կամ քննել․ Բողոքել երկրով․ փշել․ ճ․

Խնդիր առնել, ի խնդիր լինել, կամ հր-ճուալ, զուարճ, կամ եղանել, կամ շրջել, ան-կանել․ խնդրել, խուզարկել ։

Խնձոր․ նմանութեամբ՝ այսպէս․ "Իբրեւ զկե-ղեւ նռան խնձորք քո՝ առանց լռութեան քո․ Նմա․ Երգ․

Խոժոռիմ․ նմանութեամբ՝ "Կարմրացան խոժոռեցան երկինք ։ Յոբ ։ "Մթացան խո-ժոռեցան երկինք ։ Սարգ ։

Խոյս տալ, խոյս առնուլ․ խուսափել ։

Խոնարհ առնել, կամ լինել․ խոնարհեցուցա-նել․ խոնարհիլ, "Խոնարհ արարին զանձն իմ" ։ Սղ․ ծզ ։ "Տառապեցայ, եւ խոնարհ եղէ յոյժ ։ Սղ․ ճէ ։

Ի մնալու Խոնարհիլ արեգական, խոնարհել աւուր․ երեկոյանալ՝ դտ․ ժթ․

Ի խոտոր գալ․ խոտորնակ լինել․ "Ի խոտոր

եկն զգողութիւնն ։ Առղն ։ Եսայ ։ Ռուծ ։

Խորհրդապգած անձն, ընձել ․ տեղեկալ չինել, տեղեկացուցանել ։

Խորշ անձուկ ․ գոգ տանուտ տարածու-թիւն ։ ռուռնուռ ի հողմոյ ․ "Հանդերձ սպի-տակ առագաստիւ, որոյ խորշ առնել՝ գո-գել, ամենեցուն զեանն յարշաւանի ։ Ա_ե-ցոր ։ Ը.եր ։

Խուժք առնել, կամ գործել ․ գաւառ կաց-մել, ժողովել ղեկիս ․ "Խուժք արարին առ-հասարակ ի մերայ յարձակեցան" ։ Բ ․ Մկ ․ Ժ ․ "Խուժք արարեալ ամենայն բազմու-թեան ։ Եղիշէ ։ "Խուժք գործեալ տայր պա-տերազմ ։ Եւս ․ ԲԲ ։

Խուժք առնուլ ․ համախմբել ․ "Խուժք առ-նել պարեմք" ։ Շար ։

Խունկ արկանել, խնկել, խունկ մատուցա-նել, "Եհաս նմա խունկ արկանել" ։ Ղկ ։

Խստերախ ․ նմանութեամբ անհնազանդ ․ կա-մակոր լինել ․ "Խստերախ ժողովուրդ ։ Օրինազանցք սկսանի խորատել՝ զհասակն սանձահարել և խստերախ ։ Եզնիկ ։ Յհսու որ-դի ։ Սարգ ։

Խտրախոյս առալ ․ կամ մատուցանել ․ տեղի

պալ. "Խորախոյս առայ որպէս զօրավար զէ-նուորք ։ Յորոց երկնչէին՝ անտի առայ խորա-խոյս ։ Եւն ։

Խորախոյս բառնալ, կամ հարկանել. փախչել. յայն արշաւէի յորդորական. "Փող հարին՝ խորա-խոյս բարձին ։ Խորախոյս բարձեալ իւրեանց բարբառովն՝ ձեռն ի գործ առնէին ։ Ճոգի անտառն զօրացայց դղրդեցոն. եւ խորախոյս եւ-բարձ արբեղէր զկնի նորա" ։ ա. մկ. ե ։ բ. մկ. ժբ. դա. դ.

Խորամանկարկաւ առնել, լքնել, խորխոտել զխրամ. ցանկել, պարզապէս. չինել. "Խոյս եստուն յանապատն, եւ խորամանկարկաւ ա-րարին զնա, եւ ամրացուցին" ։ յն. չինել զառաբերայն. ա. մկ ։ թ ։ Եւն ։

ի Խորատ մտանել. ոչխանքի խորտափել. "Յա-ղագս որոց ողջմնութեան ի խորատ մտանէ" ։ Ոսկ. բ. Կոր ։

Խօսել ի լեզուս, կամ լեզուս, յայլ եւ այլ լեզուաց բարբառոտել. գծ. բ ։ Կոչ ։ Լմբ. Հ. ա ։

Խօսել ի սրտի. խորհել զմտաւորչեւ. ծն. ժէ ։ ա. Թգ. ա. Սղ. խ ։ ժզ. ա ։ բ ։

Խօսել ի խաղաղութիւն, կամ ի հաշտու-

թիւն խաղաղութեան · դաշնաւորել և հաշ-
տել · խաղաղութիւն առնել ։ Ա · Մկ · Ե ։
Ղ ։ ԿԵ ։

Խօսիլ հաւու · յայն արշալուսել ատաղային ի սահմանեալ ժամու · Մաթ · ԻԶ ։ Հ · Մաթ ·

Խօսել · ներմուծութեամբ · և փոխաբերաբար՝ խօսել անթողաբար ի բաց · "Արեանն Ցօղմա- նն , որ առաւել խօսի (թողոքէ) քան զա- բելին" ։ Եբր · ԺԲ ։

Խօսս դնել , կամ առնել · շարադրել ճառս "Զկնաւ օրագիրս խօսս դնել ի վերայ գրոց սրբոց ։ Նշա · պատմ ։ Ներբել ի մէջ ձեր դժիրս միոյ փիլիսոփայի այլազգոյ և պղծոյ , զոր ընդդժեմ մեր խօսս է արարեալ" ։ Ոսկ · յՀ · Ա ։

Խօսս արկանել , և առնել · իբրու խօսել · "Աչկեալ խօսս արկանէր դեղեցիկ ։ Նաւաքեաց խօսս ի մէջ առնել ։ Բ · Մկ · ԺԵ ։ Ա · Մկ · ԺԵ ։

ի Խօսս գալ կամ մատչել · խօսել ոչխա- նել , խօսակից լինել · "Որպէս զի և ի խօսս գալ ։ Ոսկ · յՀ ։ "Ի խօսս մատուցեալ ի լե- րինն ընդ աբրահամու" · Նշնիկ ։

ի Խօսս առնել · փակ խօսել , թանալ զլե- զուն · "Օխուլս և պշանմերս ի խօսս առնէր և ի լուր ։ Ձ · Բ ·

Ծաւ առնուլ․ ծածանիլ․ ալեաց ծաւալ-եալ գալ․ "Ի վարդապետն ի սուրբ արեան-ցըն (մանկանց Բեթղեհեմի) ծով ծաւ առ-նոյր ի մէջ ծնողացն" : Տաղ :

Ծաւ ի ծաւ առնուլ․ գալարել․ պտոյտ-տել․ ծածանել․ "Ի խնճոյս իջեալ աղջիկն ա-ռաջի թագաւորին, հերքն ծաւ ի ծաւ առ-եալ՝ նմանեալ արքայ օձին : Տաղ :

Ծաղիկ․ նմանութեամբ՝ ծաղկէ հասակի, կամ ծաղիկ հասակ․ այսինքն գեղեցկութիւն, ա-ռոյգ ողջ : "Ի ծաղիկ մանկութեան տիոց : Ի ծաղիկ հասակ մանկութեան : Ի ծաղկի հա-սակին մանկութեան : "Ծաղիկ դիմացն յոյս տայր շնորհացն Աստուծոյ : Մագ․ գծ :

Ծաղկածոցով առնել․ ծաղել ցծաղկէս, կամ որպէս ցծաղկոսն : "Ի նմա ճարակելով, և զմաքուր խորհուրդս ի նմանէ ծաղկածոցով առնելով՝ պարարին : Նիւս․ երգ :

Ծաղկաքաղ առնել, կամ լինել, կամ եր-թալ․ քաղել ցծաղիկս․ հապըճոյճ քանս հա-ւաքել համառօտել․ "Զայս ամենայն փու-

քըր ի շատէ ծաղկաքաղ արարաք" ։ Մանդ ։ "Ոչ իշխեն երթալ ծաղկաքաղ ի մարգս" ։ Ա եցօր ։ Ը ։

Ծաղկեմ . Նմանութեամբ՝ "Ծաղկեցին ալիք նորա . և նա ո՛չ զգայ . (այսինքն՝ ծերութեան նշանք երևին .) Ովս . Է ։ Նար . Ը ։ "Դեռ ևս կամէր ծաղկել ի ծնօտս մէգ մուրուացն (այսինքն նոր նշեր էր բուսանել) . Աղվանս ։ "Որով բերկրեցելոյ երեսք ծաղկին" այսինքն զուարթանան . Նռակ . ԺԵ ։ "Աւրախութիւն յասատուծոյ յամենայն մարդկութ զուարճացեալ ծաղկէր ։ Եւս . պատմ . Ժ ։ "Նուսանիմք ի պատանեկութեան, ծաղկեմք երիտասարդութեամբ" ։ Լմբ ։ ԿԵ ։

Ծաղր առնել , դնել , հեղուլ . ուրիշի վրայ խնդալ ։

Ծաղր լինել , կալ , մնալ . խաղք ըլլալ ։

Ծայրաքաղ առնել . ծայրատել խուզել . "Զոտս և զձեռս ծայրաքաղ առնելքն" ։ Բ . Մկ . Է ։ ԼԷ ։

Ծանակ առնել . խաղ առնել խայտառակել ։

ի Ծանծաղ հանել կամ ելանել . վերածել , վերածիլ . ի խորոց ի ցամաք , ի ծանծա—

բանութենէ ի դիպարութեան. «Մի՛ երբեք ըմ-բռնիլ յայլոցիսն ախտս նաև զըմբռնեալսն ևս հանել ի ծանծաղ։ Դիւրին է ի խորխո-րատից չարեաց ելանել միւսանգամ ի ծան-ծաղ։ Յաղքատութենէ երկնչի, և ի սակաւ-ինչ զինաւուց. և ենթէ սակաւ ինչ ի ծան-ծաղ ելանիցեն, յայնժամ ևս առաւել կաս-կածին։ Ոսկ. ա. գ։

Ծանրանալ աչաց կամ անձին ի քնոյ. տոււնլ խոնել. Մաթ. իզ։ Մրկ. ժդ։ Ղկ. թ։ Ճ. է։

Ծանրանալ աչաց ի ծերութենէ. աղօտ չտեսանել. Ծն. խը։ ա. Թգ. դ.

Ծանրանալ ցաւոց կամ ի ցաւոց. ծանր տառապանաւ, և վտանգել. «Սրտին ծանրա-ցան ինձ ցաւք։» Հիւանդացաւ և ծանրա-ցաւ յոյժ։ Նար։ Ճ. Ն։

Ծանրացաւումն լինել. որդողիլ. խիստ դժուարը գալ. «Ծանրացաւումն եղև յոյժ. կամ խօսելի, կամ նմա»։ Թուոց. ժա։ գ. Թգ. ժա։ Խոսր։ Նրգն. Մաթ։

ի Ծանօթութիւն գալ. ճանաչել։

Ծանօթս տալ. ճանուցանել, էլ. յայտ-նել զանձն կամ զիրս։ «Այս ծանօթս եղբարց

իւրոց": Նայն. ԽԵ: "Մի տայցես առնն ծա-նօթս". Հռովմ. Զ: "Այս ծանօթս նոցա". այսինքն՝ ծանուցեալ: Ղ. Կ. ԻԶ. ԼԸ:

Նման. նմանաբանութեամբ՝ "Ի պատշաճ արդա-րութեան բռնանի ծառ կենաց. Առակ. ԺԱ: Ծառ առաքինութեան: "Խօսք շատ երգման ծառ կայուցանեն զՏէրս: այսինքն՝ զանիծս, ուղղեն": Սիր. ԻԵ:

Նմանայել բանից. խօսիւ ի նիւթական յայտնի գրոց. "Ըստ մեկնութեանն սփա շղի-ցես, յայլ բանիցն և ետ. [ծառայեցես: Սե-բեր. Ժ. Խօսիւք:

Ծառայ. նմանաբանեամբ՝ "Հայեցեալ ի նոսա ծառայք սիրով": Խոր. Հռիփս: "Ծառա-յք են մահուան": Հռ. Ա: "Ծառայութք արեան էին որպէս պղտաղան կատառքէ": Մարգ: "Հրամանեալ ծառայք սրով կամ ի սպասաւո-րոյն ծառայել: ՅՀ ԿԹ:

Ծառայ զծառայի հարկանել. ծառայ կամ ծառայ հարկանել. ծառայի տալ. ծառայի հարկանել. զներքնոյն ափոյն ընդ ձեռնոս թաթախել՝ ցնծա-լով, կամ ծիծաղելով, կամ վարանելով. Ի սուրբ գիրս: նմանաբերեամբ՝ "Ընթեալ ծափս

Հարցեն ի միասին ձեռամբ։ "Այլ ամենայն ծառք անտառի ծափս հարցեն ոստովք իւրեանց" ։ Սղ․ ղէ ։ Եսա ծե ։ Ըստ յոյնին՝ ցնծասցեն, նշ-շան տացեն խնդութեան ։

Ձեռս ի վեր ամբառնալ, կամ ի վեր մար-զել՝ պարզել, բռնան հարկանել առնել ինչ․ ընթերն ողջունել․ ողջերթել ։ "Յայժ պնդութեամբ և զօրութեամբ ձեռս ի վեր ամբարձեալ՝ յառաջ մատուցուք ։ "Իւրն օրհնութեան ձեռս ի վեր մարզեալ, և ի վերայ օգնույն յարձակեալ ի մարտ զօրութեամբ ըմբռնէ"։ Փիլ։ "Ձեռս ի վեր ամբարձեալ՝ կոչեաց զանծանօթ Աստուած ։ վերջն ․ ծն ։

Ծովամայն առնել․ կորուսանել ։ Ծովամայ առնել․ ամբառնալ ի ծով, ընկղմել․ "Ընկեց մանկունս ծովամայն արարին" ։ "Զայրս ոմանս գետակուր և ծովամայն առնէ" ։ Խոսր ․

Ծովամուխ լինել․ Մխել կամ մտանել ի ծով․ նաւաբեկել կամ ընկղնել ի խորս ծովու․ "Մինչդեռ ծովամուխ էին, այլ զինքն մոլեալ ծովուն ։ Բազմութիւն նաւաց, որ ըստ ամենայն տարբույ ժամանակաց ծովամուխ լինէին ։ Փիլ․ Յովհ ։ "Որք միջամուխք և ծովամուխք եղեն խորացն Աստուծոյ ։ Նրգկ ։

լութիւն զբաղանալ՝ ի կենաց արկանել ։ Ի կենաց արկանելին զնա յերկիւղասս" ։ Նշա. քր.

Կենդանակեզ առնել. ողջ ողջ եւել ։ "Որ ոչ երկիրպագանիցէ Աստուածոյն, կենդանակէզ առնել ։ Կամ ի ձեռն հրոյ կենդանակէզ առնել" ։ ՃՃ ։

Կին ածել, կին առնուլ, կին առնել, կարգաւորիլ ։ "Կին ածի ։ Երեսուն կին ած ուստերաց իւրոց ։ Ղկ. ԺԷ ։ Դր. ԺԸ ։ "Աղաչեաց կին առնուլ ինձանէ ։ Ե. Մկ. Ժզ ։ Առացէ զկին նորա եղբայր իւր ։ Առաջինն արար կին, և մեռաւ ։ Վասնզի նա կին արար զնա" ։ Մրկ. ԺԲ ։ Մրկ. Զ. ԼԶ ։

Ի Կիր ածել. ի կիր առնուլ. ի կիր արկանել. գործածել, բանեցնել ։

Կիցս ընկենուլ, խոյ հանել, աքացել, ոտիւք հարկանել. "Խիստ է քեզ ընդդէմ ուստեր կիցս ընկենուլ ։" "Կիցս ընկենուն հակառակութեանք անհաւատութեան՝ իւրեանց փրկութեանն" ։ ըմբ ։ "Չիքեն կիցս հանեն, եղջիւրս եղջիւր ածեն" ։ Մանդ ։ Է ։

Կլանել զօդս. կլանել զշունչ. ուխ կլանել. շոտանց ատանիլ. ոգի առանել. հանգ-

չէ. «Ոչ եկուլ զօղս, և կենդանի կայր (ի փոր կէտին). կուլ. Յովն. Բ։ «Ո՛չ կլանել չկա-ցոյ քո՝ անձնաւո՛ց կալ զքանն, որ ասէ»։ Սկիմաց։ «Յորժամ տապնապեալ ոչ յու-մեքէ իցէ, ասէ, չէր ոգի կլանել, չէր ա-գի աւանուլ, և այնու զօղայս՝ զոր միշտ ծը-ծեմք, յայս ասնէ»։ Եզնիկ։

Ծծուածկիծ ասնել, շարաշար թողուրել. Եշեշենել. «Ծարաւացոյն խարան ի վերայ դը-ննեն. զի երբև պասակուեն ոչ զի արկանեն հը-րով՝ զմարմինն այնպէս կծուածկիծ ասնէ»։ Եւագր. ԻԷ։

Կոխան առնել, խոխել։

Կոխան տալ, թալ ի կոխուած. «Եւ զպա-տանեայ կոխան տայր հաւատացելոց ի նոցա՛». Սարգ։

Ի կողմն լինել, կամ անկանիլ, պատահել. «Ի կողմն եղեալ ննջեաց»։ ԱԹ։

Կողմապահ զանգանս, պարթևապահ էր ձո-ղանալ. կամ թարանալ ինել ի ստարց ոգեալ. ուրթապաշտութեան ընել։ Ճառ. Ե. 32։

Կող առնել. կոյել, յայնապես լինել. «Կր-կոցուոց կողմանցն կող առնէր պատերազմա-կան փող»։ պատմ. աղեքս։

Մեծամեծս կոտորել. Ջնջաքանել. Ջէծ ջէծ ջարդել: Ոսկեր: Եզնիկ:

Կործանեմ ոճով ասէ. "Զվայս կործանէ երկիւղ. Ռուտ. ժը: "Կործանեցից ի խորը խորոց զվէմս նորա": Միք. ա: "Որպէս չէր մի ջնջեալ, որ կործանիցի ի վերայ երկնից իւրոց": Դ. Թգ. իա: "Նա կործանեսցէ զնոսա առաջի երեսաց քոց: Օր. թ: "Անձնարձակութիւն նորա ի սուգ կործանեցաւ: Կործանեցաւ ի հպարտութենէ իւրմէ: ա. մկ. ա. բ: մկ. ե: "Յերկիր կործանեցիր": Եզ. գ: "Փառքն մեր յաւար կործանեցան" ա. մկ. բ: "Կործանեցան կործանումն մեծ առաջի թշնամեաց իւրեանց": Յուդթ. ը:

Կռել դաշինս, կամ դաշինս կռել. ուխտի դնել հաստատել շաղախն բարեկամութեան. ուխտ դնել խաղաղութեան. "Զդաշինսն զոր կռեաց ընդ հարս նոցա: Դաշինս կռեսցուք, կամ կռեսցես, կամ կռեցին ընդ նմա": Դ. Թգ. ժէ: ա. մկ. ա: բ. մկ. ժա: իմ. ա:

Կռուան գտանել. քանդելոյ տեղի իշխել կամ խաղք գտանել. "Եւ ինքն ոտին կռուան ոչ ունիցի: Որ և ոտին կռուան անգամ ի նմա-

ոչ գտանիցի" ։ Մարկ ։ "Ի նաւս մտից կըրօ-ուան ո՛չ գոյր ի հալածանսն" ։ "Զխիղճ մըտացն սրբիցեմք, և չգտանիցին ի մեզ կըրօ-ունք, և մի՛ կարծիք չարեաց" ։ Ոսկ ։

զհետ Արթիլ. Եռնէ ինքնալ. "Շաղհոյ զհետ նոցա կրթեալ" ։ Հրամայէ զհետ նո-ցա կրթել բաղմաձեան գնդաւ. Զհետ կրթեալ հասին ։ Նա ինքն զհետ թշնամեացն կրթէր ։ Խոր ։ Ցհ. կթ ։

դառնալ ընդ Կրուկ կամ ընդ կրունկն, կըր-րունկն. յետս կամ յետս կոյս դառնալ. "Աղխարձաւ կամ դարձաւ անդրէն ընդ կրուն-կըն" ։ Ցես. Ը ։ Գիտ ։ "Գտարձջիք ընդ կրունկ ի նմանէ" ։ Բ. Թագ. ԺԱ. "Արեգակն ընդ կրունկն դառնայ". Դիոն. Թղթ ։ "Ընդ կրունկն դարձաւ քաղն Տերենտիանոս ։ Խոր. "Ընդ կրունկն անդրէն զեփրատականն պար-ձոյց յորձանս" ։ Մարկ. լուս ։

Հ

Հալիմ. նմանութեամբ՝ "Զատամամբսն իւր կրճտեսցէ և հալեսցի (հիւծեալ նախան-

ձու)։ ~ալեցան ամենայն բնակիչք քանա-
նացւոց (ահիւ)։ Օրբեսս երկնից ո՞ հալ-
եաց։ ~ալեցան կապանքն ի բազկաց նո-
րա։ Ընդ ամբարշտաց հալեցի։ Ընդ իմ ի
վերայ որդւոց հալեցան։ եւն.

Ընդ ~ակառակս խոյս ի հակառակս ելա-
նել, խոյս մտանել, գործել, խոյս ընթանալ,
խոյս լինել։ ~ախուստ խոյս. և դէմ ընդդէմ
ճգնիլ. Միմեանց ընդ հակառակս ել քաղա-
նայապետին։ Բ. Մկ. Գ։ Եւ Ասորւոց ոչ
ի հակառակս մտեալ՝ զօրէր։ Յովս։ Զամե-
նայն ընդ հակառակս ձգէր զն հրամանացն
յանդգնութեամբ գործէր։ Եւս. քր։ Նայց
նոքա խորհեանց փրկութեանն ընդհակառակս
եղեն։ Սոկ։ Եւ յոր վիմին հաստատոյ և
յանհանոտ սիրելւոյ ընդ հակառակս ընթաց-
եալ. ի գերեզմանն յարուցելոյն։ Շար։ Եւ յա-
ինտն՝ մի գան ըն՞ խրախճնէ։

Ի ~ամար ւերել, արկանել, ընդ համար
անցուցանել, եւն. Զարգասիսն ի համար
ոչ բերէին։ Գ. Մկ. Դ։ Զծնողացեալ մեղսն
ի համար արկեալ։ Եղաթ։ Ոչ բաւեմք
ընդ համար անցուցանել, եւն։

~ամար առնել, առնուլ, պահանջել։

ժննել և երկայնամիտ առնել. Եզն. Մնացորդեցաւ համբեր առնել գանձուն. Ոչ առնէին համբեր արանցն՝ յորոց ձեռն առայինն զարծաթն. Եզն.

Ի համբոյր ածել, մերձեցուցանել. ի համբոյր գալ. Ածել ի սէր, ի միաբանութիւն, և ընտանի առնել, ընտանեցուցանել. Համարիմ կորիւն անուցեալ ածէ ի համբոյր և ի քըծինս. Եզնիկ. Գազանք մարդկեղէն արուեստիւք պատրեալ՝ բազում անգամ գան ի համբոյր. Ոսկ. Եզն.

Համբուրել ընդ ումեք, և համբուրիլ. էջք համբուրել զմիմեանս. և սիրով միաբանել. Ընդ որում ես համբուրեցից. Համբուրեաց ընդ նմա. Ղկ. ե. Մատթ. իզ. Եղբայրութիւն և խաղաղութիւն համբուրեացին. Սղ. ձդ.

Համբուրել, նմանութեամբ՝ օրէն, օրինօք յարել. և ընդունել. կամ հանդիպել. կամ առնուլ զհամ և զհոտ. Երկրպագեմք նորագոյնն, համբուրեմք սիրով զպարգևս ՚ Միաբանութիւն համբուրեաւ. Տաղ. Փիլ. Իմաստ. Համբուրել զպարկեշտութիւն, կամ զթշուառութեանց անմխիթար արտա-

մութիւն , կամ՝ գդձձառեւակն վտանգս ։ Պիտ ՚ Յստակութիւն կամքն՝ լուսաւորութիւն համբուրեա ։ Զվերջին համբուրեցի դառնութիւն ։ Ոչ զաշխարհիս ինչ համբուրեցի ճաշակս մահու ։ Զքոյդ համբուրեալ լուսոյ օծութիւն ։ Նար ։

Հանել ընդ սուր ։ որէ ածցնել ։ "Հանէին ընդ սուր զքազուս ։ Հանեն ընդ սուր յոլով ։ Փարպ ։ Եղծր ։

Ի վեր Հանել ։ յայտնել , պատմել ։ "Խրատես լցէ , և ո՛չ հանցէ ի վեր ։ Զբանս Թագաւորութեանն ո՛չ եհան նմա ի վեր ։ Հօր իւրում ոչ եհան ի վեր ։ Դատ . Ե ։ ա Թգ . Ժ ։ Ժգ ։ Զխորհուրդն ի վեր հանել ։ Եւզեբ ։ Եզնիկ ։ Մամբր ։

Հանել յայլ լեզու ։ յեղուլ ։ Թարգմանել ։ "Որ ինչ ի քաղդէից պատմէր , նա եհան ի յունաց լեզու ։ Նոքա հանեն զխօսս նորա ի լեզուէ ասորւոց ի յոյն ։ Թարգմանքն նոյնպէս հանեն ։ Իւս . քր ։ Աբիւրղ . ծն ։

Ի բանս Հանել ։ խաբել , խելքէ հանել ։ "Ըսէքն , եթէ ոք է բանս եհան զնա , և տեսալ փախեաւ ։ Վրք . հց ։

յինքն Հանել. Էարտացուցանել, յափշտակել․ "Ոչ եթէ զիշխանութիւնն՝ ինքնեաց յինքն հանել։ Կող․ Է։

Հանել ստուերս կամ զգիշերս․ անցուցանել, կատարել․ "Աւուրս բազմաժամս հանեցին անդ։ Գործ․ ԺԵ։ Հանէր զգիշերն ի գլուխ յաղօթան Աստուծոյ։ Ղ․կ․ Զ։ Ճառ։

Հանել ճանապարհ կամ զբան․ տանել ուրեք, կամ հասուցանել, հայել, ելանել։ "Ճանապարհին՝ որ հանէ ի բեթելայ ի սիկեմ։ Եկին մինչև ի դուռն երկաթի, որ հանէր ի քաղաքն։ Գործ․ ԺԲ։

Հանել խրատուս․ խրատատուս առնել սաստել․ "Խրատուս հեղոց հանիցէ"։ Յոբ․ ԼԶ։

Հանել ընդ գլուխ, ընդ կատարածն, կամ ընդ նա․ պատմել, վախճանել, լինել․ "Հանէ ընդ գլուխ զանհնարացն յանկարծ։ Իմ․ ԺԶ։ Ոչ բարեկանայր, և ոչ ստանէր՝ հանել ընդ կատարածն նոցա։ Այլ զօն ամենատէր, և ոչ հանեա ընդ կատարածն զչարութեան նոցա։ Սիրք․ ցկ։ Օձոցուցն զայրացուցն, ոստոց խաբեբայուն, ընդ անձինս մանկանցն հանէք։ Ը․ Մաթ,

Հաշտել ծրեաւ․ Նմանութեամբ՝ Տարածել

արեւու ․ ․ էջերա համբարձաւ յերկնից
«Արեգակն էր արեւն ի Համբարձել»։ Վեր․ ։ ՀԳ ։

Համբերեալ տալ․ փառաւոր ․ և փառաւորաւ-յանել․ «Համբերող մարդասիրութիւն Համբերեալ ․․․ պատմել գանձս անցից աղեաքցս ։ Համբերեալ տայր վարդապետիս Հաստատել»․ [illegible] ․ ԷՅՀ․ ԿԹ ։

։ ․ ի վերայ Համբարձեալ ․ որ և Համբարձել ։ Համ-բերող ․ պատրաստեալ ․ գերեցաւ ․ «Ակնածեն Հա-ւատն Ամենակարողութեանն ։ Ի նմին սրբոյ նորա ․ ․ Համբարձեք ։ Համար ի վերայ միոյ քոյ ։ Ի Հօրն Թագաւորն յերկնից Համբարձութեան վերայ ․ [illegible] ։

Համբարձեալ դիրեւս ․ խոր դիմաց ․ խոր գիտուն ․ որոշեալ երբեմն խոր ամենայն ․ մա-նաւանդ ․․․ ․ Ի նմին ․ Դ ։ ․ Ի ․

Եւ․ Է ․ Զ ։ Է ․

Համբերեալ լինել ․ ընդդիմանա հաստատել որպէս ․․․ ․ ծանուցանող ․․․ ․ «Համ-բերեալ եղեւ մեք ի բանից որոց Հարցն»։ Պետ ․ ՀԲ ։

Համառօտեալ ի սահմանէ ․ խոլբեր ծեծել կրա-բեւ․ «Մինչև եղէ անկար մտանելով , յորժամ Համառօտից զնա ի սահմանէ ։ [illegible] ․ Ա ։ Ա ․

եալ մտանելն, և հաստուցաւ ի տանն է։ Որպէս մտանել հաստուցեալ ի տանն է մօր իւրոյ։ Հաստուցելոյն ի տանն է։ Ծն. իդ. Սղ. ՃԴ։ Եսա. իբ։

Համբաւանցիկ առնել. Հեր է հերոյ անցանել. «Համբաւանցիկ առնէին ժողովուրդքն»։ Սոփ։

Համբաւ հարկանել. վճարել, տալ հարկս։ «Համբաւ ուսմբք ոչ հարկանեն։ Համբաւ 'ի նոցա հարկանել։ ա. Եզր. դ։ Մարգ։

Համբաւ զօր հարկ հանել. տաղել զօր առնաւ շհարի. «Ընտանադաստեալ զաշխարհն հանեն հարկս թագաւորի։ Տիրացեալք հարկս հանէին ի կողմանցն ասորւոց։ ա. Եզր. դ։ բ։ Նմա էր յանձն՝ հանել հարկ զաշխարհին։ բ. Մկ. դ։

Ի Համբիկի, զօր ընդ հարկաւ, կիւ, կօք, կացուցանել, արկանել, դնել, առնել։ Համբաւաբանա առնել։ «Զաշխարհս ամենայն ի հարկի կացուցանէր։ Կացուցին զնոսա ի հարկի։ Ի հարկի կացուցին առ նոցա հարկքս ամ յամէ։ ա. Մկ. ա։ ը։ Նչէ զնոսա առաքեալն ընդ հարկօք ծառայութեամբ։ Գ. Թագ. Թ. Եզ. զբանանացին ընդ հարկաւ։

Պտա. ծ։ „Զփաղատատացին հարեալ ընդ հար-
կիւ արարին ։ Խոր ։

Հարկ առնել. հարկ է ի վերայ դնել։ Բռնա-
դատել (զայլս, կամ զանձն). "Հարկ առ-
նէք ինձ երթալ յամբոխ գործոյն։ Հարկ
արարին նմա զէջանելն և զմտանելն։ Սարգ։
Ոչ ուրուք հարկ արարեալ եղ իւրովին զիւր
անձն վասն մեր։ Պրպմ։

Հարկանել. նմանութեամբ՝ հալածել խոցել
կամ երկիւղի ածել. "Ընդէ՞ր հարկանես ընդ-
քեզ ոսկոր քո։ Եհար զԱսաւրիթ ոսկոր իւր։
ա. Թգ. ա. ք. Թգ. իզ։ Հարեալ գտա-
նի ի խղճէ մտաց։ Խոսր։ Սոսկ ինքն ես
հարկանեմ զանձն իմ, և նուաստանամ, Ոչ.
իմ. այսինքն ոտնհարեմ զանձն իմ, կամ ընդ-
դիմին ոգորիմ ։

Հարկանել զծարաւ, զպապակ, զքաղց,
անցուցանել զծարաւ, զկարօտ։ Սոփ։

Հարկանել ընդ միտ. հաստատել. դնել
ի միտ. տպաւորել կամ հաստա-
տել. "Ծրեկեցէք զորս ասացի ընդ միտ
հարկանելով զմայրապատանս ոչ չերցէն։ Ընդ
միտ հարկանելով ի ձեռն իմաստնոց զիրագործէք։
Պիտ։ Ոչ միայն ի ձեռաց չզինիք, այլ և ոչ

ընդ. միոյ ուրուք հարկանի ։ Եղիշէ ։

Հարկանել դեղովք ոճով ․ "Հարկանէր Ճանապարհս հեռաւորս ։ Երծր ։ Ի խուզուկն գիւղաւ հարկանէն զտարաշխարհական Ճանապարհս ։ Տարաշխարհ եհար ։ Ոսկ. ։ Յօրինած հարկանէր զբանն ։ Ոսկ ։ Մինչև ցերրորդ երկինս առեալ, կամ թէ մինչև յերրորդ ինչ մասն . . . զի յերկրորդն հարկանէ ։ Եզնիկ ։ Եղմոյծ զանձն իւր ի լուծ, և հար զուս իւր ի խաչ անդր ։ Եփր ․ Համար ։

Հարկանել զոգիս, զարտասուս, զլալ, զաղաղակ, եւ․ ողբալ, արտասուել, լալ, աղաղակել․ "Ողբալ հարկանէն, և զկական բառնան ։ Ոսկ ։ Երբ և զմանր մանկանայ զլալ հարկանէին ։ Ոսկ ։ Ողբահարութեցան, և հարին զաղաղակ ։ Եփր ․ Համար ։

Հարուլ զատամունս ․ նախատան առնել ․ "Սկսան և զամին զատամունս հարուն" ։ Մեծ ․ առակ ։

Ի հարց արկանել, կամ առնուլ ․ հարցափնդել ․ "Զամենայն ինչ խնամոտաբար ի հարց արկանել ․ Զատապանս զնյա քննականացոյն ի հարց առնուլ ։ Փիլ ․ Ժ ։ ա ։

Հարցապնդելս առնել, պատրանօք հարց-

ցանել, հաւաքմամբ պատուել. "Ի ձեռն օծին միջնորդութեամբ ի հաշտապատիր առնել զբանն: Գծբ. կթ:

Հարց և խնդիր, չափ հարց և քննին առնել. հարցափորձել: Սեբեր: Բուզ:

Հաց ի բերան վարձու գործել. պաշտօն թոշակառուաց իշխանին. "Աշակերտքն մեծավայելուչք ի գործել զանդաստանս քո հաց ի բերան վարձու: Եղիշ. պհ:

Ի Հաւան ածել. համաձայնեցուցանել. "Բազում բարեխօսութեամբ ածէին ի հաւան զթագաւորն: Եղիշ: Ածել ի հաւան զամենայն մարդիկ: Սոկ. ԽԶ:

Ի Հաւան գալ, համաձայնել. "Ի հաւան եկի զփափկեալ մարդասիրութիւն բանիդ: Չկամի գալ ի հաւան, թէ մեղայ": Սոկ:

Հաւան առնել. հաւան լինել, համաձայնեցուցանել. համաձայնել. "Հաւանեաք ինչ ընդ միմեանս էին, թէ հակառակ իրերաց: Եղիշէ: Օրինակօք հաւան արարեալ զգերեալս: Սեղ- ծանութեամբ հաւան լինէին նմա: Սոկ. ԽԶ:

Հաւատարիմ առնել, որ է հաւատար- մացուցանել. հաստատուն առնել. հաստատել. "Վկայելոցն առնէր հաւատարիմ մեզ: Սոկ:

Նաև մեր խօսք բանս հաւատարիմ. առնիցէ զվարդապետին բարբառ։ Տիտ. ա. թ։ Հաւատարիմ առնել զբան ծառայից քոց։ Սաղ. ՃԺ։

Հաւատարիմ լինել. հաստատուն և վստահ լինել. Արդ տէր Աստուած Իսրայելի, հաւատարիմ լիցի բանն քո։ Հաւատարիմ եղեն պատգամքն Աստուծոյ։ Որում եղէ ես հաւատարիմ. այսինքն՝ որ ինձ հաւատացաւ։ ՃԺ։

Հեղձամղձուկ լինել. խեղդուիլ. ճնշիլ.

Հեղձամղձուկ առնել. խեղդել։

Հեղձուցիկ առնել ; լինել. Հեղձուցանել. Խեղդնուլ. Ի գետն հեղձուցիկ առնել ։ Հեղձուցիկսն տալ առնել զմանկունս ։ Հեղձուցիկ լինել մանկանցն ։ Հեղձուցիկ լինել. նմա սերմն բարի ։ Միւրղ ։ Պետ ։ Մծբ ։

Հեղուլ. Նմանաբանութիւնք՝ Առատութիւն իմ և զօրութիւն իմ հեղից ի վերայ անեղծայն պտղոյից ։ Հեղու անարգութիւն ի վերայ իշխանաց ։ Հեղից ի վերայ նոցա զչարիս իւրեանց ։ Հեղից ի վերայ տանն Դաւթի հոգի շնորհաց ։ Ըստ պատերազմնոցա ի վերայ նոցա հեղուին . Ընծենաբին սուրբ զօրութ

զնդաւն հեղաւ։ Որ եհեղ զփառս խոնար-հութեան յանձին սուրբս։ „Օծիրս իմ ան-սահման հեղի յուրախութիւն ։ „Օծպատէքս կապանաց հեղէք ի վերայ նորա ։ Ա․ ։

Հեղուլ․ հալել․ ոփաել․ „Օպարբագն ե-հեղ երիքոյն։ Լմբ։ Հեղ իբր զջուր զսիրտ քո առաջի տեառն։ Ողբ․ բ։ Հեղում զան-ձըն իմ առաջի տեառն ։ ա․ Թգ․ ա։ Ա-ռաջի քո հեղումք զխնդրուածս ։ Եղիշ ։

Հեղուլ որ և զեղուլ․ հոսել․ ոռոգել բըղ-խել․ յորդառել․ դիմել թաւալմամբ․ "Հա-ձակեցան զօրանամասութքն, և հեղան զա-ռաւ։ Հեղեալք զպաշտեալք առ հասարակ ի փախուստ դարձան ։ դա ։ ի ։ Յուդթ․ ժե ։ Ի թիկանց կուսէ իշխանին ի վերայ զեղեալ հեղան ։ Հեղու ամենայն քաղաքն ի տեսա-նել զսքանչելիս ։ Յհ․ կթ ։ Ա ։

Հերկ խամ՝ Տերկն հարկանել․ հերձել "Հերկս հարցուք, և պատրաստեցուք երկ-նայինն սերմանցն ընդունելութեան ։ Սեկ ։ Ա։

Հերձ արկանել․ և պնկանել․ հերձել, հերձ դնել․ "Ոչ եւր եհր, ձգեալ եւ հերձուածս արկանէին երկիր ։ Յոբ․ ԼԲ ։ Ա ։ Ընկան

(այսինքն՝ արջառն) հիմունք առանն տեսանն մ
Բ. Ծնդ։

Հիմն ի վեր, կամ հիմն ի յատակ առնել, տապալել, կործանել, յատակել։ Տակնուվը-րայ ընել. տափամապլող ընել. «Խլել, քա-կել, հիմն ի վեր քանդայր առնել»։ Եզեկ։ Հիմն ի վեր տապալել։ Ծղեւ։ ՅՀ. կթ։ Երծր։ Հիմն ի վեր կործանեցաւ (տաճարն) ՃՃ։ «Քաղաքն հիմն ի վեր յատակեցի»։ Ոսկ։

Հիմնախիլ առնել. ի հիմանց խլել. խլել գլխովին։ «Հիմնախիլ արարեալ զգեղեց-կայարմար աւանս շինից»։ Ուռպ։

Հիմնայատակ առնել. հարթայատակ առ-նել. «Զպարիսպն հիմնայատակ արարին»։ Զենոբ։

Հինահար առնել. տապալել. տար հարկանել. «Արարին զնա հինահար»։ Ծփր։

Հոլ գալ. ժուռ ման գալ, պտտել. «Միշտ հոլ գալովն պատմէ զմեծութիւն ա-րարչին։ Որ զնովիմբ իսկ հոլ գայցեն շըր-ջանակաւն»։ Խոսր։ Նիւս։

տալ Հիպատոս կամ Հիպատոս. վարել զպաշ-տօն հիպատոսութեան, կամ առնել կայսերաց

Նոյն անուան պտղոտոյ ամս ժանի մի․ ''Ընտա-գաւորէ օգոստոս ամս ժը․ և եւ հիպատոս ժգ ։ տրիբունոս ամս իէ․ և եւ հիպատոսութ․ Եւ․ Ճիր․ քրոն ։

ի Հնարս մտանել․ ճար բուլմաք․ ''Հյան-հնար հնարս մտանիցես ։ ի Հնարս մտեալ ի գրաւել առ ի յինքն զյիշատակս Աստուածագիտութեան ։ ի Հնարս հայթայթանաց մը-տանէր ։ Ոսկ․ Յոհ․ Եղիշ ։

Հնձան հարկանել, խոխել․ էզօք խամ նը-մանուրլամաք․ ''Հնձան հարի զթշնամին ։ Հնձան հարկանել զքանանացիսն ։ Որպէս զողկոյզ՝ միայն զնոսա հնձան կոխեցի ։ Եւ ։

Հոգ առնել, յանձին բերել, տանել, Եւ․ հոգալ․ ''Հոգ արար արքայական քաղաքահմիկ միաբանին ։ Նիւս ։ Մեծագոյն հոգս պարտ է բերել յանձին ։ Խոսր ։ Ասուաւել հոգ ի մտի արկանէր ։ Հոգ տար վասն անուան․ Հոգ տանել գործոյն, կամ քաղաքութեան և իմաստութեան ։ Կորիւն ։ Միր ։ Խոսր ։ ա․ Եզր ։ Եւ ։

Հող ի գլուխ լինել․ Հող աքթանէլ ըէքը-խում․ հող՝ փուշի՝ մուխէր ցանել ի գլուխն․ ''Հող ի գլուխ լինէին ։ Հող ի գլուխ քըր-

ձագգեաց լինէին ։ Հող. ի գլուխ լերուք ։ Ա. մկ. Ժ. ժզ. Միք. Ա ։

Հողմ, նմանութեամբ՝ "Ո՞վ ժողովեաց զհողմս ի գոգ իւր ։ Զմանայ նա հողմոց ։ Նա զհողմս մառանսքեացէ ։ Մարգարէքն մեր էին ի հողմն ։ Կինաց լինէին յոյս իբրև զհողմով ։ Ու որպէս թէ զհողմս ինչ կարծելով ։ Եզ ։

Հողմք . կողմանք աշխարհի, ուստի շնչեն հողմք "Ի չորից հողմոց երկնից ժողովեցից զձեզ ։ Ժողովեցից զնոսա ընդ ամենայն հողմս ընդ այնոսիկ ։ Եզ ։

Հովանի լինել, հովանի ունել . պաշտպանել խնամարկել ։

Հոտ հարկանել, իլ. քոսրել, էլ. "Բու– րեցէ՛ք հոտ . . . հարէ՛ք հոտ ։" Սիր. լԹ ։

Հոտ հանել . որպէս հոտոտել . "Ռունգք ամենայն ուրեք հոտ հանելով՝ այսր անդր արշաւեն ։ Յով ։

Հորդան տալ . յառաջ վարել զբազմութեան, խաղաղացուցանել զհօտ խոմ գզոր ինչ–, "Հորդան եա որպէս խաշին ժողովրդեան իւ– րում ։ Աղ. հէ ։ Խոկ քո ընտրեալ և սուրբ հօտին . . . հորդան եսուր յանապատին ։ Յիսուս որդի ։ Վաղվաղակի հորդան տայր

զօրաց իւրոց" ։ ԵՀ ։ կԹ ։

Հուր հարկանել. հուր արկանել. հուր վառել. հրով դատել. կրակ յղել. վառել. երել. "Արկցէ հուր ի տունն աստուածոց նոցա և այրեսցէ զնոսա ։ Երեմ. խգ ։ Հուր արկանել սիսան ի բանակի անդ (այսինքն՝ կրակ վառել) ա. Մկ. դ. Հուր հարեալ զնովաւ ։ Հուր հարին զքաղաքն ։ Յես հարից զքէն հուր ։ Աւակ. ժԹ ։ Եզեկ. ի ։ Զայն տաճար հրով դատեցայց ։ Զփայտակերտն հրով դատել ։ ա. Մկ. Է ։ դ. Մկ. ե.

Հռչակ հարկանել. հռչակել. "Հռչակ հարկանել զբանն, կամ զմէնջ ի Կրետ.տոս Յիսուս ։ Մրկ. ա ։ ի. Մտթ. ը ։ ԺԱ ։

ի Հրաժեշտի կացուցանել, յանդարձել արձակել խաղաղութեամբ, "Զորս ի Հրաժեշտի կացուցանէին՝ հաստատանել յիւրաքանչիւր աշխարհս ։ Ի Հրաժեշտ կացուցանէին երթալ խաղաղութեամբ յաշխարհէն Հայոց ։ Փարպ ։

Հրաժեշտ տանել, տալ, լինել. Հրաժարել. Թողուլ. Հեռանալ. "Հրաժեշտ առին մահ և խաւար ի ծագել լուսոյն և ի գալ կենացն ։ Հրաժեշտ տուեալ ամենայնի ։ Ետին հրաժեշտ ի յերկրաւորութեանց ։ ԺԱ ։

Հրակեզ կամ հրկէզ առնել, լինել: Հրով կիզուլ, կիզանիլ. "Ցոլթանայ յամարայնի, և հրակէզ առնէ զամենայնի կենդանիս": Եղիշ: Ա.: Հրակէզ եղեն եկեղեցիք և կտակարանք: Ա.:

Հրամանաբեկ լինել. հարուհար օրհաս-մնանել. "Ի վերայ տանեացն աստուածահաճ եղեալ՝ հրամանաբեկ լինէր, և կործանեալ յերկիր՝ յոգւոցն ցամաքէր: Մոշ.

Հրապարակ առնել. հրապարակել. "Նա հրապարակ խսկ. առնիցէ: Հրապարակս առնիցեն վասն ամօթոյ: մծբ. է:

Հրապարակագոյժ, և հրապարակախօս առնել. ի հրապարակագոյժ արկանել. հրապարակել և նշաւակել. "Մի՛ ձգել առաջի բազմաց, մի հրապարակագոյժ առնել զյանդիմանութիւնն: Արգ: Ա.: Աստուած գողս հրամայէ տալ, և դու ի հրապարակագոյժ արկանես: Ոսկ: Ջնջեա խորամանկութիւն հրապարակախօս առնէին: Ոսկ: Ա.:

Հրատարակ առնել, հրատարակել. "Պարտիմ առնել զայս հրատարակ՝ որոց առաջ կան: Շնորհ:

Հրաւէր տալ, հրաւիրել. "Հրաւէր տայր

ներսեսի, զի կերիցէ ճաշ։ Հրաւէր տալ ամենայն Աստուածասիրաց։ Ճ. Բ. Հ.

Հրձիգ առնել, լինել. հրոյ ձգել. Երել երէլ. «Հրձիգ արար զտունն անտառն և զպարտիզանն արքունի։ Հրձիգ լեցի երկիրն Աստուծոյ։ Եզ։

Հօրան լինել. խոյպաս (իքրն գլխիկ այծեայ). «Պարծի սատանայ, Հօրան լինի, ուրախ լինի»։ Ոսկ։

Հոսել զանձն, կամ զայլս, կամ զինչ. վար ձգել. նետել. «Զմանկունսն ի պարսպաց անտի ի վայր հոսեցին։ Զանձն ի բարձունէի պարսպին հոսել։ Հոսել վերդս մեծամեծս։ Բ. Մկ. Ղ. ԺԴ։ Ա։ Եզ

Ձ

Ձեռն արկանել. ըմբռնել. ունանել. և կամել հարկանել. ապառանել. «Ձեռն արկ զպատմուճանաւ իմով։ Յոբ. Լ։ «Ձեռն մի՛ արկանէք ի նա»։ Ծնն. ԻԲ։ «Որք Հերովդէս արքայ ձեռն չարչարել զոմանս»։ Գծ. ԺԲ։ «Ձեռն էարկ ի հրէայսն։ Ձեռն արկանել ի Թագաւորն արտաշէս։ Եսթ. Բ։

ժը ։ Բարկութեամբ մեծաւ ձեռն արկեր յիս ։ Յոբ . Ժ ։ "Ձեռն արկ կամակորու-թեամբ . . . ձեռն էարկ, և եհան զգաւազանն ի գնդէն Եգիպտացւոյ ։ Եղիշ . Գ ։

Ձեռն տալ . օգնել ։ Ձեռն ետուն նոցա հա-նել զնոսա ։ Ձեռն տուր մեզ" ։ Եզնաչէին ձեռն տալ նոցա" ։ Եզեկ ։

Ձեռս տալ . ուղղել պարտաւորութիւն խոս-տովանել . զիջանել . "Արկայց պատերազմ դժընդակ, այլ ո՛չ երբէք ետ ձեռս պա-տերազմողացն ." Ոսկ ։

զՁեռանէ ունել, առնուլ . ըմբռնել . օգ-նել . առաջնորդել ։ Ծն . ԺԹ ։ Գծ . Ի . ԻԱ ։

Ձեռս դնել . ձեռնադրել և օրհնաբերել . "Եդին զձեռս ի վերայ նոցա, և առնուին հոգի սուրբ" ։ Գծ . Ը ։ Զ ։ ԺԹ ։ "Եդիցես ըզ-ձեռս քո ի վերայ նորա ։ Թւոց, ԻԷ ։

ի Ձեռն առնուլ . ըմբռնել . տիրանալ . տի-րել . կրել ։ Ա . Մկ ։ Ժ ։ Բ . Մկ . Գ ։

ի Ձեռն տալ . շնորհել . տալ . "Ոչ ի ձե-ռըն տայցէ զամենայն՝ պէտս ճանապարհին ։ Թէ ոչ ի ձեռն տուեալ էր ձեզ զպատճա-ռըս աշխատութեան ։ Ոսկ ։

Ձեռս յանձին հարկանել . կշտամբել զօրամ

ըմպել. "Մինչ նորա ձեռս յանձնին հարկաւոր առ արքայն՝ առ. ի կատարելոյ զհրամանսն արքունի" : Ռուդ :

Ձեռնթափ լինել. յետը քաշել. յետը դառնալ. "Ձեռնթափ լինել ի զօրացն Հայոց՝ զօրու և զինու" : Եղիշ. գ : Ա :

Ձեռնթափ լինել. յետը նեղացնել. և թուլոր յետին ուժը թափել : Ցհ. կթ :

Ձեռնկալու լինել. օգնել. "Ձեռնկալու լեր աղքատին : Մի լինիր ձեռնկալու մեղաւորին" : Սիր. ժը. իթ. Ա :

Ձեռնհաս լինել. յետեւն գալ. "Օհ մի այլ իշխան ձեռնհաս լիցի ի վերայ նոցա" : Իբրև այլ ոչինչ էր ձեռնհաս, փախստական անկանէր" . Եղիշ. Ը : Ա :

Ձեռնպահ լինել. զգուշանալ. ընկրկենալ. "Իռաղարեցին խառնամուխ լինել յամենայն տեղիս անխտրութեամբ, և ես առաւել (ընկրաւն) ձեռնպահ լինել եկեղեցեացն" : Եղիշ. Է :

Ձեռնտու լինել. օգնել, "Ո՞չ ոք էր որ ձեռնտու լինէր քեզ" Եզե. ժզ : Ասորիքամ արքայ տիեզերաց ձեռնտու էր սադրմանն եղենափոյութեանք : Գ. թգ. ի : Ա :

Ձեռնասու լինել. որպէս անձնատուր լի-նել. «Այլ ոչ ձեռնասու եղէք ի թշնամի։ Աշխարհն ձեռնասու էր ի նոսա։ Հնդիկք յա-ռաջագոյն ձեռնասու լիցին առ Աստուած։ ա. մկ. ժ. Աղ. կէ.

Ձերբակալ առնել. բռնել. Յես. ը. դտ. ը. ա. մկ. է. ժ.

Ձի. ոճով ասի. «Ձի ի վեր առնուլ։ Ձի առէք։ Ձի կալէք։ Ձի ի ներքս տանել, ժ. Եզեկ. Մեսր. Փարպ. յհ. կթ. Իբր պատ-րաստել ի հեծելութիւն, հեծանել յերիվար, և վարել։

Ձիարձակ լինել, արշաւել. ձիարշաւ առ-նել, խաղալ. որպէս Բողլով ասէն՝ վարել յընթացս։ «Հեծեալ յերիվար՝ ձիարձակ լի-նի զկնի, և հասեալ՝ կամէր արգելուլ զնա՝ Որբէլ։ «Ձիարշաւս արարեալ, իբրև զարծ-ուի յերամս հաւուց» Երծր։

ի Ձիգ արկանել. յերիվարեւ. «Տակաւին ի ձիգ արկանէր զտարաբաղկուսանան». Սոկ. ժ

Ձմեռնահար լինել. վնասել ի ցրտոյ. «Կեղ-նատերք աշնանաբեկ ձմեռնահար լինել»։ Սոկ։

Ճ

Ճախր առնուլ. մոռ առնուլ. պտտել. ՚՚Զոր տեսեալ զօրացն աղեքսանդրի՝ (տա-րախտաւորութեամբ) Ճախր առեալ ճեմէին''. պատմ. աղէքս. ''Հեծեալ ի ջորւոջ խուրում՝ Ճախր առեալ ճեմէր յապարիզի անդ. յհ. կթ. Նրծր. Խոր.

Ճ՚անապարհ առնել. ճամբա ընել. և ճամբա բանալ. ''Ճ՚անապարհ արար ի վերայ իմ''. Յոբ. ''Ճ՚անապարհ արարէ՛ք այնմիկ, որ նստի ընդ արեւմուտս''. Սղ. կէ.

Ճ՚արակ լինել, և տալ, չամ առնել. ճայըր ճոյըր երթա. երել. ''Հրոյ ճարակ լինիցի''. Եսաւ. հրոյ ճարակ. Եզեկ. ''Արոյ ճարակ զամենեսեան, չամ զնա տային''. Եզեկ. գ. յհ. կթ. ԼՃ.

Ճ՚եմ առնուլ. ճեմել. ''ի Մեծ արահի անդ ճեմ առեալ շրջէր. ընդ հրապարակս ճեմ առեալ շաղայցեմք. Ճ՚եմս առեալ երթայր զկնի զօրուն''. գ. մկ. Ե. Ռսկ. Նրծր.

Ճ՚եպս կացուցանել. տաքացնել. ''Ճ՚ե-

պէս կացուցանէ չինել զաւաճարն" ։ Եզր. ժէ։

Ճ՛իչ առնուլ, բառնալ. զձչի հարկանիլ. ծչել. բողոք և գոյժ արձակել, "Ճ՛իչ առնել և զօձիս պատառել ։ "Զայն առ, ձի՛չ բարձ ու Ճ՛ի՛չ բարձէք ի վերայ մովաբու" ։ ա̃. մկ. ժդ ։ Եզեկ. իա ։ Երեմ. ծ̃ ։ խը ։ "Լուէն զձչի հարաւ" ։ Եսայեր. ժա ։

Ճ՛ռաքաղ առնել, լինել. քաղել զչէ-խաղողոյ. խաղալ կթել զպտուղն. Նմանութեամբ՝ չքաղցուլ ճռացորդ. կորզորել. կորզել. եա ։ "Ճ՛ռաքաղ առնել զայգի, կամ զձիթացորդս. կամ զձիթենի, կամ զձեզ, կամ ի նըմանէ հաւաքել հինգ արանց ։ Եզէ իբր զճռաքաղ ի հունձս ։ Ճ՛ռաքաղ եղեն ի վայրկեան ժամանակի. եա ։

Մ

Մահկամահակ առնել. ի վերայ յորձանքի. "Մահկամահակ առնելով ի վերայ անուանցն շահատակեալ ։ Եւս. Մակ. ։

Հրով Մաշել ։ այրել. փոշորել. Աղ. ձն ։

ի Մատանի հարկանել, կամ տալ. հաւանեցուցանել. ի գիր անցուցանել. "Զօր ի նմին

իսկ մատանին նշան բազմավէպին"։ Ե.ԼԹ. զայս թագաւորս մարդոց հարկանեն ի մատանի. Արտէս և Մովսէսի ի մատանի տուեալ՝ պատամէ։ Եշա. քր։

ի Մատուան գնալ. շրջել է վերայ ծայրից հարանց՝ ԹեԹեւ և ոժԹեւբԹ փայլէին. "Ի հրապարակս և ըԹ կամի ձեմել, և ի մատուանս գրնալ"։ Ոսկ։

Մատն առնել. որպէս հարանցս ատնել. այսպանել նշաւակել. "Զնատապարտօք կեանս նորա մատն արար բազմաց։ Սիր. ԻԹ։

Մատն գործել. հարն մակել ի տպաւորութիւն. "Ո՞ւ իցէ զվերօղի՞ն երեթիցէ. մի՞ արդեօք ինքն իսկ մատն անձին իւրոյ գործիցէ"։ Նրանայ։

Մատն լինիմ. հարանել զայլս յամ զանձն ի վնաս ինչ յամ ի պատանութեան. յայտնել զգաղտնիս. չարախօսել. "Որ այնպէս մատն եղեն օրինացն։ Նայոք խորհրդոց առ Թշնամի անդր ուղղակ անուն ի հրէից գնդէ անտի մատն և գուշակ լինէր։ Է. Մկ. Ժ. Ժդ. ԼԶ։

Մատն և տուր լինել. հարանել. "Ընձանց ագնուականութեանս մատն և տուր լինիմք"։ Ոսկ։

Մարդասպանք լինել կամ փախչել՝ ապըս-ցուցանել մարդոյ զանձն և երթ. "Թողին զվրանս իւրեանց և զձիս իւրեանց, և փախ-եան մարդասպանք։ Դ. Թագ. Է. Է.

Մեծաբանս խօսել կամ բարբառել, և մե-ծաբան պարծել. մեծաբանել. "Ոչ առաւել մեծաբանս խօսեցար"։ Յոբ. Է.

Մեծամեծս բարբառել, կամ խօսել, կամ կոտորել, կամ փքալ. մեծ մեծ խօսել՝ ճառ-դել. "Լեզու՝ փոքր ինչ անդամ է, և մե-ծամեծս բարբառի։ Յկ. Գ. Մեծամեծս խօ-սին։ Յուդա։ "Ով ի կլանէլիս լողացն՝ մեծա-մեծս կոտորելով՝ խախտիցէ. Ամբեր. "Մե-ծամեծս կոտորեն, թէ ուխտաւորք եմք . . . և ապա լուծանեն զուխտն։ Նշդնիկ. "Մե-ծամեծս փքայր. Ա. Մակ. Ա. Բ. Մկ. Թ.

Մեկնել յաշխարհէ. վախճանել, Բ. Մկ. Է.

Մեղ դնել, կամ մեղադիր լինել. ամբաստա-նել. Վասն է վերայ դնել. "Ով մեղ դնէ տարապարտուց, ոչ ապրեսցի"։ Մեղ. եւս զի՞ դնէ։ Նռակ. ԺԹ. Հռ. Թ. "Անձամբ անձամբ զանձինս արկէք ի կրակ, անձանց դիցէք մեղ. Ոսկ.

Ի Մեղս արկանել, պատճառ լինել մեղաց

չեղյ . ''Մի՛ տ դիր և ցանկութեան , մի՛ այ- նըմ , որ ի մեջս արկանիցէ'' : Մեսեր :

Մերկանալ զգան . յայտնել . ''Իբր. Թա- գաւորն յայսմ օրինակի զգանս իւր մերկա- նայր : Գ . Մկ . Ը : Զոր ոչ երբէք կամէր իւրոց սիրելեացն յայտնել , ակամայ առա- ջի ծառայիցն Քրիստոսի մերկանայր , և դը- նէր զամենայն կարգաւ : Մերկացան ամե- նայն բանք առենին առաջի նորա'' : Եղիշ : Է . Ը :

Մերկանալ առաւօտու : չուառանալ . ''Յոր- ժամ մերկացի առաւօտն , և ծագեսցէ ա- րեգակն'' :. Յուդթ . ԺԳ : ''Այն ինչ կամէր առաւօտն ի գիշերոյն մերկանալ . Ա . Մկ . Ե , ''Իբրև այգն զառաւօտն մերկացաւ , կամ մերկանայր : Եգաթ : Զենոբ :

Միապիշ առնել . փոխ պշնուլ առ-հա- ստրալ . խոյ միապիւ ինչ առնել՝ և պըշ- նուլ ի-ի+ : ''Ո՛ դարձեալ միապիշ առնէ զբազմուս (յինւն փարջասցանէ) . . . Թէպէտ և տեսանիցեմք , միապիշ ինչ չառնեմք . (ընհայիմ+) : Ոսկ :

Միջակտուր առնել , լինել . Ձեղւէն խորել . ''Միջակտուր արարեալ զորգի ալեօրին : Ա-

ադ. Գ. Միջակտուր յայնպիսի ահաւոր բաղ-
կէ լեալ: Նրբառայն որ վասն ընդ արբե-
ցողն ուտելոյ և ըմպելոյ միջակտուր եղև":
Խոսր. Ը. Նուակ. գէ:

Ախտ գնել. ազէմ նոյիլ. ոտն դնել. եւեւ
դալ. "Ախտ գիր ընթերցուածոց: Որ ըն-
թանայ ընդ կենցաղս միտ դնելով, ո՛չ եր-
բեք ելանէ առանց շահի: Որչէնչ քաղցրա-
գոյն քան զգնել միտ պատուիրանաց տեա-
ռըն" Խախ.ք: Սիր. Ժգ: Ա:

Միտս դնել. խորտել. ողդել. "Չէ
պարտ նախատել, այլ խրատել և միտս դը-
նել: Ունկնդրացն միտս եդ՝ մի՛ ի բազմացն
բարեկեցութիւնս հայել, այլ ի սակաւուցն
վաստակս: Ոսկ. Ա:

Ի Մտի դնել. վճռել և հաստատել ի միտս
յառաջադրել. լաւ վարժանել. և միտ դնել,
"Դնել ի մտի զգործն քաջութեան զառա-
ջինս: Օչ ի մտի եդեալ էր պօղոսի նաւել
առ Եփեսոսաւ: Ա:

Ի Միտ առնուլ. հասնել. եւէ ը հասնել.
գիտնալ. յօրանել. "Նուաղուք, և ի միտ ա-
ռէք: Օգործս ձեռաց նորա ոչ առնուն ի
միտ: Օ.յանցուածս իւր ո՛վ կարէ առնուլ
ի միտ Ա:

Զմտաւ ածել, կամ ածել զմտաւ. խոր-
հել. ածել ընդ միտս. և խորհել. դնել ի սիրտ.
"Պետրոս զմտաւ ածէր վասն տեսլեանն։
Ամենեքեան նա զայս ածէին զմտաւ։ Իսկ նա
ո՛չ այսպէս ած զմտաւ։ Ըստ ըղձմտաւ զբա-
նքդ, և ի միտ առ զտեսիլդ։ Եզ։

Ի Միտս գալ, կամ լինել. յինքն գալ. ըզ-
գաստանալ. խորհել, և զղջանալ։ "Եկեալ
ի միտս իւր ասէ. Պետրոս եկն ի միտս իւր.
Նա լեալ ի միտս ասէ։ Մի՛ երկնչիր զա-
նել, ի միտս քո՛ լե՛ր, յառն կաց։ Ղկ. ժե.
Գծ. ժբ։ Կոչ. ժբ։

Ի Մտաց անկանել. ի մտաց ելանել. Մոռա-
նալ. Բութ լինել. ցնորել. "Նուագորաս ի մտաց ան-
կաւ։ Նշ. քր։ Աղիք ըմբռնեալ ի չարիս՝
և ի մտաց եւս անկանին։ Ոսկ։ Հեանկարծա-
կի սկսաւ ելանել ի մտաց իւրոց։ Նշ. ս.
պատմ։ Զի այնպիսի ոք կին և ի մտէ իմս
սովոր է ելանել։ Ոսկ։

Ի Մտաց ասել. իբր ի՛նքն՝ իբր յինքենէ բանել.
"Նշէ ի մտաց իւրեանց տեսիլս, մի՛ ի Տեառնէ"։
Սեբեր։

Ի Միտս արկանել. զմտաւ ածել. "Ի միտս
արկեալ զբանս Հրեշտակին՝ մերկաւ անդրա-

ութեան ծախէր ։ յԿրա . Միկ ։

ընդ. Միսա հարկանել . ասացանէ ընդ մտա ծնանամբն . Բանամբաքէն մասն . "Ըստ–ուած՝ ո՛չ միայն ի ձեռաց չքննի , այլ և ոչ ընդ միսս ուրուք հարկանի" ։ Եղբէշ , Բ ։ (որ և ասէ , չանկանել ընդ մասն . ... խելե–ժե մասն չանցանէր . մասն հաս խելէ Աղջ յե–ուղղեր ։)

ընդ. Միւս մտանել . ընդ մեծ այլում կինել . ուր մասնալ . հանձոյ այլում ։ "Արամէր ընտանե–նաց ընդ միա մտանել . անօրինին ։ Ըստ ե–ցուցին զ յուփխաթեան , զի ընդ միա մտցեն հաց նորա ։ Ընդ միա մտանել Նաստասիոյ ։ Աստուածահամութիւն , ամենեցուն ընդ մտ ըն–նել՝ բարերաց և չարաց ։ Եէ ։

Անխիթար աալ , հաս մասնակցանել . . . Զեկ–թաբէ . "Տալ նոցա միսիթար . ... ։ Տալ միսիթար վ չարաց նոցա ։ Անխիթար ... անկնուածելոյ անտաանել զնա ։ Գեկ ։ Միսիթար մասնակցանէր մասոյն ի քերյոց . Կղկէշ . Դ ։

Անել զպատերազմ հաս զճակատ , ի ծառն–դնել և յառաջ կարել . "Պատերազմ ... մասնաւորեանս մղեցի ։ Ըստ ... ընդդէմ պատերազմ ։ Մարտ ... , հաս

ճառոց․ Աշխարհի՝ թէ տնտեսականութ խիղճ ըն-
նէքին, որ զձերդ խառնակեցուցանէն։ Պրղ․ Ե։

Յ

Յաղթել, և յաղթիլ․ ոճով ասի յայլ և այլ միտս․ "Ըստ յաղթեմք վասն անչափ բազմութեանն". այսինքն՝ չեմք յետնեալ գէր անցուցանել զամենեսեան, Գ․ Մկ․ Գ․ "Իբրև այս խորհուրդք յաղթեցան". այսինքն՝ յաղթ և զօրացաւ ցուցան․ խօս յաղթեցին ատենակալից երրոց։ Գ․ Մկ․ Ծ։ ԼԹ։

"Յաղթկու լինել․ (գրի և յաղթոս էքրև յաղթիլ)․ յաղթող հանդիսանալ․ փիրել․ պարանալ ի վերայ։ "Յաղթկու լինիմք յթշնամեաց։ Ընդհ։ "Յաղթկու լինիցիս բանսարկուին չարութեանն"։ Մաշկ։ ԼԱ։

Յաղթուկ լինել․ յաղթելով և փոխանակ լինել․ "Եզեկայնմուութեամբ յաղթուկ լինել փորձութեանց։ Մի՛ ասեր, թէ ոչ կարեմ յաղթուկ լինել և տևել քրտանցն, որք յաղագս առաքինութեանց"։ Ոքս։ Աղ։ Ոսկ։

Յայս կամ ի յայս գալ․ ցերեկան գալ․ ելնել ի հրապարակն, և յայտնի լինել․ "Եկն

յայտ առնէր զայրագին լի բարկութեամբ ։ Բ․ Մկ․ ԺԴ ։ "Ո՛չ եղև ինչ գաղտնի, որ ոչ է յայտ գալոց" ։ Մրկ․ Դ ։

Յանդ խամ յանդգն եղանել, խամ համառանել․ Յամառել․ "Յանդ եղանելին ասուրբ համառանեալքն յղփացեալք ։ Կղծ․ Ա ։ "Մ՛է կարես համառանել յանդ գործոյդ քո ։ Ղ․ Ի ։

Յանդ խամ յանդգն հանել, խամ տանել՝ Յղերցունել ։ "Յանդ եհան զգորանութեան զձառս, որպէս պարտ և պատշաճ էր" ։ Եփ․ ԼԶ ։

Յանդիման առնել, խամ կացուցանել․ առաջի առնել․ ներկայացուցանել․ ցուցանել․ "Յանդիման արար նոցա մովսէս զեղեազար, և զյեսու ։ Թուոց․ ԻԷ ։ Ածին զնա յերուսաղէմ յանդիման առնել տեառն ։ Ղկ․ Բ ։ Յանդիման կացոյց զինքն կենդանի ։ Գրծ ։ Ա ։ Գ ։ Արդէն է դէմ քերել, առաջադրացանել, և յանդիմանել, . Ներողել ։ "Ուր ո՛չ յանդիման առնել կարեն քեզ ։ Գրծ ․ ԻԴ ։ Ճշմարտութեան արդարութիւնն յանդիման կացուցանէ ։ Հռ․ Գ ։ Յանդիման արա՛ զգործերկամն, Թերևս չիցէ ինչ դաւճանագործ ։ Առակ․ ԺԹ ․

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

վշտօք վարատեալ աշխարհին, ամպարշտին. Միքիա։

Ն

Նախանձաւոր անձն, բնաւոր, կամ համարիմ։ Նախանձայուզօրութել. ։ է Տէր հզօրապէս։ Ոչ է Թէ դքո իսկ ոգիդ նախանձաւոր քան զիմ սէրն առնիցես, չես ինչ մտանելոց յիմ աշակերտութիւն։ Նոն. Ա.

Նախանձ արկանել, չարքնել ի նախանձ։ Սղ. ՀԷ։ Առ. ԺԱ։ Ա. Կոր. Ժ. Ա.

Նախանձ առնուլ, բերել, դնել. ի նախանձ մտանել, բերել. Նախանձէլ՝ չար կամ բարի նախանձաորութեամբ. Ախոյեանց սատանայ հարկանել զնա, նախանձ առեալ վասն որդւոցն իսրայէլի և յաւուր. Բ. Թգ. ԻԱ. Որ նախանձ ընդ անձինն բերիցէ. ԻԱ

Նախանձ առնել. չարչարել կամ յուզել. ամբոխել. Նորոգեր վերջինն. Ո՞ նախանձ արար զձեզ"։ Գործ. Գ։

Նախանձաւորեալ. ատեալ, լինել. նախանձէցուցանել. Նախանձէլ. Ամն նախանձաւորեալ առներ զկին գերկայց քոց. Որ ուսուցանէ

կամ գրել՝ Պորտայնութեան ի վեր հանել. օ-
տարոտի բանս ի Հայ ստանալ՝ Ընտանոր կամ
հրապարակ ինչ գործել. Նորաձեւս ինչ ընդ-
դէմ ճշմարտութեանն ձեւեր. Ո՛չ նորաձեւս
ինչ գրեմ ձեզ, ևն.

Նորանալ կամ նորել լուանի. նոր ձևա-
նել լուանի. Խաւարութեան արհեստական. լինել
ի նորանալ լուանի, զի ընդդէմ անցանէ. ևն.

Նուաղել արհեստական, լուանի. Պակա-
սել լոյս արեգական, լուանի. Սիր. Եզ-
նիկ.

Նպաստ, որ և նպաստաւոր լինել. օգ-
տակարել. օգնել. յօժարամիտ լինել. Նպաստ
եղեն իշխանքն ի նիւթ տաճարին: Էթէ դուք
Նպաստ նմին ոչ լինիցիք. ևն.

Նստել ի պէտս. Բնակել. զօրավարութեան ընդա-
ռեան. աղթել. Ընտանն, փուցէ յաղթանան նըս-
տիցի ի պէտս ի սենեկին. պտ. գ. Ըրիսս
(ի վերայ Ճանապարհի) հարցեալ, թէ պուցէ
ուրեք մերձ ամեղի ատ. ի պէտսպանանոց: Ակոբ.
ա.

Շ

ի Շահ ածել ․ շահեցուցանել ․ յաղթել զէանէտուրս ․ ''Ռանքարաթագոյց ծառայն իւ գործ արկանել և ի շահ ածել վաստակս Ե Մաղ ։

Շահս առնել ․ (որպէս ի ․ շահ՝ շահ գործե- մաք ․) խաղալ ․ պարել ․ ''Խաղացին մերանե- ցին, և շա'հս արարին առաջի ․ որթագլխոյն ։ Մծբ ։

Շահել զմիշան և զմիշաս ․ այսինքն՝ ապա- նել ․ կրել ․ Գրծ ․ իէ ․ 21 ։

Շահել զկեանս անձին ․ այսինքն՝ ապրե- ցուցանել ․ Եզնիկ ։

Շահել զմահ ․ այսինքն՝ ապրել՝ զերծանել ի մահուանէ ։ ''Շահեա' զմահ ։ Շահիմ յետ սակաւ միոյ զմահ ։ Ճ ․ ա ։

Շամբուշ առնել ․ անհրահանգ և անկիրթ կացուցանել՝ ․ անգործ առնել ․ ''Շամբուշ առնել մանաւանդ զհեշտութեանցն զօրու թիւն ։ Պղատ ․ օրին ․ Ը ։

Շանթակէզ առնել , լինել ․ շանթահար կամ կայծակնահար առնել , լինել ․ ''Որ շան-

կլեալք՝ դարձեալ յարձակէին ։ Են ։

Շուրջ խամ ի շուրջ ածել ․ շրջելոյ-ցանել և հոլովել ․ "Զանդրոնիկոս մերկացեալ ի հանդերձէ իւրմէ շուրջ ածեալ զքաղաքաւն ։ Բ ․ Մկ ․ Դ ։ Ի շուրջ էած սատանայ զանէրն յԵրուսաղէմ և ի լեառն բարձր ։ Են ։

Շուրջ անցանել ․ ծանր գալ ․ պատել ․ "Գլլանէր շուրջ անցանէր մերանգամ զիւցաւ իւրով ։ Ա րք ․ Հց ։

Շուրջ ածանել ․ շրջել զանձն ․ խաղմանել ի խաղս փոխել ․ "Ամանք և որ շուրջ անդամ առնուն ի մահիճս զամենայն գիշերն իբր ըղ-մեռեալքն ։ Եսայ ։

Շուրջ արկանել խամ ածանել ․ պարածանել խամ պատարել ․ "Շուրջ արկանէ զայն (զորո-գայթն) զօտիք իւրովք ։ Յոբ ․ ԻԹ ․ Շուրջ պատեսցէ կամար հասարոյ զմեզս սրտի իմոյ ։ Պետր ։ Սուր ․ Թշնամեաց ․ շուրջ պատեալ է ։ Երեմ ․ Զ ․ ԼԵ ։

Շուրջ խամ ի շուրջ գալ ․ շրջել ․ պատել ․ յածել , ի էնչէ ընել ․ "Շուրջ եկեալ պա-շարեալ առ խոտին տեառն զքաղաքաւն ։ Շուրջ եկի ես և սիրտ իմ խնդրել զիմաստութիւն ։ Ժող ․ Է ։ ԺԴ ․ Է ։ Շուրջ գայ նա՛ իբրև

զարդեան մանեկաւքն» : Ես. Գ. «Շրջերգս . . . շղթայ. գաւ. Թուղի նկարաշայեալ : Ոսկւոյ : Ես :

Շուրջ առնուլ. շրջել. Բոլորել. և խաղի ի խաղմանն փոխել. «Որպէս յանկողնի շուրջ տայր անձինն զերկու պարհս : Ես :

Շրջան առնուլ. Քոյլութիւն. շուրջ պտտել. պտտոյտ առնել. «Շրջան առնել կառաւքն մի-ջև ի նոյն տեղին : Շրջան առնել յանդորրութեան : Նաւահանգստեան է ման-ւով երեքին շրջան առնուլ, սկզբնաւորութեան. և զներքին սաստ յեղանակաւ : Հ. Բանքը :

Ո

Ոգի առնուլ. շունչ առնուլ. հանգչել. «Ոչ կարեմ զոգի առնուլ : Խոսք : «Ո՛չ թոյլ տայիր ինձ և ո՛չ զոգի անգամ առ-նուլ : Չէտ ինձ հանգիստ զոգի առնուլ և ոչ մի օր : Նշւս. պատմ :

Հարթանել զոր յոգի. ելք ապաժամանել. ...

Հանել զոգւոյն. ելանել հոգւոյն. Զբաղ-մեալ «Եւ ի ելն հանել զոգւոյն, քանզի ...., ... զանուան նորա որդի վշտաց ..... : ...

պիտի ողորմածս այսպէս նմա պատմութեամբն իւրով ։ Մարկոս ։ Իշխէ ։ Թզ ։

Յաղագս խաւ յաղագս անհնարին, գնգերին ։ Ընդերունել · ըմբռնել ամփոփել · և զայլ պատրաստականի ընդ անձին · "Համարեցիք, եթէ յաղագս անկեալ ինչ ձեզ աղերսիցեմք ։ ի ։ կար ։ ժէ ։ յաղագս անկեալ աղաչէր զնա ։ Իշխէ ։ Մատուցեալ յաղագս դեգերիմ ։ Նար ։

յԱղագս անել · ամփոփել · համառօտագոյն ունել · "Ուսին ասէ յաղագս անձ զնա՝ ո՛չ յանդիմանութեան կարողացան" · Ոսկ ·

Ողջ երթ, ողջ եկիր · քաջաց երթաս · քաջ կեր՛ · "Երթ ասէ յաղթող գնացես, ողջ երթ · Ո՛ղջ եկիր եղբայր · Իշխ · Գ · Տար · Է ·

Ո՛ղջ մնա, մնասցեն, հաշտ քարով · և թող ողջ լեր · "Ո՛ղջ մնա առաջի ողջոյն մնալով նորա · Աւետ · Հզ · Ո՛ղջ մնասցեն հինք, ողջ մնասցեն զերդաստանացն բարեմտութիւնքըն, և պտղաբերին պատուիրանքն, որ ինձ քան զամենայն ինչ քան սերտ մեծ է · Ոսկ ·

Ողջունեմ նմանութեամբ՝ "Ողջամիտ քան և զդատութեան ողջունեն զգամբ՝ ։ Ընծայեալ ամենայն զխաղաղութեան ողջունեալ՝ վարսակ ... աստուածութեան ։ Լուսաւոր պատու յաղագս ...

ցէն ; ամենևին զխոնարհութեան արդիւնելով զծայր ։ Օգտութիւն քո ողջունեացես ։ Ա.

Ոսկրաքանց առնել . փոնցել յոռէրոց . կամ խոփոպել զոռէրս ։ "Օկէսս զլխիվայր կախէքն , ի միջօրեայ ժամանակին՝ ոսկրաքանց առնէքն , և ազատանէքն ։ Նշիր ։

Ռան . ոճով առք . "Օղսաս իւր ամբարձեալ յակոբայ՝ գնալ յերկիրն արևելից ։ Նուեալ զառսն իւր անդէն ի մահիճն՝ պակասեաց ([illegible]) ։ Ննկեալ առաս նորա՝ ասէ ։ Տալ տեսան զնոսա ընդ առքս նորա ։ Օրհնեաց զքեզ տէր Աստուած յառին խմում ([illegible]) ։ Ահա ոտքն՝ որ թաղեցին զայրն քո ի դրանն , հանեցեն և զքեզ ([illegible]) ։ Օ․ ոսս արձակէին , փախստեայ գնայքն ։ Օղսաս արձակեաց՝ հար զհրէայն և անդէն սատակեաց ։ Նա ոսն կոխեացես զառաիւծն և զվիշապն ։ Ըստ ասին զհեռ երթիցե առաջնորդքն և ուղղչին ։ Առք յառից ցաւ զրաւեալ քցեն ։ Նա էր տեսանել զմեղաց առս հասեալ ([illegible]) ։ Նայոք . անդր դեղեքին , և ո՛չ կարէն կալ յառից վերայ ([illegible]) ։ Ան

պաստառն արկեալ (որք ոտքն վերայ դրած) ։
Թուեցեալ և կարի ընդ սոսա իցէ. աղանդակու-
թիւն ։ այսինքն՝ խոլընդոտն ։

Զոտն արկանել. ոտն հարկանել. ընդ ոտն
հարկանել. արհամարհել. քանալ նկատն առ-
նել ընդ ոտիւք. "Զոտն արկանեն թշնամիքն,
և ինքեանք գլորին ։ Զոտն հարին կորստեան
նորա. Ոչ է մի ոտն հարկանիցեն ի վերայ մեր ։
Հարկանել ընդ ոտն զհրաման պատուիրանի
օրինացն ։ Խոսի.ք ։ Յմբ ։ Եփր ։

Յոտն կալ. յառնել, կանգնել. Մովթ. ժէ.
գծ. է ։ իզ ։ ա ։ մզ. ժէ ։ Եզեկ ։ ԼԷ ։

Յոտն ի մատն յառնել. կանգուն կամ յո-
տին կալ. "Եթէ արքունի հրովարտակք ուսա-
նէք յանկարծակի հասանիցեն, յոտն իմա-
տըն յառնեն, յակնկնու կայցեն լսել" ։ Սոփ ։

Առ ոտն, առ ոտս. էէր առընթեր. մօտ.
"Սնեալ ի քաղաքիս յայսմիկ առ ոտս գա-
մաղիէլի ։ գծ. իբ ։ "Առ ոտն կարծեցին լի-
նել ։ Լմբ ։ Իմաստ. Թ ։ ԼԷ ։

Ոտնափոխ կամ ոտնափոխ լինել. որն յաջոր-
դել փոխել. տեղափոխել. "Որ ընդ Աստուա-
ծոյ ատորիճանան ոտնափոխ եղեալ իցեն ։ Եզե-
կիէլ ։ Որպէս յերկրէ յերկինս ոտնափոխ լինե-

լով սրբութեամբ մտանիցէք ։ Սօկ ։

Ոտնկոխ լինել. խոտորեալ ոտից գտանել. "Ոչ լինիլ այնու հետև կարեն ՝ոտնկոխ լինել ի նմա մեղք ։ Սօկ ։

Ոտնհար լինել. ոտն հարկանել ի գլորել՝ կամ գայթակղել. վա՛շ վաշ խարդալ. "Զոր թա-ղեցայց զկարաստեամբ ձեռօք, և ոտնհար եղէց ։ Ոտնհար լիցին ի վերայ փառաց նորա ։ մի՛ ոտնհար լինիր ինձ թշնամի իմ, զի գլորեցայ ։ Մի ։ Մերթ էր . էջր ստացէլ, այգանի ։ "Կուսցէ ոտնհար լինիցիք յարտաքին թըշ-նամեացն ։ Նու մի՛ ոտնհար լիցի ի թշնամւոյն Նզեղ ։

Որձակատոր առնել. խօսորել զորս ։ Բուզ ։

Որմ բաժալ. նմանութեամբ՝ կեղծաւոր ։ Զք . Կք ։

Որոճել ։ ոջիլ տալը . ժլատել . ժլատաբարել. "Որոճեաց զերկիրս եգիպտացւոց, որպէս որոճեսցէ հովիւ զհանդերձս իւր ։ Երեմ. խգ ։

Ուղղածուծ առնել. ծծել՝ հանել՝ տաշել զոսկերսն և զպարարտութիւնն ։ "Ստերջէ զարդս թշնամեաց իւրոց, և զպարարտու-թիւն նոցա ուղղածուծ արասցէ ։ Թւոց ։ իդ ։ Ես ։

Ունել առ կամ իբրև. համարել. «Մի առ արդարս ունիր զանձն քո առաւել իմաստուն։ Սիր. Է։ Զանձինս առ իմաստունս կամ առ արդարս ունէին։ Իբրև զմարգարէ ունէին զնա։ Եւն։ Զծերս ի նոցանէ առ հարս ունէր։ Եղիշ։ Եւն։

Ունել ունի. այսինքն՝ Բնակելով ունել. «Ունել ունէր զարծանս, այլ ոչ առ աստուած։ Եբր. Թ։ Ունել ունէին իւղ, այլ ոչ ըմբռնական։ Ոսկ. Մատթ։

Ունկն դնել. որ և ունկնդիր լինել. մտքի դնել և հնազանդել. «Սարրա ունկն դնէր առ դրան խորանին։ Մատուաւ աղախին մի՝ ունկն դնել. Եւն։ Ունկնդիր լերուք առաջնորդաց ձերոց։ Ունկնդիր եղև յանկոր հօր և մօր իւրում։ Եւն։ Որում ո՛չ ունկնդիր եղեալ տիրան։ Խոր։ Գ։

Ունչ կամ ունչս առնել, ունել, ընկենուլ. որ և յընչաց քերել, յընչացս բանալ. «Տը-րին փոքէն մռախուր ընդ. պղջէ պնդարմակ. «Բազումք ունչ առնելով բանիցս զայս բարբառին։ Լմբ։ Նսաս ասէին, և ամենայն ունչս առնէ։ Փարպ։ Չեթանոսապաշտ արհամարհէ՝ ունչս ընկեցեալ զզգաստութեան։ Կանոն։ «Ոչ ընկալան զբանս խրա-

տալ՝ յընչաց քերելին իբրև զխրատ ննջու-
թեան ։ Պևնդ ։ ևն ։

զընչովք առնել. դիմը չինել չափել. ''Ո՛չ
էր փափքեալ զմօրուս իւր, և ոչ էր արար-
եալ զընչովք իւրովք ։ բ. Թգ. ժթ. 24 ։

Ուշ առնել. ուշ առնուլ. ուշ ունել.
ուշ դնել. խելք տալ. աղէկ նայիլ. խորհե-
լինել. զանել. զգուշանալ. ''Ուշ առնէք,
անձին հրամայէք ։ բ. մկ. ծդ ։ Ուշ առնուլ
կարգին՝ բառ նշանակութեանց թարգմանութեա-
նըն մեկնեցուք ։ Ոսկ ։ Իրաւանց ուշ ու-
նիցիք ։ Յոբ. Է ։ Ուշ ունէր կատարածի ե-
լիցն ։ Ո՛չ ունէին ուշ, թէ ո՛վ է որ մխեաց
ընդ նմա ձեռն ։ իգն ։ Ի անկից իմոց ո՛ւշ կալ
արարէ քոյ ։ Սիր. ժղ ։ Ուշ եդին խոնար-
հեցուցանել զիս ։ Զանձինս աղրեցուցանել
ո՛ւշ դիցուք ։ ևն ։

Ուշ ի կուրծս. ուշ ունելով. տալ խոր-
հելով, կամ ըմբռնելով, կամ յիշելով. ''Յայս-
պիսի նեղութեանց և խռովութեանց տրդէս
ի մէջ բազում խաղաղութեանց՝ ուշ ի կուր-
ծըս բաշխալերելին ։ Վեցօր. ե. ևն ։

ուշադիր կամ յուշ դալ. յիշել՝ գալ, տար-
քերել. վերստարնալ. յիշել, ի միտ առնուլ .

«Զուշով եկեալ առ ժամայն՝ ասաց · Հայե-լովն (անուան պետրոսի) յուշ գայ ի Հաւատն ձայնն ։ Եղիշէ ։ Յաճախ ։ և։

Յուշ առնել , յուշ արկանել · յիշեցնել · Փոքր յիշել · «Յուշ արասջիր նոցա՝ իշխա-նութեանց և պետութեանց հնազանդ լինել ։ Յուշ · արարէք զայս ազգաց ։ Տիտ · Գ ։ Եր-եմ · Դ · Յուշ առնէր նմա զամենայն բա-նս առաջնոյն ։ Եղիշէ ։ Ի ձեռն սատանայի եկեղեա իբրև յուշ արկանէ · և։

Յուշ արկանել խոր առնել անձին · Փոքր բերել. «Մտանք յերկիր աւուրս յուշ արկա-նեն կերակուրս ։ յուշ տալ առնել նոցա էն անուամբ , թէ խնդրանէ ատուած հարցանո-ցա է ։ Փիլ · Տեառնական ։ Ըրշ ։

Յուշ բերել · յիշել , խորհել · «Զօհան-դերձեալ աւուրն դատաստանն յուշ բե-րիցէ ։ Ի յուշ բերեալ զոր ի քեզ անճառե-լի բարերարութիւնք ։ Սրբ · Հց ։ Նար ։

Յուշ լինել ումեք · յիշել յիշատակել · «Յուշ լիցին ձեզ կապանք իմ ։ Կողոս · Դ ։ Յուշ լիցին քեզ Հաւատանք իմ և քո ի-միասին ։ Նգաթ ։ և։

Ուշաթափ լինիմ · զնէր՝ ծնէր խորագնացա-

նել՝ փախչնել, ճարել։ ''Ըզգուշին դիւական՝ անկեալ ի վերայ նորա՝ ուշաթափ անկեալ գնէր։ Ըրծր։

Բուռն նմանութեամբ՝ ''Օձիւ և զմարմինս ուտեն (խոշիկ)։ Ոսկ։ — Դ. իբրեւ զեբինս խուսին։ ''Յերկիւղէ և ի կասկածանաց ևս առաւել ուտէ զմիտս։ Նոյ զմիտս ուտիցեմք, և անդ զպատիւն կրիցեմք։ Են։

յՈւրաստ լինել. յուրաստ կալ. ուրանալ. հայց. բաց. տեղ խնդրոյ։ ''Սառա յուրաստ լինէր զծաղըն։ Յուրաստ կացելոց զաւանդս։ Ոչ կարեմք յուրաստ լինել զահագին տեսիլ յարութեանն։ Որ յուրաստ է ի հօրէ, յուրաստ է և ի յորդւոյ։ Մի՛ յուրաստ կար ի խրատուէ անտի. ի հեշտութենէն յուրաստ կալ։ Զորմէ և ոչ մեք յուրաստ ինչ եմք։ Եզնիկ։ Թէ ուրանամք զնա, և նա յուրաստ լինի զմէնջ։ Ոսկ։ Են։

Չ

Չար առնել, չար գործել. գործել պղծութիւն, և՛ զնոյն ինչ համառօտութեամբ. ''Օժի՞նչ

չար աչաց ։ Չար առաջի քո արարի ։ Ընդէր ի՞նչ առնել, եթէ չար գործել ։ Մի՛ ինչ գործեր ընդ անձն քո չար ։ Ես ․

Զարահաւ գործել ․ չարաչար խորշիլ ․ առհմանել ․ “Ո՛չ առաց, թէ չէր ինչ խրարութիւնք կերակրոց, և ո՛չ թէ չարաճու գործեաց զայն, զի պատուիրեաց զայն Մովսէս ։ Ոսկ ։

Զարամահ առնել, լինել ․ չարաչար սպանանել, մեռանիլ ․ “Իշխեալ դահճապետն՝ սպանելով չարամահ առնել զնա ։ Իսկ և զԹէոմիս չարամահք եղեալ ի վերայ երախտեացն ։ Նգաթ ։ Հերովդէս սպան զանձն, և չարամահ եղև ։ Եւ ։

Զարայուշ լինել ․ անմոռաց յիշել զենթեան եղեալ չարիս ․ “Մի չարայուշ լինիք, և մի վրէժ խնդրէք ։ Ոսկ ։ Իւր ոչ արհամարհեցն չարայուշ եղև, որ զնորա մահ սպանանելին ։ Ոսկր ։ Մի յետ թողութեանն չարայուշ լինելիմք մեօք, որպէս բազումք ։ Նրգն ․ Մաթ ։

ի Զափ հասանել ․ չափահաս լինել ․ հարդ ըլլալ ․ “Ինքնին ի չափ հասեալ է ։ Եզ ։

ի Զափու ունել զանձն ․ զգուշել զչափ անձին ։ իր չափը գիտնալ՝ պահել ․ համեստիլ

պիտին ․ ՙՙՓոխեցէք և ես հրեշտակացն, զանկայն ծառայ եմ, և զչափ իմ ճանաչեմ ․ Յոբ ։ Յորս և անասունք զեւս զօրէին՝ իբր քա-ղաքացող չափոյ անձին ։ Ակսաւս որդի ։ ՙՙՉար է աշխ ո՛չ ճանաչել զչափ անձին ։ Պետ ․ եւ ։ [illegible] ։

զՉափ առնուլ ․ զփորձ առանձնուլ ․ քննել ․ ՙՙՉէ զչափ առնուք զհեզութեան նորա ։ Չէ զչափ առնել զձեզ, եթէ յանձնայնի հաստատել իցէք ։ [illegible] ։

Չէք լինել ․ անէրեւոյթ՝ անհետ լինել կոր-նչելով ․ ՙՙՉէք յաչաց լինել ․ Իշւս ․ քր Ն-դէն վաղվաղակի դեռքն չէք լինէին ․ [illegible] ։

Չորակեր լինել ․ չոր ուտելեօք կամ հա-ցիւ և ջրով ապրել ․ չոր ուտել ․ չոր պահս պահել ։ Տօնակ ։ Կանոն ։ մխ ․ դա ։

Չու առնեմ ․ ի չու անկանիմ ․ չուել ․ ՙՙՉու արարեալ Աբրահամու, եկն բնակեցաւ ի կաղնուտն Մամբրեի ․ Չու դարձի առնել (այսինքն՝ դառնալ) ։ [illegible] ։ Ի չու անկեալ առաքէ՝ զաղտագնաց հետեւակս ։ Խոր ․ [illegible] ։

Պ

Պախարակեմ ․ նախատել, [illegible] ․ Բամ-բասել ․ ՙՙՊախարակեալ այպանեալ են [illegible]-

ցա ։ Պակասեալ էին նոցա ի ծարաւոյ ։ Յուդթ. է ։ Սկսաւ պակասել վահան ։ Մա-կբ ։

Պակասել ․ նուաղիլ լուսաւորաց ․ խաւա-րիլ ․

Պահ դուռն ․ պահակին ճորոյ ․ դռնապա-նաց ․ «Զամենայն ազգս հաւաքեա՛ և ած-ցո՛ ընդ պահ դուռն ի ներքս ։ Ընդէն ի ներ-քոյ պահ դրանն արգելոյր զբազմութիւն այ-րուձիոյն ։ Եղիշ ․ ա ։ ը ։

Պահակ ունել ․ պահակ վարել ․ նոյն է ընդ տարապարհակ վարել ․ անխորհրդաբար բռնել ․ «Զնա կալան պահակ, զի բարձցէ զխաչն նորա ։ Ունէին պահակ զսիմոն կիւրենացի՝ որ ընդ այն անցանէր ։ Մաթ ․ իէ ։ Մրկ ․ ժե ։ Պահա՞կ ոք վարէ՝ զքեզ տարապարհաւ, համբե՛ր ։ Սեբեր ։

Պահակապետ լինել ․ փոխանորդել ի տեղի պահակին կամ պահապանին ․ Նժդեհինի ալմաց ․ «Իբրև եկն պահակապետ եղև յա-րութիւնն՝ մահուն, ոչ ևս ամաչեմ խոստո-վանել զխաչն պարծանօք ։ Խոշ ․ ժգ ։

Պաշտել զմինի, զճաշ, ․․․ ․ հոգալ ․ պատ-րաստել, մատուցանել զինի՝ զճաշ ․ ․․․ ․

ամենայն մարդ զանձն զինի յառաւելագոյն.
պատշաճէ ։ Ա ։

Պատուականել․ նմանութիւնս՝ հնձանաւ․ ''Որ խնկեալ յաւուրն դեղ ինչ (դեղ), և որ ի պատուել յաւուրն ։ Եզեկիէլ ։ Ու սրտմտութեանն կողմնին պատուելով առյր պատուղ ։ մաղ ։ Պատուելով տառապեցիք ։ Խոր․ Բ ։ Նմանիցն՝ հնազանդել, խոնարհել, կամ լինել պատրաստական ։

Պատ առնուլ, դալ ։ Շրջան առնուլ․ շուրջ գալ․ պատել․ ''Ի քարանձաւս մի ըն-կալ, զորով պատ առեալ երանելոյ, ընդ-դէմ ախտութեանն հասի զեա ։ Խոր․ Բ ։ Պատ առին երկոքին զուրքն զամենայն աշխարհաւս ։ Օծանէ ասէն՝ պատ առեալ զամենայնիւ ։ Ա․

ի Պատգամս անկանել․ պատգամաւորներ լինել․ Յանուն գնել ընդ միմեանս․ ''Ի պատ-գամս անկանեին, կաշառագնաց լինէին ։ Բ․ մկ․ Ժ ։

Պատգամաւորացն լինել․ իշխանեաց առնել պատգամաւորութեան․ ''Պատգամաւորացն լի-նէր, զաւշինս կաէր ։ Յաս․ ԵԲ ։

առել Պատերազմ․ պատերազմել ընդ․ ''Աս-տուած պատերազմ ընդ բազմաց առաջի ա-

զօրանալոյ ։ Ծն․ ․ Ժգ․ ։ ԽԸ․ ․ ԺԷ ․ ԽԵ, ԼԹ ։

Պատերազմականութ լինել․ կամ լինել յա-
մենայն պատերազմս․ յաղթել կռուել․ Ստացա-
կանացն ի նմանէ բազմութեան զօրացն պա-
տերազմ լինել նմա պատերազմականին ի Մակաբա-
կայ․ Երբ ։

Պատիժ լինել․ պատուհասեալ՝ պատժուել
լինել․ Աստուածաշնչեան մարգարէն արդար և
պատիժ լինել առնել քան զանձինս ։
Խոր, Զ Ե ։

Պատմական լինել․ պատմութեամբ և
զգուշութեամբ կալ ․ պատկերացոյց ․ պատ-
մաբանել զպատ պատմել․ ոսկ գիծ ․ փոքր յանդ-
գնեն ասել․ զգոյշ կալ․ զգուշ ․ Աստուածաշ-
նչացն և իմաստից և սրբութեան պատմական
կալ․ Ծննդ․ Է ։ Ըստ Յովհ․ պատմել զաւետ-
արանն, և կանոնացն և եթէ պատմական կա-
յին ։ Պատմական կալ ասէ ի հնազանդութիւն
Քրիստոսի ։ Ռոմ․ ստէպ ։ Ի վերայ բազմաց
զգուշանալ, և լուսաւորելոյն պատմական կալ ։
Պատշաճ կալ թագաւորին հրամանաց․ կամ
ամենայն կենացն, առաքինութեանց ․ հաւատա-
րմութեան, պատուիրանացն Աստուծոյ ․ ԼԶ ։

Պատուհասական արկանել․ պատժիչ լինել

ցանել. Երկիւղածս առնել. "Լցոյց մոլեգ-նութեան պատկառելս առնէր": Բուզ:

Ի Պատմութիւն արկանել. պատմել ի բոյ-ժողէ. "Օրէր ցաւսն ի պատմութիւն արկա-նէ: Խոսր:

Պատնէշ ածել, արկանել, կանգնել, պատել. "Ածից զքև պատնէշ: Փոս փո-րեցէ, և պատնէշ կանգնեցէ: Պատնե-ցես շուրջ զնովաւ պատնէշ: Եզ: Փոս հա-տանէր, պատնէշս կանգնէր: Եղիշէ:

Պատուէր տալ, դնել. հրաման տալ. պատ-ուիրել. տալ տանել: "Պատուէր տուր ա-հարոնի: Պատուէր տուր ի միմեանս: Եզ:
Պատուէր ստացիկ դնէր ի մերոյ ամենեցուն: Պատուէր հրամանի տայր պատրաստական լինել: Եղիշ. Բ. Գ:

Պատուհասք. ներհնաբնակ, որոց ըն-դունարանք. "Եղ մինչ ընդ պատուհանս ձեր: Երեմ. Թ: Ելէ զաշխոյս պատուհանս սա-ուերացուցես: Կոչ: Եզ:

Պատուհասակիր առնել, լինել: անհոգին աստուածոր պատժել. որպէս աղատանոյ քան զորպէս. "Պատուհասակիր առնէր զզօ-րսն իւրէ զխաչառակիս: Իսրէլ յանցանէ

աղքատն, յարուցեալ ի վերայ՝ պատուհաս-
ակեալ ատեն զնա : Գ . Մկ . գ : Սիր . ժգ :

Պատսպարել զանձն . խուսափել, կամ պը-
րանալ . ապաւինել և յանձնել . "Սթափեալ
խաղոյ՝ պատսպարէ զանձն : Առակ :

Ի Պատարագն արկանել . պատարագն մատու-
ցանել . խոստանալ . "Բանիւք զգեզ ի պատա-
րագն արկանիցէ : Սկզբանն նմա մեղմով պատա-
րագն մատուցանել : Առակ . Է : Խոր . ա .

Պատրաստ կալ, կամ լինել . տէր պատրաս-
տեալ . "Զմիտս սրբել ի խղճէ չարեաց,
և ոչ միայն մարմնոյ պատրաստ կալ սրբու-
թեան : Պատրաստ լինել աղօթից և պահոց :
Ոսկ . մեկ : Կանոն :

Ի Պատարագի ունել . պատարագամատոյց ունել .
պատրաստ լինել . "Զ յառաջագոյն խոստա-
ցեալ օրհնութիւնն ձեր ի պատարագի ունել :
Որ ի պատարագատուին ունի գտանել զինքն
և զմեծամեծս" : Բ . Կոր . Թ : ա . Պետր . դ :

Պատրուակել աչաց . տարօրէն յենանալ . կամ
մոռանալ աչաց . "Եթէ ի հրապարակի դը-
պրեալ աշակերտ, պատրուակին աչք նորա :
Մանդ :

Պար առնուլ. պար բռնել. «Կեղանեան պըլտ-ունէին սեղանոյ պար առնուլ պարուք։ Եղ.

Պար առնուլ, որ և պարառել. շուրջ փա-կել ի մէջ իւր։ «Սերբին ծով՝ պար առնու ի ծայր իւր զաւառս մեծամեծս։ Արիստ. աշխարհ. Եղ.

Պար անցանել. ի պար անցանել. պար գալ. ի պարու գալ. պար յօրինել. պար բո-լորել. պարս խաղել. պարս առնուլ. պար բռ-նել. «Մինչ է ի կաքա՞ւ ելանես, ի պա՞ր ան-ցանիցես։ Ոսկ։ Ի հարսանիս երթալ. և կա-քաւել, կամ ի պարու դալ՝ ի Աստուծ։ Պար յօրինեցին զօրութիւնքն երկնից։ Նար. ի ծն։ Շուրջ զնովաւ պարս բոլորեն։ Լմբ։ Լամանս կացուցաք, պարս խմբեցաք։ Նար։ Գնդակ մեղուաց պարս առնուլ են ի բերան առիւծուն։ Նար։

Պար արկանել. շուրջ պատել, պարապն-դել. «Ընքեցէք զգերեզմանն մատանեօք, և եթէ պարս վարկանիք, շղթայիւք և եր-կաթիւք պար արկեալ ամրացուցէք։ Կիւղ. թղթ.

Պարանոց. ոճով ասի. «Պինդ պնդեմ զհեա-

ի ծործոյ. Մխիթար յաղագս պարզել պատա-
սան եղև (ի յետին շաւիղն եղև) . Ա . Մ . Է ։
աւուրն վերջին. օրըստօրեայ ստորեալ.
հաց հանապազորդ. օրական ստացելոյ. Մշա-
սակաւ սակաւ գիւրեանց ստացուածս վատն-
եալք ընդ աւուրն պարենի՝ ի վերջին ամսան-
կութիւն հասանէին ։ Կարօտեալ աւուրն պա-
րենի. Օրաւուրն պարէնն շահէր յաշխատու-
թենէ ձեռին. Ղ. Զ. Թ ։ Կ ։ Ր

Պարսաւադէտ լինել. ոտգործել. մեղադրել
լինել. «Պարսաւադէտ բանիւ լեզուի . . . Մի
համարիր մեզ նոցին» ։ Յիսուս որդի ։

Պարսաւանս դնել. ընդ պարսաւանօք ա-
ծել. պարսաւել. «Զունէին այլ ինչ, որով
պարսաւանս դիցեն նմա. Ինքն ։ (սամմանու-
հին) յորժամ պատճառս ետ նմա՝ հրէայ կո-
չելով զնա՝ և ընդ պարսաւանօք էած, (յն)
ի բաց հասանելով զամբաստանութն, ասէ.»
Սոկ ։

Պարտել դշարչարանս. տանջանելի համ-
բերելով յանցնող լինել տան յանցանաց. «Պարտ-
ական առաքինութեամբ դշարչարանս. Սե-
բեր. Ի ։

Յափշտակութիւն պարտուց · ըմբռնել՝ յափշտա- կելն առ անձինս պարտատիրաց · «Որ խո- ղանեն՝ յափշտակութիւն պարտուոց (պարտա- ցուց) : Շար :

Պարտախտութեամբ լինել · որ Է. ... տիրա- ցեալ չար ... ։ «Պարտախտութեամբ եղեւ, և զօգանչել ի ... չքնաւ : Որդեկս չուն լինել պարտախտութեամբ եղեւ . անէր ըղ- ձեղուն զերկրաւ : Յհ . կթ : Նարեկ :

ի Պարտաւորութեան մտանել , եւ · խոյս տա- հուցանել , ընկղմել , արկանել : Յաղթել , յաղթել , վառել , եւ : «Ի պարտաւորութեան մտա- նեցաւ ի ձեռաց հերձուածողացն : Զքաւեղին նա- րա ի պարտաւորութեան մտանելոց : Ա . Պարտ- ձայց զնա ի պարտաւորութեան : Ընկղմի մահ ի պարտաւորութեան : զմեղ ի պարտաւորութեան ար- կանել : ա . մկ . ժա : Նշխարք : Խոստովանի :

Պարտաւորութեան խոստովանել · Խոստովանեն ըն- դէմ զանձին յաղթանակաբերել · հրատարակել պարտ ա- ռաջին . Նկատեալ խոս հանդերձ վասն զինքն · «Պարտաւորութեան խոստովանեցաք : Պարտաւո- րութեան խոստովանելոյ : Նշխ . ատեաց :

Պէտս առնել · հոգ և խնամ տանել , «Պէտս

Գտալ պտուղ յօգտայս. ֆօրը ձեր ունէլ. խանգէն շրայ գալ. «Որ ի գանձերս պատմեն տուակեալ արտաքոյ զգուշութեան, երկնի յատուրս կործանիլ, և նա եկեալ պտուղ յոր-սայն՝ գտան ի վեր յերկին ջանայ կարկառել. զի մի երկին յերկիր անկցի. Մագ.

Գտանել զլօնս. խամ յանձօք. Ակել գլօնս. քալ պարֆաք. «Խնդութիւ հայելով, և զլօնսն պատահելով: Ոչ լօնսն պատուեալ խոհազարա-նելի Ոչ ազգարանել զաշխատանութիւնս մեր... և յանձոց պատուել: Վրդն. Եզնր. Նար.

Գրծանել յուշոյ. Եւանէլ ի ֆայդա. ի ֆա-տայօնս անձնաւեր. ֆօրէն էլնէլ. «Մի՛ ինչ իցէ, որ պրծանիցի յուշոյ յիշատակաց Ոսկ.

ի վեր Գրկել զլօնս. Քարբրայն փոանէլ. ձեռաֆոէլ. «Հրաման ոչ ամբարշտաւանեալ անտանիցես, զվեզն բարձրացուցանելով, և զլօնսն ի վեր պրկելով: Ոսկ.

Պահ արկանել, կարգել, տալ, ունել, կացուցանել, զգուշութեան պահպանութեան ընէլ. «Նկեցեն շուրջ զքև պահ. Շուրջ զքև պահ դիցէ. Կարգեցեր զինև պահ. Հր-բամայեաց պահ ունել ճանապարհին. Եզ.

Ջ

Ջան դնել. ջան տանել. ջան յանձին ունել. ջանալ. գուն գործել. և ելս նեղութեան հնարել. «Իմաստութեամբ փութով ջանա դի՛ր, և առաջի՛ր զշնորհս զգլխան։ Եթէ ոչ ջան տարցի, զոյգէ զոր ուղղապէս տրամախոհութեամբ։ Ըստ ջան յանձին ունեալ ժամանել ի պատմագիր բանիցս խորութեան։ ԱԷ.

Ջանահնար լինել: ջանալ հնարել. գուն գործել. ելք առաջս գտանել. «Ջանահնար լինի բառնալ ի միջոյ նոցա զչար սերմանացն որոմն։ ՅՀ. ԿԹ.

Ջերմակէզ առնել. խիղուլ. ողորել. «Այսպէս ցանկալի է յաչս մեր, այլ յորժամ կարգի ջերմակէզն առնիցէ, մեռանէ»։ Նաւաթ.

Ջրապտինդ առնել. ողողել. ջիլել. ջրացուցանել։

Ջուր ըմպել. որ և ջրըմպու լինել. ջուր խմել։

Սուսերակապաս լինել. Նշնջել քանս սրտու-
թեան ըստ ամենայնութեան աստուածպաշտպանու-
թեանց. "Իբրև չէր ուրուք ընդ նմա բանս
եդեալ, նա յանձնէ սուսերակապաս լինէր։
Նշխել. Նշխեալ առ հերձուածս՝ սուսերակա-
պաս լինելին։ Ռոկ։

Սուր ի կող ձգել. սուր ի վերայ դնել.
հանել ընդ սուր. սրոյ ճարակ տալ. սպա-
նանել սրով։ Խուր։ Նշխէ։ Ա։

Սպաս առնել, կամ առնուլ. ի սպասու կալ.
սպասաւորել. "Սպաս առնել նոցա իբրև
հաճոյս անձանց։ Ուստի ինչ միանգամ յե-
փեսոս սպաս կալեալ ինձ։ Այլք նոցա. ի
սպասու։ Ի սպասու կայր մարթա։ Նշխէ.
Բ. Տիմ. Ա. Ղուկ Ժ. ԹՅՀ. Ժբ. Ա։

Սպաս առնել. խնամով սպաս առնել. հոգ
և խնամ տանել. դարմանել. սպասել. [illegible]
գտանել. "Սպաս արար միաբանից զհրա-
մանն կատարել։ Սպաս առնել արքայից
բարեկեցիկ պատարագութեան։ Բ. Մկ. Ժգ. Ա։

Սպասաւորութեան հարկանել, կամ մատու-
ցանել. սպասաւորել. "Մեծամեծ կենդանիք
ոչ սպանեալ զնոյն հարկանեն սպասաւո-

րութիւն ։ Նուաստութքն՝ յոր կարգեցան, զայն պաշտօնաւորութիւն հարկանեն ։ Թ ։

Արբել զնդնգունս․ հարանել չնչնգունս ։ Օրին․ իա․ 18 ։

Արբել զծօրուս․ յագենալ․ գիրանալ․ Եզա․ Է․ 20 ։

Հրով Արբել․ փորձել․ ընտրել․ Բ ։ Պ․ Ժ ։

Վ

Վաղել սրտի․ ինդալ․ ուրախել․ "Երթէ ընթրած է լանջքն կամ հոզ, եթէ սիրտն վաղէ՝ փիլ․ նի ։

Վաղայարայց լինել․ խանութ՝ վաղ տալ ընդ առաւօտն՝ գիշերախառն յառնել ․ խանալ ընդ առաւօտս կամ ի վաղիւ անդր․ "Վաղայարայց լինիցիք ի Տաճարաբար, և լուսացի մեզ, և գնասցէք ։ Յու․ եղէ ընդ վաղայարայցս լինելոյ գիշերոյն ։ ա․ Թագ․ ԻԹ ։ Է․ Թագ․ Բ ։ Թ ։

Վաճառական առնել, լինել․ վաճառել, ել․ և գնել․ "Վաճառականք գանձքն առա-

րին ։ Օկանայս և զմանկունս վաճառականաց ամենեքին ի ՃԸ ։

Ի Վաճառաշահ արկանել. ի կէր արկանել և շահել. Օճառնայն ինչ վասն նորին իսկ ի վաճառաշահ արկանել ։ Ոսկ ։

Վաճառքին ընծիր՝ հանհանդէլ. Վաճառութի յեղաւորս լինիմ՝ մատնեալ ի ծախսայսն. Թիւն ։ Պզին ։

Ընդ Վայր հարկանել. Բողոքել՝ էթր ի վայր կոյս ընդ գետին. Թիկունք վրայ Բողոքել. Մ՛Հ Թեղջէ զգեղս, և ո՛չ ընդ վայր հարկանիցէ՝ Նոյն ո՛չ ընդ վայր հարկանէ զսուրբս իւր ։ Մի՛ ընդ վայր հարկանիր զնա ։ ՃԸ ։

Ի Վայր հարկանել, արկանել, ընկենուլ, տալ. Վար զարնել՝ էնջեցնել. Օ՛չ ի վայր արկցեն զկառսն ։ Ի վայր հարկանել զնա ։ Մտօն ի վայր ընկենուլ զնա՝ զնորապարհեթ յեղեին ։ ՃԸ ։

Ի Վայրապարտապես լինել՝ Հրամայեալ շինել. Ի բազի բնակել ընդ Գձհանեաս ի վայրապարտապես ։ Հ. Մա. ԺԷ ։

Վայրենի մի՛ եւ՝ և. քիչ մեաց որ ։ Մ րզ. Հզ ։

Վ [illegible] ։

աշխատ լինել․ ''Զաւանելով վաստակ զուա-ռաճնաւերան՝ որք գան զհետ մեր ։ Արդն․ պատմ․ Վաստակ եղև երկիրն Եգիպտացւոց ։ Եզ․ խէ ։

Վաստակաբեկ առնել․ յոգնեցնել․ ''Վանեալ պարտեալ վաստակաբեկ առնելով զԹագաւորն ։ Դ․ Թագ ։

ի Վար արկանել․ ի վեր արջանել․ արդէանացուցանել․ ''Ի վար արկանել զարուեստ, կամ զուսեալն, զիմաստութիւն, զսովորական վարդապետութիւն, զառաքինութեան վարս ։ Եզ ։

ի Վար առնուլ, առեալ լինել, և տալ․ առնուլ կամ տալ՝ ի վեր, ի փոխ վարել․ եւ․ ''Մարգարէն գրեաց գագաթին յաղօթս ի վար առնու ։ Տո՛ւր մեզ ի վար զգոյին ձայնըզ ։ Եզ ։

ի Վարձու ունել․ ի Վարձու առնուլ, տալ․ վարձել․ ''Ի վարձու կալայ զքեզ․ Ի վարձու ունել մշակս յայգի իւր ։ Ոչ ոք կալաւ զմեզ ի վարձու ։ Եզ ։

Վարձս արկանել կամ դնել․ ռոճ արկանել․ տապլաշմաք․ ''Որկ վարձս մշակացն՝ աւուրն դահեկան ։ Մատթ․ ի ։

Վերահասու լինել. հասկանալ. «Քննեալ եղև վերահասու։ Վերահասու եղաք գրելոցս ի քէն։ Խոր։ Եւ։

Վերահասու առնել. փութեցուցանել։

Ի Վերայ կալ կամ հասանել. Խելամուտ լինել. հասկանալ. «Այսպէս մարթամ ամենայնի ի վերայ կացեալ։ Կալ ստուգութեամբ ի վերայ յայտնութեանն։ Իգն։

Վերարկու լինել. էթէ հովանի լինել. «Վերարկու լինէր ողորմութեամբ ամենայն աշխարհի։ Շնորհ։

Վճիռ հատանել, ի վերայ անել, դնել, տալ, Եւ. վճռել. «Հատաւ վճիռ մահու ի վերայ եղեալ։ Վճիռ անէ թագաւորին։ Եւ։

Ի Վսեր գալ. ոգորել յանդգնել։ «Արծաթասէրն վասն ընչիցն միայն ի վսեր եկեալ յանդգնին։ Եթէ այնչափ ի վսեր ինչ գայցաք, և զանձինս ի մահ դնէաք։ Ոսկ։ Եւ։

Վրէժ առնել կամ լուծանել կամ պահանջել. խնդրել զվրէժ ըստ յանցանացն. «Որք առայցեն վրէժ ի սատակմանն յաւիտենից։ Տօթն վրէժ լուծցէ։ Եւ։

Տ

Տամ ծանօթս · ծանուցանել ։ Ճ · Եզր ։

Տանել . ոճով ասէ . "Յինքն տարաւ ըզ-տկարութիւնս" · այսինքն [illegible] Եղել ։ մի ինչ տարցին ընդ միա" · դ է [illegible] ի որոց · ի՝ փոխառութեանն ։ Եղանի ։ Ի բաց տար ։ Ի բաց ա՛նդր տար ։ Ա ։

Տապաստ անկանիմ · փռուել · ձգուել · "Տապաստ անկցին ի հրապարակս ։ Տապաստ անկան յանապատի անդ ։ Յուդթ · է · ա · Կոր · Ժ ։

Տապաստ արկանեմ, գետնինք յերկ · փռել · տապալել · "Ընդէն ի նմին տեղւոջ տապաստ արկին մեռեալս հազար զօր ։ Երկին տապաստ յերկիր ։ Օրաջուլս ի նոցանէն հարեալ՝ տապաստ դաշտացն արկանէին · Ա ·

Տարադէմ գնալ · դէմ եդեալ գնալ ի տար աշխարհ · դիմել ի հեռաւորս կամ յօ-տարոտեան · ճանապարհ առնել հեռի · հեռու յօտար երկիր · "Սկսեմ եղեալ տարադէմ գնացեալ՝ փախստեայ լինէին ։ Սկսեմ եղեալ տարադէմ գնալ յօտար երկիր ։ Մի զարմ

եալ անդրէն միւանգամ ի նոյն ամբարշտութիւն դէմ եդեալ տարադէմ գնացուք։ ՃԱ։

Տարաժամել աւուր. խոնարհել արեւու ի հօր ի ժամու լինել. երեկոյանալ. «Օրն սկսաւ տարաժամել։ Ընդ երեկս է, և տարաժամեալ է օրս։ Տեղիս անապատ է, և օրըս տարաժամեալ։ Մինչև օրն տարաժամէր։ Իբրև ժամ աւուրն ի տարաժամել անկանէր։ Ղկ. Մաթ. ը. մկ. Ը։

Տարածոց արկանել. տարածել. սփռել։ Մերթէ խոնաւութիւն հատոցն, հանէ առ եղերբ մրջիւնոցին, արկանէ տարածոց, և ցամաքեցուցանէ։ Վեցօր. Թ։

Տարապարհակ վարել. ի հեռաւոր և ի տարապայր պահանջողութեան վարել. անխարբեաքանել. «Եւ որ տարապարհակ վարիցէ զքեզ մղոն մի, երթ ընդ նմա և երկուս։ Մաթ. Է. Եւ ո՛չ գնացի ընդ վարողին՝ տարապարհակ, մղոն կրկին։ Յիսուս որդի։

Տեղի տալ՝ իմիք կամ ումեք. միջոց տալ. թոյլ տալ. շնորհել. հպատակ լինել, անսալ։ «Տայր տեղի ապաշխարութեան։ Մի տայք տեղի սատանայի։ Արեգակն տեղի տայ խաւարին։ ՃԱ։

Տեղի տալ՝ յետնել կամ յամենալ. խորշիլ. հեռանալ. խոյս տալ՝ որպէս թողուլ այլում զայն տեղի. «Տեղի տուր գնա՛ յերկիրն Հը-րէաստանի: Ամովս. Է: Խորշի և տեղի տայ ի մարդկանէ: Ա:

զՏեղի առնուլ, կամ ունել: զկայ առնուլ. դադարել. համբերել. «Զտեղի առ Յիսուսաւ. Ընթա՞յց ի պատերազմ, թէ զտեղի կալցես: Որ առաւել ցանկայ, նա ոչ երբէք կարէ զտեղի առնուլ ի ցանկանալոյ: Ա.

Տեգ մօրուաց կամ մուրուաց. գեղամօրուս հերք ի ծնօտս սփռեալ. նոր ծագեալ այն ի[illegible] յորժամն հասելոց. «Այն իւր դեռ տեգ մուրուացն ի վերայ գեղեցկատեսիլ ծնօ-տիցն բուսանէր: Տեգք մուրուաց նորա զօրէն մանուշակի ծաղկեալք ի վերայ գոն-նագեղ այտից: Պետ. Եւ կամէր ծաղկել ի ծնօտս տեգ մուրուացն: Փարպ: Ար-ծըր: Պաղկանն:

Տիկին երկնից. լուսին. Նշխմ. խիթ: խախս հաստանել. ի տխս լինել. մորթ ըլլալ կա-տարեալ ըլլալ. «Ի հաստակ և ի տխս հաստա-տեալ որդւոց նորա: Են.

Ց

Ցայգագնացս լինել. գիշերայն ճանապարհ առնել. կամ տալ ընթանալ. Պրուենդս հասա-նել, ցայգագնացս արարեալ։ Նար. գ.

Ցեղեանուքն առնել, կամ լինել. առնել ընտ-րութիւն ըստ որոշման ցեղից. խնդրել զա-ւանդին ցեղ ընտրութեամբ։ Պիտոյ է ըն-տանեաց և ոչ յոյժ ցեղեանուքն առնել. Ցե-ղեանուքն լեալ՝ ի բազում ցեղս բաժանեալ։ Թորապատմ։ Ոսկ. եփ.

Ցիր ընդ ցիր լինել, ցրուիլ. ձիերով կամ խաղալ. Նուաղացին ի մէջ Ճակատուցն, և ցիր ընդ ցիր լինէր։ Խոր. դ.

Ցուցական առնել. ցուցանել, պարզաբանել. ապացուցանել. Ցաւելոյն իբրու ցուցական առնել՝ ասելով. մեք ամեն լուաք ի զմանէ։ Ոսկ.

Ցասմամբ լինել ընդ. բարկանալ. Մի՞շ եր Հերակլես ցասմամբ ընդ տիեզերացիս և ընդ աշխարհացիս։

Փ

Փաթերակ անուն . առաձգական ոճով . Կի– րոս փողանս կամ ծորթս չպաղանաց առա– ձաւ . նախանձորդել . նորդար ովմագ . ակրայել– լենմէ . "Փաթերակ առցէ ի քարէ , ի փայ– տէ , ի գերոյ ։ Փաթերակ յրկերէ առցէ ։ Ըխառաւորք . Մ.

Փախուստ առնուլ . ի փախուստ դառնալ . ի փախուստ կալ . անձագործել կամ երթալ ի փախուստ . փախչիմ . "Փախուստ առնուին դէպ ի նմանէ , Ի փախուստ դարձցին նոքա յերեսաց նորա ։ Ի փախուստ կացին . Մ ։

Ի փախուստ դարձուցանել . փախուցանել . "Օտարացեալն ի փախուստ դարձուցանէք ։ Մ ։

Փախստական կամ փախստեայ առնել . արկանել , վարել , տալ . փախուցանել . "Ա– րարցէ զնոսա փախստականս ։ Փախստական արկանելով ի կղզի ինչ . Օտարացեալն ցըր– ուեալ յիւրաքանչիւր տեղիս փախստականս վարէին ։ Տայ զամենայն հակառակորդս քո փախստական ։ Մ ։

Փախստական կամ փախստեայ լինել, գը-
նալ կամ երթալ, դառնալ, անկանել, դի-
մել. փախչիլ. ։ Եւ ապաւինիլ "Փախստա-
կան լինիր Կադմոս առ Հայկ ։ Ինքեանք գնա-
ցին փախստական ի Հայս ։ Յորդանան լուեալ՝
փախստական դառնայր ։ Իբրեւ զԹագա-
ւորութիւնն՝ փախստական անկանի ի կրե-
տես ։ Ցերկրեն եգիպտացւոց փախստական
դիմեր առ եղբայրն իւր ։ Ա ։

Փոյթ ընկենուլ. փութալ ջանալ և ձմա-
ձել. "Փոյթ ընկենուլին, և վեճակս արկա-
նեին, թէ ո՛ր լինելու որո՛ւմ դասու հասցէ
յաշակերտութիւն ։ Եղիշ. Բ ։

Փարատագոյն առնել. սփոփել. զուարճացուցանել ։
"Մի՛ ի զուր ինչ փարատագոյս անձանց առա-
ցուք այսպիսի անօգուտ բանիւք ։ Ոսկ ։

Փարելի առնել, կամ առնել. արտաքել փա-
րելով. ողջունել խանդաղատելով. "Մի՛, ա-
ղաչեմ, և փարելի առնեմ, մի՛ վայրապար
խաբեսցուք զանձինս ։ Զքեզ փարելի առ-
նեմք՝ արգահատող լինել, և մի՛ ատելի առ
յանցաւորսն երեւել ։ Ոսկ ։

Փողոց կամ փողոցս առնել, կոչել. Ա. Քա-
նալ տեղս. հորդել ճանապարհ. "Փողոց

տանեալ ամբառ յարգ. թեւն, և վարազ յանձ-նակն ։ Ի դիմի հարեալ՝ ։ կարեցին փողոց, անցին ի ներքս ։ Մատթէ ։ Զօրքն սկսան կազմել փողոցս թագաւորին ։ Զենոբ ։

Փոյթ տանել կամ ունել․ ջանալ․ հոգալ․ “Փոյթ արարեալ բարեաց գործոց վերակա-ցու լինել ։ Փոյթ արարեալ այսմ իրաց ։ Եզ ։

Զփոքր առնուլ․ փոքրել անձամբ․ փոքրի-գիտել․ “Զփոքր առնայր զօրութեանն ։ Պղա-տոնեացն պարսից զփոքր առեալ զատաւորու-թեան սկային ։ Եւ ։

Ի փոքր առնուլ․ մաքառոյանէր ի փոքր փոքրել․ “Զարտաքար տանելանօք ի փոքր առ-նել՝ ոչ կարէին խառնայուցանել ։ Աստ-կանոն ։ Եւ ։

Ի փոքր արկանել․ տանջել․ չարչարել․ “Ի փոքր արկցէ զնա խրատու իւրով ։ Սիր ։

Ընդ փոքր անցանել․ ի փոքր ժամանել կամ գալ․ էբր փոքրել, և փոքրել անձամբ․ “Ընդ փոքր անցեալ՝ պարծանս ատացաւ ։ Ընդ փոքր անցանել այնմ տանջանաց ։ Պահօք ի լերին ի փոքր մտեր չարին ։ Ի մահու փոքր գայ ։ Սոկ ։ Այս ։ Գինձ ։ Պրայմ ։

ծըն , և անձամբ զանձինս արարին քարընկեց ։ Գբէ . եա ։

Քարոզ լինել . քարոզ կարդալ . քարոզել՝ հրապարակել . "Քարոզ կարդաց աշարան , և ասէ , ածն տեառն առ վաղիւ ։ Ըւետեաց քարոզք եղեն սուրբ աշակերտաց ։ ԵՆ ։

Քերել . (առ փեղէտա խոյ+) հղել . կամ հարևանցի մերձ անցանել , թռչելով թափառելով անցանել . "Ընդ առ երկնիւք քերէր . և այսր յերկիր անցանէր ։ Գնաց ի կողմանս աղովրայ՝ մօտ քերէր առ դաշտիւն ։ Իմ . ժը ։ ա . մա . Ժ ։ Քերեալ առ ափն ծովուն մեծի ։ Քերէր առ սահմանօք աարուաց ։ Յհ . կթ ։ Ըգաթ ։

Քթթել ական . բոցել . "Մարմին զգեցեալ յական քթթել կայցեն" առաջի ահեղ ատենին . Ի քթթել ական հրձիգ զամենայն առնէր զփայտակերտն ։ Եզնիկ ։ Խոր ։ ԵՆ ։

ի Քմաց . ըստ հաճոյս անձին . ըստ կամի . "Ինքնիւրաքանչիւր քմաց ըստ կարծիս մտաց խոտելով ։ Ոսկ ։ ԵՆ ։

ի Քուն լինել կամ մտանել կամ երթալ . և քուն լինել , զքնով կամ ընդ քնով անկանիլ ։ Քնանալ ։ "Ես ննջեցի , և ի քուն եղէ ։ Զէ՛ նմա համարձակ ի քուն մտանել ։

Որպէս ոչ ննջէ, և ոչ ի քուն երթայ պա-
հապանն Իսրայէլի ։ Մի՛ զքնով անկանիցիմք ։
Զիա՞րդ քուն լինի աչաց ։ Մի՛ լինիցիք ընդ
քնով անկեալ ։ ևն ։

ի Քուն առնել ․ ննջեցնել ․ "Արկ հիացու-
մըն ի վերայ աչամայ, ի քուն առար ։ Իջուցից
զնոսա ի քուն առնել ․ ևն ։

Քնատել զյօնս ․ ամբառնալ զյօնս ի վեր
բարձրայօն ամբարտաւան ․ "Ամբարտաւանու-
թիւն և ընդ վզանք ի վերայ դիմաց Յաւէտ
երևեալ լինին, զերեսս ի բարձր համբարձեալ,
և զյօնսն քնատեալ ։ Փիլ, լին ․ ևն ։

Քրքիջ բառնալ՝ քը՛ր քը՛ր, խամ քամ [illegible]
ծիծաղել ․ "Մխիթարիցեմք ժպտելով, և ո՛չ
զքրքիջ բառնայցեմք, և հանապազ ի ծաղր
հատանիցիմք ․ Ոսկ ։ Փարպ ․ ևն ։

Քրքրել զմիտս ․ արթնցնել ․ գրգռել ․
"Քրքրէ զմիտս նոցա փրկել ի վտանգաց ։
Յորդորէր զմիտս նոցա, և քրքրէր առ լա-
ւագոյնսն ։ ևն ։

Օ

Օդաւոր լինել ․ օդ առնուլ և ճեմել ար-
մբոխեաց ․ "Ընփուա ցօրենոյ, որ և ոչ ի ժա-

մանակարութ բաւայն օղառ եղեալ ։ Խրէութ ։

Օթ առնել. օթեակս առնել. օթեւանս առնել կամ առնուլ. օթել. "Ոչ է արժան օթեակս առնել կնոջ ի թատերս կամ ի վաճառս ։ Կանոն ։ Երեմ. ը ։ Յհ. ժը ։ Յես. ը. Մրկ. ղ ։ են ։

Օր ի յօր առնել, կամ յերկարաձգել. օրէ օր ձգել ։ Մանդ ։ Եփր ։ Նար ։